

บทที่ 2

ลักษณะทั่วไปของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา สภาพปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา แนวคิดและหลักการทั่วไปทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธ

2.1 ความทั่วไป

อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นสิ่งสำคัญทั้งในแง่ของการใช้เพื่อป้องกันตัว การล่าสัตว์ และเป็นเครื่องมือในการดำเนินยุทธวิธีโดยใช้กำลังทางอาวุธ และการต่อสู้ในข้อพิพาท มาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว¹ เนื่องจากเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สามารถจะนำมาใช้ในการป้องกันตัว หรือสร้างความเสียหายกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในทางทฤษฎีแล้วเราอาจจัดลำดับของ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาได้ตั้งแต่จากกระบอง มีด คบ² ซึ่งมนุษย์ได้มีการใช้กันมานานตั้งแต่ สมัยโบราณเพื่อการดำรงชีพ แต่เมื่อมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้นจึงก่อให้เกิดอาวุธปืนและ วัตถุระเบิดซึ่งเป็นที่นิยมใช้อย่างยิ่งในปัจจุบัน แม้ว่าโดยแท้จริงแล้วความจำเป็นในการใช้อาวุธนั้น ควรจะเป็นไปเพื่อการป้องกันตัวรวมถึงการป้องกันประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามหลักการในเรื่อง สิทธิในการป้องกันตัวเองและสิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเองตามกฎหมายระหว่างประเทศ³ เนื่องจากวิวัฒนาการในการใช้อาวุธนั้น เริ่มมาจากการใช้เพื่อการต่อสู้ในการป้องกันตนเองจาก ภัยอันตรายทั้งปวงรวมถึงการป้องกันดินแดนของรัฐตน ดังที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ของประเทศต่างๆ โดยทั่วไป

¹ International Committee of the Red Cross, Arms Availability and the Situation of Civilians in Armed Conflict (Geneva: International Committee of the Red Cross, 1999), p. 3.

² United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, UN. Doc. A/52/298 (August 1997), p. 11.

³ International Committee of the Red Cross, Arms Availability and the Situation of Civilians in Armed Conflict, p. 3.

การพัฒนาเทคโนโลยีทางอาวุธเพื่อการทหารและการประกอบอาชญากรรมที่มีมากขึ้นทำให้เกิดการแพร่กระจายโดยอาวุธอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดกรณีพิพาททางอาวุธหรือที่เข้าใจและเรียกกันโดยทั่วไปว่า “สงคราม” ไม่ว่าข้อพิพาทดังกล่าวจะอยู่ในระดับระหว่างประเทศหรือระดับภายในประเทศก็ตาม เนื่องจากข้อพิพาททางอาวุธมีอาจดำเนินการได้โดยปราศจากอาวุธ⁴ และการที่คู่พิพาทยังมีอาวุธที่มีประสิทธิภาพดีมากกว่าเพียงไรยังเป็นการสร้างแสนยานุภาพในการต่อสู้มากเท่านั้น จึงก่อให้เกิดการ “แข่งขันทางด้านอาวุธ”⁵ และยังมีการแข่งขันกันมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้อาวุธแพร่กระจายสู่สังคมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในเรื่องอาวุธยังผลให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมายและเป็นผลร้ายอย่างยิ่งต่อการที่มนุษย์จะได้อยู่ในสังคมอย่างสงบสุข จึงเกิดแนวความคิดในการที่จะควบคุมอาวุธ ซึ่งในส่วนของมาตรการทางกฎหมายภายในได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการควบคุมเรื่องอาวุธภายในประเทศมานานแล้ว และในทางระหว่างประเทศก็ได้มีการริเริ่มสร้างกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการควบคุมเรื่องอาวุธมานานแล้วแต่เท่าที่ผ่านมาคงเป็นการควบคุมอาวุธ โดยทั่วไปซึ่งหาได้เจาะจงเฉพาะกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไม่ สำหรับในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในทางระหว่างประเทศเองเพิ่งมีความริเริ่มเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาเอง จึงเป็นที่น่าสนใจว่ามาตรการต่างๆ ในทางระหว่างประเทศจะสามารถนำมาใช้ได้มากน้อยเพียงไร เนื่องจากกฎหมายในทางระหว่างประเทศในปัจจุบันยังไม่มีผลบังคับใช้อย่างผูกมัดเพียงพอกับประเทศต่างๆ อีกทั้งมาตรการในเรื่องการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่าที่มีอยู่และเป็นมาตรการที่ดีก็เป็นเพียงกฎหมายอ่อนๆ แต่ไม่มีมาตรการในการควบคุมและลงโทษอย่างชัดเจนซึ่งต้องอาศัยแรงผลักดันจากกฎหมายภายในในการที่จะบังคับใช้มาตรการต่างๆ ให้เกิดผลดีที่สุด ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่จะต้องทำการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงแนวทางในการทำให้กฎหมายระหว่างประเทศประสบสัมฤทธิ์ผลในการควบคุมอาวุธในทุกรูปแบบ โดยในขั้นต้นนั้นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นประการแรกคือการศึกษาขอบเขตของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อสร้างความชัดเจนในการดำเนินมาตรการในการควบคุม อย่างไรก็ตาม ในทางระหว่างประเทศในปัจจุบันอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการยากที่จะให้คำนิยามสำหรับคำว่า “อาวุธขนาดเล็ก” ได้อย่างแน่ชัด ด้วยเหตุผลทางปัจจัยหลายประการ ดังนั้นการศึกษาแนวทางในการกำหนดความหมายหรือคำนิยามของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามกฎหมายของแต่ละประเทศและแต่ละภูมิภาคจึงเป็นแนวทางที่ดีในการหาจุดเกาะเกี่ยวร่วมในการสร้างความหมายหรือคำนิยามที่เป็นมาตรฐานเฉพาะในทางระหว่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ระดับโลก โดยการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาจากการใช้อาวุธขนาดเล็ก

⁴ Geoffrey Best, *War and Law Since 1945* (Oxford: Clarendon Press, 1994), p. 295.

⁵ Ibid.

และอาวุธเบาได้ปรากฏในการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยอาวุธขนาดเล็ก ในปี 1996 โดย นายบุญโทรส บุญโทรส กาลี อดีตเลขาธิการสหประชาชาติได้ตระหนักดีว่าสหประชาชาติย่อมมีบทบาทสำคัญที่จะเป็นแกนกลางในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการกับปัญหาในเรื่องดังกล่าว และการประชุมในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของสหประชาชาติก็จะเป็นสิ่งที่น่าสนใจซึ่งการสร้างข้อตกลงในระดับระหว่างประเทศเพื่อจัดการในเรื่องดังกล่าวรวมถึงก่อให้เกิดพันธกรณีเฉพาะและจะนำมาซึ่งโครงสร้างความเข้าใจต่อการปฏิบัติในทางระหว่างประเทศในส่วนที่เป็นผลกระทบอย่างร้ายแรงอันเกิดจากโลกาภิวัตน์ในด้านลบนี้⁶

การประชุมดังกล่าวซึ่งจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมแห่งสหประชาชาติ⁷ มีนัยสำคัญคือ การประชุมครั้งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกำหนดแนวทางในการขจัดภัยร้ายแรงจากการใช้อาวุธขนาดเล็ก อีกทั้งยังเป็นการย้ำเตือนให้ทราบอีกว่าความหวั่นวิตกจากการใช้อาวุธขนาดเล็กมิใช่เป็นภัยซึ่งมีความสำคัญแต่เพียงในระดับประเทศหรือภูมิภาคแต่ย่อมหมายความว่าอาวุธขนาดเล็กเป็นปัญหาซึ่งมีความสำคัญในระดับ โลกด้วย⁸

เมื่อปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับโลก ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดค่านิยมที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้ร่วมกันเป็นบรรทัดฐานด้วย โดยในขั้นต้นอาจกล่าวได้ว่ามีกรอบระดับย่อยหนึ่งกรอบที่ควรพิจารณา กล่าวคือนิยามตามกรอบของกฎหมายภายในประเทศซึ่งควรพิจารณาเพื่อให้เห็นบริบทของอาวุธในความสำคัญของกฎหมายแต่ละประเทศ ส่วนกรอบนิยามตามกฎหมายในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศย่อมเป็นส่วนสำคัญที่ไม่ควรละเลย เนื่องจากเป็นกรอบที่ใหญ่และเป็นแนวทางในการปฏิบัติในทางระหว่างประเทศ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะได้กล่าวถึงนิยามตามกรอบต่างๆ เป็นลำดับไป

2.2 นิยามของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

หากกล่าวถึงคำว่า “อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” แล้ว ความเข้าใจของคนทั่วไปสามารถที่จะจินตนาการถึงอาวุธที่มีขนาดไม่ใหญ่ได้ แต่คงเป็นการยากที่จะให้บุคคลธรรมดาทั่วไปให้คำนิยามที่ตรงกัน ทั้งนี้เนื่องจากความเข้าใจของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพความรู้

⁶ Laurance, Edward, Stohl, Rachel, Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7 (Geneva: Small Arms Survey, 2002), p. 2.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

ความเข้าใจซึ่งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้คำว่า “อาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบา” มาจากภาษาอังกฤษซึ่งใช้คำว่า “Small Arms and Light Weapons” ซึ่งทั้ง คำว่า “Arms” และ “Weapons” ก็สามารถเข้าใจกันได้ในความหมายของคำว่า “อาวุธ”⁹ ซึ่งโดยทั่วไปจะ หมายความว่าอาวุธปืน อย่างไรก็ตามตามพจนานุกรม Oxford Advanced Learner’s Dictionary ได้ นิยามคำว่า “Small Arms” ว่าหมายถึง “อาวุธขนาดเล็กมีน้ำหนักเบาพอที่จะสามารถพกพาไปใช้งาน ได้” ซึ่งมีแนวทางเดียวกับคำแปลของ Webster Encyclopedic Unabridge ซึ่งให้นิยามว่า “Small Arms” คือ “อาวุธปืนซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อการใช้งานของคนหนึ่งคนโดยอาจควบคุมโดยใช้มือข้าง หนึ่งหรือทั้งสองข้างขณะใช้งาน ซึ่งตามความเข้าใจของคนอเมริกันมักจะใช้คำนี้กับอาวุธที่มี ลักษณะของลำกล้องเป็นส่วนประกอบ” ซึ่งก็หมายถึงปืนนั่นเอง

ส่วนพจนานุกรม New Model English- Thai Dictionary ของ สอ เสถบุตร ได้ นิยามคำว่า “Small Arms” ว่า คือ อาวุธเล็กเช่น ปืนเล็ก และลูกระเบิดมือ¹⁰

หากพิจารณาตามพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบของอาวุธปืน และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001 เพื่อขยายความตาม อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ ปี ค.ศ. 2000 ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศระดับสากลฉบับแรกที่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธขนาดเล็ก จะพบว่าพิธีสารฉบับนี้ให้นิยาม ของ “Firearms” ว่าหมายถึง “อาวุธที่มีลำกล้องที่มีสามารถขับส่งกระสุนออกมาโดยแรงอัดจากการ ระเบิดภายในห้องส่งกระสุน”¹¹

⁹ สอ เสถบุตร, New Model English-Thai Dictionary (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, มป.) หน้า 30 และ 671.

¹⁰ เรื่องเดิม, หน้า 549.

¹¹ United Nations General Assembly, Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. UN.Doc. A/RES/55/255 (June 2001)

ในส่วนของอนุสัญญาของภูมิภาคอเมริกาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบผลิตและค้าอาวุธปืน, เครื่องกระสุน, วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดคำนิยามว่า “Firearms” หมายถึง

- a. อาวุธมีลำกล้องซึ่งอาจหรือออกแบบมาเพื่อใช้หรือพร้อมแปลงเพื่อใช้ในการยิง หัวกระสุนหรือกระสุนโดยปฏิกิริยาของการระเบิด ยกเว้นอาวุธปืนโบราณ ซึ่งผลิตมาก่อนศตวรรษที่ 20 หรือสิ่งจำลองอาวุธดังกล่าว
- b. อาวุธอื่นใดหรือเครื่องมือในการทำลาย เช่น ระเบิดใดๆ, ระเบิดเพลิงหรือแก๊ส, ระเบิดมือ, จรวด, เครื่องยิงจรวด ... หรือกับระเบิด”¹²

กฎหมายระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคอีกฉบับหนึ่งคือ พิธีสารแห่งประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งแอฟริกาได้ ว่าด้วยเรื่องการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุน และอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง ปี ค.ศ. 2001 ได้ให้คำนิยามเอาไว้ว่า “อาวุธปืน หมายถึง

- a) อาวุธร้ายแรงชนิดพกพาใดๆ ซึ่งใช้ยิงหรือออกแบบมาเพื่อการยิง หัวกระสุนหรือ กระสุน โดยกิริยาการเผาไหม้เพื่อเป็นแรงผลักดัน ยกเว้น อาวุธปืนโบราณหรือสิ่งทำเลียนแบบอาวุธปืนโบราณซึ่งไม่สามารถออกใบอนุญาตได้ตามกฎหมายภายในรัฐภาคี
- b) อุปกรณ์ใดๆ ซึ่งอาจพร้อมนำมาใช้เป็นอาวุธตามข้อ a) ได้
- c) อาวุธขนาดเล็กอื่นใด ตามนิยามของมาตรานี้
- d) อาวุธเบาอื่นใด ตามนิยามของมาตรานี้”¹³

โดยนิยามซึ่งกำหนดตามพิธีสารแห่งประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งแอฟริกาได้ว่า ด้วยเรื่องการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุน และอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง ปี ค.ศ. 2001 นี้ได้มีการให้นิยามของคำว่า “small arms” หรืออาวุธขนาดเล็กว่า “อาวุธขนาดเล็กให้รวมถึง ปืนกลเบา ปืนกลมือ ดังเช่น ปืนพกกล ปืนเล็กยาวอัตโนมัติ และปืนเล็กยาวจู่โจม และปืนเล็กยาวกึ่งอัตโนมัติ”

ส่วนอาวุธเบาหรือ “light weapons” นั้น “ให้หมายความรวมถึง อาวุธชนิดพกพาได้ซึ่งออกแบบมาเพื่อการใช้โดยบุคคลเป็นกลุ่มในลักษณะหมู่ ซึ่งได้แก่ ปืนกลหนัก ปืนใหญ่อัตโนมัติ ปืนใหญ่วิถีโค้ง ปืนครกขนาดลำกล้องเล็กกว่า 100 มิลลิเมตร อาวุธต่อสู้รถถังหรือเครื่อง

¹² 1999 Inter-American Convention against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition, Explosives and other Related Materials, Article 1.

¹³ 2001 Protocol on the Control of Firearms, Ammunition and Other Related Materials in the Southern African Development Community Region, Article 1.

ยิงกระบอกต่อสู้รถถัง ปืนไร้แรงสะท้อนถอยหลัง เครื่องยิงจรวดชนิดประทับป่า อาวุธหรือเครื่องยิงกระบอกต่อสู้อากาศยาน และอาวุธต่อสู้อากาศยาน”

ในส่วนของนิยามคำว่า อุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (other related material) นั้น หมายถึง “ส่วนประกอบ ชิ้นส่วนหรือส่วนที่สามารถถอดแยกได้จากอาวุธปืน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการใช้อาวุธปืน”

จากความหมายทั่วไปและนิยามตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายในระดับภูมิภาคบางฉบับ จะพบคำนิยามดังกล่าวข้างต้น แต่ทั้งนี้ยังมีกฎหมายในระดับภายในประเทศที่น่าสนใจและเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายอาวุธปืนคือ กฎหมายควบคุมอาวุธปืน ปี 1968 ซึ่งกำหนดนิยามของ “อาวุธปืน” ว่า หมายถึง “(A) อาวุธใดๆ (รวมถึงปืนอัดลม) ที่อาจหรือถูกออกแบบหรือถูกดัดแปลงไปเพื่อปล่อยหรือยิงวัตถุด้วยการจุดระเบิด (B) กรอบหรือวัตถุรองรับของอาวุธนั้นๆ (C) เครื่องดับเสียงหรือเครื่องเก็บเสียงของอาวุธปืน หรือ (D) สิ่งประดิษฐ์เพื่อการทำลายใดๆ โดยไม่รวมถึงอาวุธปืนโบราณ”¹⁴

2. ประเทศกัมพูชา มีกฎหมายที่ให้คำนิยามว่า “อาวุธ หมายถึงปืนทั่วไปและปืนพก ปืนที่มีผลทำให้น้ำตาไหล หมดสติ หรือมีพิษ ปืนอัดโนมติกและกึ่งอัดโนมติกชนิด ปืนเก็บเสียงหรืออุปกรณ์เก็บเสียงปืน จรวดทุกชนิด อาวุธเคมีทุกชนิด อาวุธชีวภาพทุกชนิด กระบองไฟฟ้าทุกชนิด ทุ่นระเบิดและระเบิดมือทุกชนิด วัตถุระเบิดทุกชนิดและกระสุนปืนทุกชนิด”¹⁵

¹⁴ The Gun Control Act 1968 of United States of America, Article 921.

¹⁵ 1999 Royal Government of Cambodia No.38 Sub-decree on Administering and Inspecting the Import, Production, Selling, Distribution and Handling all Types of Weapon. Phnom Penh, 30 April (Unofficial translation), Art. 2 cited in Kramer, Katherine, Legal Controls on Small Arms and Light Weapons in Southeast Asia; Occasional Paper No.3 (Geneva: Small Arms Survey, 2001), p. 5.

3. ประเทศมาเลเซีย มีกฎหมายที่ให้คำนิยามว่า “อาวุธ หมายความว่า อาวุธที่มีลักษณะของลำกล้อง ซึ่งใช้ในการยิงไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการบรรจุกระสุนหรือจรวดอื่นใดที่ใช้ยิงออกมาจากปากลำกล้องได้ หรือที่สามารถใช้ยิงได้โดยวิธีการใดๆ ก็ตาม และให้หมายรวมถึงอาวุธอื่นใดก็ตามซึ่งถูกออกแบบหรือดัดแปลงหรืออาจสามารถดัดแปลงให้มีลักษณะที่สามารถปล่อยของเหลวที่เป็นพิษใดๆ แก๊สหรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อชีวิต และให้หมายรวมถึงปืนยาวอัตโนมัติ ปืนสั้นอัตโนมัติ ปืนพกและส่วนประกอบใดๆ ของอาวุธดังกล่าว และอุปกรณ์ใดๆ ก็ตามที่ถูกออกแบบหรือดัดแปลงเพื่อใช้กับอาวุธ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อลดเสียงหรือประกายไฟ ซึ่งมาจากการใช้อาวุธดังกล่าวในการยิง”¹⁶

4. ประเทศพม่า มีกฎหมายที่ให้คำนิยามว่า “อาวุธ หมายความว่า อาวุธ หมายความว่า ความรวมถึง อาวุธปืน มีด คานปลายปืน คาน กริช หอก มีดปลายหอก ธนู และลูกศร ปืนใหญ่ รวมถึงส่วนประกอบหรือกลไกสำหรับการผลิตอาวุธ”¹⁷

5. ประเทศฟิลิปปินส์ มีกฎหมายที่ให้คำนิยามว่า “อาวุธปืน หรืออาวุธหมายความว่า ความรวมถึง ปืนเล็กยาว(มีเกลียวในลำกล้อง) ปืนคาบศิลา ปืนยาวชนิดไม่มีเกลียวในลำกล้อง ปืนลูกปราย ปืนพกชนิดลูกโม้ ปืนพก และอาวุธสังหารชนิดอื่นใด ซึ่งใช้การยิงกระสุนปืนเล็ก ตะกั่ว กระสุนปืนใหญ่ กระสุนลูกปราย กระสุนปืนใหญ่หรือจรวดอื่นใด ซึ่งอาศัยการปล่อยตัวโดยวิธีการจุดระเบิดใดๆ หรือโดยคณินปืน โดยในที่นี้ให้รวมถึงปืนยาวอัตโนมัติยกเว้นปืนที่ใช้เป็นของเล่น ซึ่งมีขนาดลำกล้องเล็กและมีระยะยิงใกล้ ลำกล้องของปืนใดๆ ก็ตามถือว่าเป็นอาวุธปืนที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย”¹⁸

¹⁶ 1960 Arms Act 1960 (Act 206) West Malaysia, 1 March 1962, Sabah and Sarawak, 1 September 1977, Sec. 2 cited in Kramer, Katherine, Legal Controls on Small Arms and Light Weapons in Southeast Asia; Occasional Paper No.3, p. 5.

¹⁷ Myanmar 1878. The Arms Act. 1 October 1878, Sec. 4 cited in Kramer, Katherine, Legal Controls on Small Arms and Light Weapons in Southeast Asia; Occasional Paper No.3, p. 5.

¹⁸ 1987c Revised Administrative Code {Philippine Constabulary}, Sec. 877 cited in Kramer, Katherine, Legal Controls on Small Arms and Light Weapons in Southeast Asia; Occasional Paper No.3, p. 5.

6. ประเทศสิงคโปร์ มีกฎหมายที่ให้คำนิยามว่า “อาวุธ หมายรวมถึง อาวุธ ปืนขนาดเล็ก ปืนอัตรลม ปืนพกอัตรลม ปืนอัตรโนมัติ ปืนพกอัตรโนมัติ และปืนหรือปืนสั้นชนิดอื่นใด ซึ่งใช้ในการยิงกระสุนลูกปราย กระสุน หรือจรวดอื่นใด หรือสามารถปล่อยควันพิษ และ ส่วนประกอบใดๆ ของอาวุธเช่นว่า รวมถึง คาบปลายปืน คาบ กริช หอก และมีดปลายหอก”¹⁹

7. ประเทศไทย มีพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 กำหนดคำนิยามของ “อาวุธปืน” ไว้ในมาตรา 4 (1) ว่า “อาวุธปืน หมายรวมถึงตลอดถึงอาวุธปืนทุกชนิดไม่ว่าจะใช้ส่งกระสุนโดยวิธีการระเบิดหรืออัตรลม หรือโดยเครื่องกลไกใดๆ และส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ ระบุไว้ในกฎกระทรวง”²⁰ ต่อมาในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่ 3) ปี 2501 ได้ทำการแก้ไขในมาตรา 3 (1) ว่า “อาวุธปืน หมายรวมถึงตลอดถึงอาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืน โดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของ แก๊สหรือเครื่องกลไกใดๆ ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงาน และส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้นๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง”²¹

จากนิยามต่างๆ ที่ได้บรรยายมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าในระดับประเทศแล้วไม่มี ประเทศใดกำหนดนิยามคำว่าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นการเฉพาะ คงเป็นการกำหนดแต่เพียง นิยามคำว่า “อาวุธ” เท่านั้น ซึ่งทำให้ขอบเขตของนิยามมีลักษณะที่กว้าง มิได้ระบุเฉพาะเจาะจงถึง ลักษณะของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ทั้งนี้โดยการจะกำหนดว่าสิ่งใดเป็น “อาวุธ” หรือไม่นั้น เป็นสิ่งที่แต่ละประเทศจะกำหนดนิยามไว้ในกฎหมายภายในประเทศของตนเอง เนื่องจากการ กำหนดคำนิยามของ “อาวุธ” ย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับกฎหมายอาญาหรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญา อย่างยิ่ง เพราะในหลายกรณีมักจะมีผู้ใช้ “อาวุธ” เพื่อการประกอบอาชญากรรมเสมอแม้ว่า

¹⁹ Arms and Explosives Act (chapter 13) 12 December 1913, Sec. 2 cited in Kramer, Katherine, *Legal Controls on Small Arms and Light Weapons in Southeast Asia; Occasional Paper No.3*, p. 5.

²⁰ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืน พ.ศ. 2490, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา ตอนที่ 42 เล่ม 64 ลงวันที่ 9 กันยายน 2490, หน้า 558, มาตรา 4 (1).

²¹ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืน พ.ศ. 2501, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา ตอนที่ 72 เล่ม 75 ลงวันที่ 16 กันยายน 2501, หน้า 449, มาตรา 3 (1).

โดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์ของกฎหมายในการให้บุคคลมีสิทธิที่จะถือครองอาวุธได้มักเป็นไปเพื่อการป้องกันตัว การกีฬาและการล่าสัตว์ก็ตาม ดังนั้นการนิยามความหมายของคำว่าอาวุธของแต่ละประเทศจึงมักจะมองดูที่อาวุธที่ถูกนำมาใช้จริงในสังคมของประเทศในขณะนั้นๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายที่มีโทษทางอาญาเพื่อกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ใช้อาวุธในทางที่ผิดเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศก็จะมี การนำอาวุธที่มีความแตกต่างกันมาใช้ ตามสภาพของเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงเทคโนโลยีในการผลิตอาวุธในประเทศนั้นๆ ดังนั้นลักษณะการใช้อาวุธของบุคคลภายในประเทศนั้นๆ จึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดความหมายของคำว่าอาวุธ ซึ่งปัจจัยประการนี้เองเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันทางด้าน การให้คำนิยามของคำว่า “อาวุธ” ที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละประเทศและแต่ละภูมิภาค ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสร้างคำนิยามของคำว่า “อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” เพื่อให้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในการที่จะใช้ในการพิจารณาแบ่งแยกประเภทให้เกิดความชัดเจน และสามารถที่จะนำมากำหนดเป็นมาตรการเพื่อใช้ในการสร้างแนวทางกฎหมายในการควบคุมได้ในทุกรูปแบบ

สำหรับในทางระหว่างประเทศนั้นแรกทีเดียวไม่มีการกำหนดคำนิยามของ “Small Arms” ที่เป็นสากล มีแต่เพียงความเข้าใจโดยทั่วไปที่รู้จักกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ว่า อาวุธเล็กคืออาวุธประจำกายบุคคลที่ใช้ในการต่อสู้ มีขนาดลำกล้องเล็กโดยจำกัดอยู่ที่ 12.7 มิลลิเมตร ซึ่งนิยามดังกล่าวรวมถึงอาวุธติดตัวบุคคล ดังเช่น ปืนเล็กยาว (rifles) ปืนพก (pistols) ปืนกลเบา (light machine-guns) และรวมถึงระเบิดมือด้วย²² ต่อมาองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) ได้ขยายนิยามที่มีมาแต่เดิมในสงครามโลกครั้งที่ 2 ว่า อาวุธขนาดเล็กนั้น ให้รวมถึงอาวุธทุกชนิดที่สามารถพกพาไปโดยคนเป็นกลุ่มเล็กได้ (Crew-portable) ซึ่งหมายถึงอาวุธปืนที่มีขนาดลำกล้องน้อยกว่า 50 มิลลิเมตร สามารถใช้ในการทำลายยานพาหนะเบาหรือเฮลิคอปเตอร์ได้ โดยนิยามดังกล่าวทำให้อาวุธดังเช่น ปืนเล็กยาวจู่โจมแบบอัตโนมัติ (เช่น AK-series หรือ US M-16) เครื่องยิงลูกระเบิด ปืนกลและปืนกลมือ เครื่องยิงจรวดชนิดจากพื้นดินสู่อากาศชนิดประทับปา (SAMs: shoulder-fired Surface-to-Air-Missiles เช่น Stinger, Blowpipe, SAM-7 เป็นต้น) รวมตลอดถึง ปืนลูกม่ ขนาด .38 และปืนที่ใช้ในการกีฬา ย่อมอยู่ในขอบเขตของอาวุธขนาดเล็กด้วย อย่างไรก็ตาม แนวทางปฏิบัติในปัจจุบันคืออาวุธขนาดเล็กหมายถึงปืนที่มีขนาดลำกล้องต่ำกว่า

²² Gasparini Alves, Pericles and Belinda Cipollone, Daiana, Curbing Illicit Trafficking in Small Arms and Sensitive Technologies: An Action-Oriented Agenda (New York: United Nations, 1998), p. 10.

20 มิลลิเมตร เนื่องจากนิยามที่กล่าวว่าอาวุธขนาดเล็กคืออาวุธประจำกายบุคคล²³ ซึ่งได้แก่ ปืนสั้นหรือปืนพก ปืนเล็กยาวและปืนกล ส่วนเครื่องยิงลูกระเบิดหรือเครื่องยิงจรวดจากพื้นดินสู่พื้นดินหรือจากพื้นดินสู่อากาศชนิดประทับบ่าหรือตั้งพื้น โดยทั่วไปจะมีขนาดลำกล้องกว้างกว่า 20 มิลลิเมตรแต่บางชนิดอาจต่ำกว่า 50 มิลลิเมตร แม้ว่าโดยสภาพจะใช้โดยบุคคลคนเดียวได้แต่มีได้มีลักษณะเป็นอาวุธประจำกายกล่าวคือไม่ใช่อาวุธที่คนหนึ่งคนจะใช้ติดตัวในการรบตลอดเวลาเหมือนดังเช่นปืนขนาดเล็กอื่นๆ แต่อาวุธดังกล่าวมักเป็นอาวุธประจำหมู่ จึงน่าจะจัดเป็นอาวุธเบา มากกว่า ซึ่งหมายถึงอาวุธที่มีขนาดลำกล้องไม่เกิน 100 มิลลิเมตร โดยผลการจำแนกตามแนวนีมีส่วนสอดคล้องกับนิยามของสหประชาชาติตามแนวของรายงานของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 52/298 มากที่สุด

ความตระหนักถึงปัญหาในการสร้างค่านิยามของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่มีลักษณะเป็นสากลเริ่มปรากฏเป็นรูปร่างที่ชัดเจนเมื่อสหประชาชาติ โดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ตามมติที่ 50/70B²⁴ เพื่อทำหน้าที่ในการรายงานตามกรอบที่สหประชาชาติกำหนด ซึ่งได้แก่

1. กำหนดชนิดของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งมีการนำมาใช้ในความขัดแย้งที่อยู่ภายใต้อำណัติของสหประชาชาติ
2. ศึกษาลักษณะและสาเหตุของการเพิ่มขึ้นอย่างมากมายจนไม่สามารถที่จะควบคุมได้และการโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา รวมถึงการผลิตและการค้าอาวุธที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
3. ศึกษาหนทางและแนวทางในการป้องกันและลดการเพิ่มขึ้นอย่างมากของอาวุธและการโอนเปลี่ยนมืออาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นสาเหตุในการสร้างความขัดแย้งโดยตรง²⁵

จากภาระหน้าที่ดังกล่าวคณะผู้เชี่ยวชาญได้กำหนดนิยามของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา รวมถึงเครื่องกระสุนโดยจำแนกตามลักษณะพิเศษของอาวุธและได้มีการนำเสนอผ่านการ

²³ สัมภาษณ์ พันเอกปิยะพล วัฒนกุล, ผู้อำนวยการกองกฤษฎีกาทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญทหาร, 2 มีนาคม 2547.

²⁴ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, UN.Doc. A/52/298 (August 1997)

²⁵ Ibid.

รายงานในที่ประชุมสหประชาชาติโดยผ่านหน่วยงานสมัชชาใหญ่เพื่อนำเสนอต่อเลขาธิการสหประชาชาติ ตามเอกสารสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ที่ A/52/298 ดังนี้

2.2.1 นิยามของอาวุธขนาดเล็ก

คณะผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติได้ให้คำนิยามของคำว่าอาวุธขนาดเล็กไว้ว่า
อาวุธขนาดเล็ก หมายถึง อาวุธที่ออกแบบมาเพื่อการใช้สำหรับเป็นอาวุธประจำ
กายบุคคลในการต่อสู้ ได้แก่²⁶

- ปืนลูกม่ และปืนพกที่สามารถบรรจุกระสุนเข้ารังเพลิงได้เอง
- ปืนลูกซองยาวและปืนเล็กยาวบรรจุเอง
- ปืนกลมือ
- ปืนเล็กยาวต่อสู้
- ปืนกลเบา²⁷

2.2.2 นิยามของอาวุธเบา

อาวุธเบาหรือ light weapons นั้นตามคำนิยามของพิธีสารแห่งประชาคมเพื่อการ
พัฒนาแห่งอาฟริกาใต้ว่าด้วยเรื่องการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุน และอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง
ปี ค.ศ. 2001 “อาวุธเบา ให้ความหมายรวมถึง อาวุธชนิดพกพาได้ซึ่งออกแบบมาเพื่อการใช้โดย
บุคคลเป็นกลุ่มในลักษณะหมู่ ซึ่งได้แก่ ปืนกลหนัก ปืนใหญ่อัตโนมัติ ปืนใหญ่วิถีโค้ง ปืนครก
ขนาดลำกล้องเล็กกว่า 100 มิลลิเมตร อาวุธต่อสู้รถถังหรือเครื่องยิงลูกระเบิดต่อสู้รถถัง ปืนไร้แรง
สะท้อนถอยหลัง เครื่องยิงจรวดชนิดประทับป่า อาวุธหรือเครื่องยิงระเบิดต่อสู้อากาศยาน และอาวุธ
ต่อสู้อากาศยาน”²⁸

ส่วนคำนิยามของคณะผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาตินั้น ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ 2001 Protocol on the Control of Firearms, Ammunition and Other Related Materials in the Southern African Development Community Region, Article 1.

อาวุธเบา หมายถึงอาวุธที่ออกแบบมาเพื่อสำหรับการใช้โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และสามารถเคลื่อนย้ายได้โดยกำลังคนหรือยานพาหนะขนาดเล็ก²⁹ ได้แก่

- ปืนกลหนัก
- ปืนยิงลูกระเบิดชนิดประทับปา และเครื่องยิงลูกระเบิดชนิดตั้งพื้นดิน
- ปืนต่อสู้อากาศยานชนิดเคลื่อนย้ายได้
- ปืนต่อสู้รถถังชนิดเคลื่อนย้ายได้ และปืนเล็กยาวไร้แรงสะท้อน
- เครื่องยิงจรวดต่อสู้รถถังชนิดเคลื่อนย้ายได้ และระบบยิงจรวด
- เครื่องยิงจรวดต่อสู้อากาศยานชนิดเคลื่อนย้ายได้
- เครื่องยิงลูกระเบิดขนาดลำกล้องต่ำกว่า 100 มิลลิเมตร

ทั้งนี้ในส่วนของกรอบอาวุธเบาตามนิยามของสหประชาชาติยังได้มีการขยายไปถึงขอบเขตของเครื่องกระสุนและวัตถุระเบิดซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไปด้วย

2.2.3 นิยามของเครื่องกระสุน

สำหรับตามนิยามของพิธีสารแห่งประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งอาฟริกาได้ว่าด้วยเรื่องการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุน และอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง ปี ค.ศ. 2001 ได้กำหนดค่านิยาม “เครื่องกระสุน” เอาไว้ว่า “ให้หมายความถึงกระสุนโดยสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ปลอกกระสุน เชื้อประทุ ดินส่งกระสุน หัวกระสุนหรือกระสุนซึ่งใช้สำหรับอาวุธปืน โดยส่วนประกอบต่างๆ เป็นอุปกรณ์ ซึ่งสามารถออกใบอนุญาตได้โดยรัฐภาคี”³⁰

ในส่วนของค่านิยามคำว่าเครื่องกระสุนและวัตถุระเบิดตามความหมายของอนุสัญญาระหว่างรัฐอเมริกาว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 1999 นั้น ได้กำหนดนิยามเอาไว้ว่า “เครื่องกระสุน หมายถึงกระสุนโดยสมบูรณ์หรือส่วนประกอบ รวมถึงปลอกกระสุน เชื้อประทุ ดินส่งกระสุน หัวกระสุน หรือกระสุนซึ่งใช้สำหรับอาวุธปืนใดๆ”³¹

²⁹ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, UN.Doc. A/52/298 (August 1997).

³⁰ 2001 Protocol on the Control of Firearms, Ammunition and Other Related Materials in the Southern African Development Community Region, Article 1.

³¹ 1999 Inter-American Convention against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition, Explosives and other Related Materials, Article 1.

“วัตถุระเบิด หมายถึง สสารหรือสิ่งใดๆซึ่งทำ ผลิต หรือใช้เพื่อการระเบิด การสร้างเสียงระเบิด การขั้บดิน หรือปฏิบัติการขั้บดิน ยกเว้น

- a) สสารหรือสิ่งซึ่งโดยตัวเองไม่ใช่ระเบิด หรือ
- b) สสารหรือสิ่งซึ่งระบุไว้ในภาคผนวกตามอนุสัญญาฉบับนี้³²ซึ่งได้แก่ แก๊สที่ถูกอัด วัตถุไวไฟชนิดเหลว อุปกรณ์ที่ระเบิดได้ดังเช่น ดุลงม สารดับเพลิง อุปกรณ์ที่สามารถขั้บดิน วัตถุได้ ดังเช่น ปืนยิงตะปู ดอกไม้ไฟ ฯลฯ

สำหรับนิยามตามความเห็นของคณะผู้เชี่ยวชาญซึ่งทำการศึกษาวิจัยตามที่สหประชาชาติได้มอบหมายนั้น ได้ให้ความหมายของเครื่องกระสุนและวัตถุระเบิดไว้ดังนี้

เครื่องกระสุนและวัตถุระเบิด หมายถึง

- กระสุนสำหรับอาวุธเล็ก
- กระสุนหรือจรวดสำหรับอาวุธเบา
- อุปกรณ์บรรจุจรวดหรือกระสุนสำหรับระบบต่อสู้อากาศยานและระบบต่อสู้รถถัง
- ระเบิดมือสังหารบุคคลและระเบิดมือสำหรับทำลายรถถัง
- ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
- วัตถุระเบิด³³

นิยามดังกล่าวข้อมนำมาใช้เป็นแนวทางในการที่จะสร้างมาตรฐานในทางระหว่างประเทศเพื่อใช้ในการพิจารณาจำแนกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาได้ไม่มากนัก้อย แม้ว่าแท้จริงแล้วจะยังไม่มีนิยามใดที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดความหมายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาก็ตามที่ เนื่องจากในส่วนของคำนิยามตามที่คณะผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติได้นิยามตามเอกสารนี้นั้น เป็นการมุ่งประเด็นไปที่อาวุธที่ผลิตมาเพื่อใช้ในทางการทหาร แม้ว่าอาวุธในบางกรณีเช่น อาวุธปืนที่ใช้เพื่อการล่าสัตว์ หรืออาวุธอื่นๆ ที่ไม่ได้มีการผลิตเพื่อการทหารแต่มีการพิจารณา รวมถึงด้วยก็ตามที่ อย่างไรก็ตามนิยามตามแนวทางของสหประชาชาติข้อมเป็นแนวทางร่วมกันของประชาสังคมโลกในการสร้างความชัดเจนเพื่อจัดการกับปัญหาอันเกิดขึ้นจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอันจะนำมาซึ่งการสร้าง ความมั่นคงและปลอดภัยให้กับประชาคมทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

³² Ibid.

³³ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, UN.Doc.

ข้อสังเกต

1. ประเด็นเรื่องนิยามของคำว่า “อาวุธเล็ก” ตามความหมายของสหประชาชาตินั้น โดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเสนอรายงานมาตามเอกสารสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เลขที่ A/52/298 ลงวันที่ 27 สิงหาคม ปี ค.ศ. 1997 คณะผู้เชี่ยวชาญต้องการมุ่งประเด็นการพิจารณา อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผลิตมาเฉพาะเพื่อการทหารเป็นหลัก³⁴ อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีอาวุธใน ส่วนที่ไม่ได้ผลิตมาเฉพาะเพื่อการทหาร เช่น อาวุธปืนล่าสัตว์ และอาวุธปืนประติศน์เอง โดยอาวุธ ในส่วนนี้มีการนำมาใช้ในข้อพิพาทอยู่บ่อยครั้ง การพิจารณาของคณะผู้เชี่ยวชาญตามรายงานฉบับนี้ จึงพิจารณาในส่วนของอาวุธดังกล่าวในส่วนที่นำมาใช้ในข้อพิพาทด้วย³⁵
2. การพิจารณานิยามของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของคณะผู้เชี่ยวชาญนี้ นอกจากจะพิจารณาอาวุธที่ใช้ในทางการทหารเป็นหลักแล้ว ยังมุ่งประเด็นไปที่ “อาวุธร้ายแรงที่ใช้ ในการสงคราม” (lethal instruments of war) ด้วย จึงทำให้อาวุธเล็กประเภทอื่นๆ ดังเช่น กระบอง มีด และดาบ รวมถึงอุปกรณ์อื่นๆ ที่ต่ำกว่าระดับของปืนไม่ตกอยู่ภายใต้นิยามของคณะผู้เชี่ยวชาญ คณะนี้³⁶
3. อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามนิยามของคณะผู้เชี่ยวชาญชุดนี้นั้น เป็นอาวุธที่ อยู่ต่ำกว่าระดับที่สามารถทำการจดทะเบียนการซื้อขายอาวุธตามแบบของสหประชาชาติได้ นั่นก็ หมายความว่าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบายังไม่สามารถทำการจดทะเบียนการซื้อขายอาวุธได้ตาม หลักของสหประชาชาติ³⁷ ซึ่งตามหลักเกณฑ์การจดทะเบียนซื้อขายอาวุธระหว่างประเทศของ สหประชาชาตินั้น อาวุธที่จะทำการจดทะเบียนซื้อขายระหว่างประเทศได้นั้นจะต้องเป็นอาวุธขนาด ใหญ่ซึ่งใช้ในการทำการรบโดยมีด้วยกัน 7 ประเภท ได้แก่ เครื่องบิน, ปืนใหญ่, เรือรบ, อาวุธปล่อย, ยานพาหนะและรถรบประเภทต่างๆ, เฮลิคอปเตอร์, ระบบการควบคุมบังคับบัญชา การ ติดต่อสื่อสารและข่าวกรอง (C3 I)³⁸ โดยการจดทะเบียนอาวุธหลักดังกล่าวหมายความว่าเมื่อมีการ ซื้อขายอาวุธหลัก 7 ชนิดดังกล่าว รัฐที่เข้าร่วมในระบบการจดทะเบียนการค้าอาวุธของ

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ สุรชาติ บำรุงสุข, “การค้าอาวุธระหว่างประเทศ (International Arms Trade),” ใน มนุษย์ กับสันติภาพ. ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 135.

สหประชาชาติจะต้องดำเนินการแจ้งต่อสหประชาชาติถึงประเภท ชนิด จำนวน และข้อมูลที่จำเป็นอื่นๆ ให้แก่สหประชาชาติเพื่อทราบ และจะได้มีการทำสถิติรวมถึงการบันทึกข้อมูลเพื่อให้ทราบอัตราการค้าอาวุธต่างๆ ในระดับสากลอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

4. นียามตามรายงานของผู้เชี่ยวชาญนี้เป็นการนำเสนอเพื่อจำกัดขอบเขตในการพิจารณาปัญหาเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของผู้เชี่ยวชาญตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น มิได้มีผลบังคับทางกฎหมายแต่อย่างใด จึงไม่กระทบกับนิยามของอาวุธที่มีตามกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ ซึ่งหมายความว่าประเทศต่างๆ จะพิจารณาเฉพาะอาวุธเท่าที่เกี่ยวข้อกับนิยามของผู้เชี่ยวชาญก็ย่อมสามารถทำได้ โดยยึดนิยามของสหประชาชาติเป็นแนวทางขั้นต่ำแต่หากประเทศมีนิยามที่ชัดเจนกว่า ครอบคลุมกว่าหรือดีกว่า ย่อมสามารถที่จะนำอาวุธทุกส่วนเข้ามาพิจารณาได้ เพราะเป็นการที่นำวิธีการใช้ที่สูงกว่ามาตรฐานมาใช้บังคับ

5. นียามคำว่าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นนอกจากการให้นิยามตามการประชุมของผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติแล้ว ก็เห็นจะมีเพียงตามพิธีสารว่าด้วยการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุน และอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ของประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งภูมิภาคอาฟริกาใต้ เท่านั้นที่มีการกำหนดนิยามคำว่า “อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” เอาไว้ แต่เท่าที่ปรากฏในกฎหมายอื่นๆ หากไม่เป็นคำว่า “อาวุธปืน” ก็จะเป็นคำว่า “อาวุธ” ไปทีเดียวเลย ซึ่งแท้ที่จริงแล้วอาวุธขนาดเล็กก็จะหมายถึงอาวุธปืนเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามก็สมควรจะกำหนดนิยามที่ทุกคนเข้าใจตรงกันในทางระหว่างประเทศโดยให้มีความเชื่อมโยงกับกฎหมายภายในว่า หากกล่าวถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา จะหมายถึงเฉพาะอาวุธปืนอย่างเดียวหรือรวมถึงอาวุธอื่นๆ ที่ไม่ใช่ปืนด้วย เพราะต่อไปในอนาคตปืนอาจไม่ใช่การยิงกระสุนที่เป็นโลหะ และอาจไม่ใช่การจับกระสุน โดยแรงระเบิดแต่อาจอาศัยแรงหรือปฏิกิริยาอื่นๆ แทน เช่น การยิงรังสี หรือไฟฟ้าเป็นต้น โดยนิยามที่เป็นกลางนี้อาจทำการสร้างขึ้นมาโดยการบัญญัติเพิ่มเติมไปในกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้ว หรือการออกมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเพื่อกำหนดนิยามที่เป็นกลางและสามารถนำมาใช้ร่วมกันในทางระหว่างประเทศได้

2.3 วิวัฒนาการของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

อาจกล่าวได้ว่าแท้จริงแล้วมนุษย์มีการใช้อาวุธมาอย่างยาวนานทั้งเพื่อวัตถุประสงค์ในการต่อสู้ เพื่อป้องกันตัว หรือเพื่อล่าสัตว์ โดยสิ่งที่จัดเป็นอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ดังเช่น กระบอง มีด หรือมีดคาบขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการสู้รบ³⁹ โดยในสมัยโบราณนั้นหลาย

³⁹ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, UN.Doc. A/52/298 (August 1997).

ภูมิภาคในโลกก็ได้มีการใช้อาวุธเช่นว่าเพื่อการสู้รบมาโดยตลอด แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางอาวุธขึ้นไปอีกขั้นเมื่อมีการค้นพบวัตถุที่เรียกว่า “ดินปืน” หรือ “ดินดำ” (Gunpowder or Black powder) อันเกิดจากสารประกอบทางเคมี สามอย่างผสมกันจนเป็นเนื้อเดียว ซึ่งประกอบด้วย ถ่านไม้ (Carbon) ดินประสิว และกำมะถัน ในอัตราส่วน ดินประสิว 74.6% ถ่าน 13.5% และกำมะถัน 11.9% ซึ่งเมื่อดินปืนถูกจุดไฟจะทำให้เกิดการลุกไหม้อย่างรวดเร็วและเกิดเป็นควันสีขาว⁴⁰ ทั้งนี้ไม่มีการปรากฏหลักฐานอย่างแน่ชัดว่าแท้จริงแล้ว “ดินปืน” หรือ “ดินดำ” ได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยใด แม้จะมีหลักฐานบางประการที่ชี้ให้เห็นว่า ชาวจีนมี “ดินปืน” หรือ “ดินดำ” ใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ตามหลักฐานชิ้นหนึ่งที่พอจะเชื่อถือได้เกี่ยวกับการกล่าวถึงดินประสิ่วเป็นครั้งแรกคือเมื่อคริสต์ศักราชที่ 1200 มีการกล่าวอ้างถึงดินประสิ่วในงานเขียนของอัลลาห์ เป็นครั้งแรก แต่ก็มีข้อสันนิษฐานอีกข้อหนึ่งว่า ดินปืนหรือดินดำนี้อาจเป็นสิ่งที่ใช้ทำไฟพะเนียงของชาวโรมันที่เรียกกันว่า “Roman candle” ในศตวรรษที่ 10 หรือก่อนหน้านั้น⁴¹ แม้จะมีการกล่าวอ้างจากหลายหลักฐานก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถที่จะหาข้อยุติได้

“ดินปืน” หรือ “ดินดำ” ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในการเป็นขบวนการจุดระเบิด การเผาไหม้ ลูกกระเบิดควัน ลูกกระเบิด ดอกไม้ไฟ พลุสัญญาณและอื่นๆ อีกมากมาย⁴² และได้มีการนำเอา “ดินปืน” หรือ “ดินดำ” มาใช้ในการยิงปืนใหญ่ด้วย จนในสมัยต่อมาจึงมีการพัฒนาให้ขนาดปืนใหญ่เล็กลง และสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายขึ้น เช่น ปืนใหญ่วิถีโค้ง⁴³ (Howitzer) ขนาด 75 มิลลิเมตรที่สามารถขนส่งบนภูเขา โดยใช้ลาเป็นพาหนะในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2⁴⁴

โดยวิวัฒนาการของปืนใหญ่ที่มีขนาดลดลงมากคือ ปืนครก (Mortar) ซึ่งเป็นเครื่องยิงลูกกระเบิดในระยะใกล้เพื่อข้ามสิ่งกีดขวางไปยังที่ตั้งของข้าศึก⁴⁵ นอกจากเครื่องยิงลูกกระเบิดแล้ว “ดินปืน” หรือ “ดินดำ” ยังเป็นส่วนประกอบสำคัญของจรวดยิงเพื่อต่อสู้ ซึ่งเมื่อต่อมาได้มีการ

⁴⁰ นิเวศน์ เลาวพงศ์, อาวุธปืน ประวัตินิเวศน์และการ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มวลัย, 2539), หน้า 15.

⁴¹ เรื่องเดิม, หน้า 17.

⁴² เรื่องเดิม, หน้า 25.

⁴³ สรรเสริญ สุวรรณประเทศ, พันศ ศรีกิจกุล, ศัพท์ทหารไทย-อังกฤษ, ฉบับพิมพ์ที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิทย์พัฒน์ จำกัด, 2543), หน้า 79.

⁴⁴ นิเวศน์ เลาวพงศ์, อาวุธปืน ประวัตินิเวศน์และการ, หน้า 61.

⁴⁵ เรื่องเดิม, หน้า 67.

พัฒนาให้มีขนาดเล็กลงจึงทำให้เกิดอีกหนึ่งนวัตกรรมที่เป็นการย่อขนาดของเครื่องยิงจรวดที่เล็กลงมาก คือเครื่องยิงจรวดชนิดประทับปาที่เรียกว่า บาซูกา (Bazooka) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและได้มีการนำมาใช้ในการทำลายรถถังของเยอรมันในสมรภูมียุทธการในแอฟริกาเหนือในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2485 อันเป็นการแสดงประสิทธิภาพที่ไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าปืนใหญ่ต่อสู้รถถัง และอาวุธหนักชนิดอื่นทุกประการ คำว่า บาซูกา นี้มาจากชื่อของเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ Bob Burn คาราคอลทางวิทยุของสหรัฐทำขึ้นอย่างหยาบๆ เพื่อเลียนเสียงของแตรฮอร์นและเรียกเครื่องดนตรีที่มีลักษณะเป็นท่อตรงๆ ขึ้นชื่อว่า Bazooka ดังนั้นท่อยิงจรวดของสหรัฐอเมริกาก็ได้ชื่อว่า บาซูกา⁴⁶

อย่างไรก็ดี “ปืนเล็ก” ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Small Arms” ที่ใช้เป็นอาวุธประจำกายของทหารนี้มีกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่เลี้ยวที่ 2 ของคริสต์ศตวรรษที่ 14⁴⁷ โดยพัฒนาการมาจาก “ปืนใหญ่แบบมือถือ” (Hand Cannon)⁴⁸ ซึ่งใช้เป็นอาวุธบนหลังม้า โดยอาศัยการยิงจากการจุดชนวน ปืนเล็กในยุคแรกๆ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับปืนใหญ่มือถือ ก็จะต้องทำการจุดชนวนปืนเล็กในยุคแรกจึงเป็น “ปืนแบบจุดชนวนด้วยซุด” (Matchlock)⁴⁹ คือเมื่อมีการเหนี่ยวไกปืนจนสุดจะมีชนวนที่จุดไฟแล้วกระดกไปจ่องานชนวนเพื่อให้เกิดการเผาไหม้ของดินปืนในลำกล้องและเกิดการระเบิดส่งกระสุนออกมา รูปแบบปืนโบราณอีกลักษณะหนึ่งคือ “ปืนที่จุดชนวนด้วยไฟแช็ก (Wheel Lock)⁵⁰ ซึ่งมีลักษณะของการทำงานโดยเมื่อมีการขึ้นนก กลไกในปืนจะดึงงานหิน เหล็กไฟ ซึ่งเป็นตัวสร้างประกายไฟให้หมุนมาข้างหลังโดยมีสปริงเป็นตัวรั้งไว้ และผู้ยิงจะทำการเติมดินชนวนลงไปในงานกระเดื่อง เมื่อมีการเหนี่ยวไก หิน เหล็กไฟก็จะหมุนเสียดสีกับลูกกลิ้งในตัวปืนทำให้เกิดประกายไฟ ซึ่งเป็นตัวจุดดินชนวนในการเผาไหม้ดินปืนให้เกิดก๊าซเพื่อผลักดันให้กระสุนออกจากกระบอกปืน หลักการในการจุดชนวนแบบใช้หิน เหล็กไฟในการสร้างประกายไฟเพื่อจุดระเบิดนี้ได้มีการใช้ต่อมาเรื่อยๆ กับปืนในสมัยโบราณ โดยปืนประเภทที่พัฒนาถึงขีดสุดในระบบนี้คือ ปืนคาบศิลา (Flint Arms)⁵¹ แต่ในสมัยต่อมาก็ได้มีการพัฒนาการบรรจุเชื้อประทุในการจุดระเบิดลงไปจนกระทั่งปืน ซึ่งอาศัยการกระแทกโดยกลไกของปืนก็เพียงพอที่จะยิงกระสุนได้ จึงทำ

⁴⁶ เรื่องเดิม, หน้า 80.

⁴⁷ เรื่องเดิม, หน้า 91.

⁴⁸ เรื่องเดิม, หน้า 92.

⁴⁹ เรื่องเดิม, หน้า 95.

⁵⁰ เรื่องเดิม, หน้า 99.

⁵¹ เรื่องเดิม, หน้า 112.

ให้ความสำคัญของปืนคาบศิลาที่อาศัย หิน เหล็ก ไฟ ในการจุดระเบิดหมดไป และก้าวเข้าสู่ยุคของปืนในยุคปัจจุบันซึ่งใช้ “กระสุนสำเร็จรูป” หรือ Cartridge⁵² คือกระสุนที่มี หัวกระสุน ดินสักระสุน และดินชนวนรวมไว้ในปลอกกระสุนเดียวกัน

การพัฒนาการทางกระสุนส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาระบบกลไกการทำงานของอาวุธปืนให้สามารถทำงานได้เหมาะกับกระสุน โดยปืนที่เกิดขึ้นในยุคนั้นก็ ได้แก่ ปืนลูกโม (ซึ่งถือกำเนิดโดยนาย Samuel Colt ชาวอเมริกัน) ปืนสั้นบรรจุเอง และปืนเล็กยาว⁵³ จนกระทั่งพัฒนามาจนเป็นปืนที่ใช้ในข้อพิพาททางอาวุธในปัจจุบันซึ่งได้แก่ ปืนเล็กยาวคาร์ไบน์ ดังเช่น ปืนเล็กยาวแบบ เอ็ม 16 เอ 2 ปืนเล็กยาวแบบ เอ็ม 4 เอ 1⁵⁴ และปืนเล็กยาวแบบ เอเค 47, ปืนกลมือ เอ็มพี 5 เอ็น, เอ็มพี 5 เค, ยูเอ็มพี⁵⁵, ปืนกลหนัก *, เครื่องยิงระเบิดต่อสู้อากาศยานและรถถัง และวัตถุระเบิดชนิดต่างๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีอนุภาพการทำลายล้างที่สูงขึ้นกว่าแต่ก่อนด้วย ฯลฯ

2.4 สถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในสังคมโลกและประเทศไทยโดยสังเขป

สภาพปัญหาเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทั้งในเรื่องการค้า การโอนอาวุธ การนำเข้า การส่งออกและเรื่องอื่นๆ ดังเช่นปัญหาอาชญากรรมที่เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาค อย่างไรก็ตามปัญหาในแต่ละภูมิภาคในโลกย่อมมีความแตกต่างกันตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นในส่วนนี้ผู้เขียนจึงขอแยกการพิจารณาสถานการณ์เกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นภูมิภาคต่างๆ โดยนำเสนอบทบาทของแต่ละภูมิภาคเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งได้แก่บทบาทในการเป็นผู้ผลิต บทบาทในการเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการค้าและบทบาทในการเป็นผู้ใช้อาวุธ ซึ่งในขั้นต้นผู้เขียนมีสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับการผลิตอาวุธขนาดเล็กที่ถูกกฎหมายมานำเสนอให้เห็นดังนี้

⁵² เรื่องเดิม, หน้า 157.

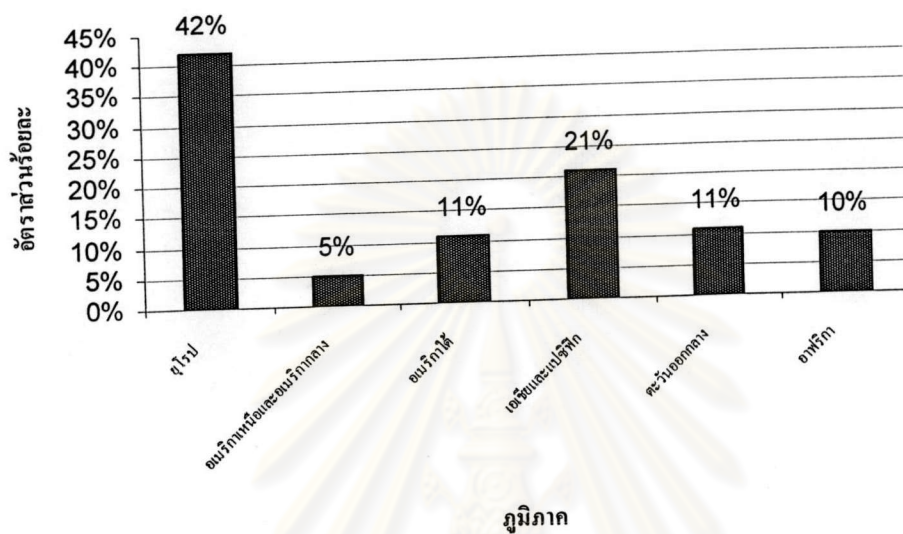
⁵³ เรื่องเดิม, หน้า 138-141, 180-205.

⁵⁴ สรศักดิ์ สุบงกช, หน่วยรบพิเศษ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ Animate Group, 2546), หน้า 220.

⁵⁵ เรื่องเดิม, หน้า 234, 235 และ 237.

* โดยทั่วไปหากกล่าวถึงปืนกลเบาข้อมหมายถึงปืนกลที่สามารถถือได้ด้วยมือของพลรบ ในขณะที่ใช้งานได้ ส่วนปืนกลหนักข้อมหมายถึงปืนกลขนาดใหญ่ขึ้นไปอีกและจำเป็นที่จะต้องใช้ขาทรายหรืออุปกรณ์ตั้งติดกับพื้นเพื่อให้เกิดความมั่นคงขณะใช้งาน เนื่องจากมีขนาดใหญ่และสภาพของน้ำหนักที่ไม่สามารถถือเพื่อใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพได้

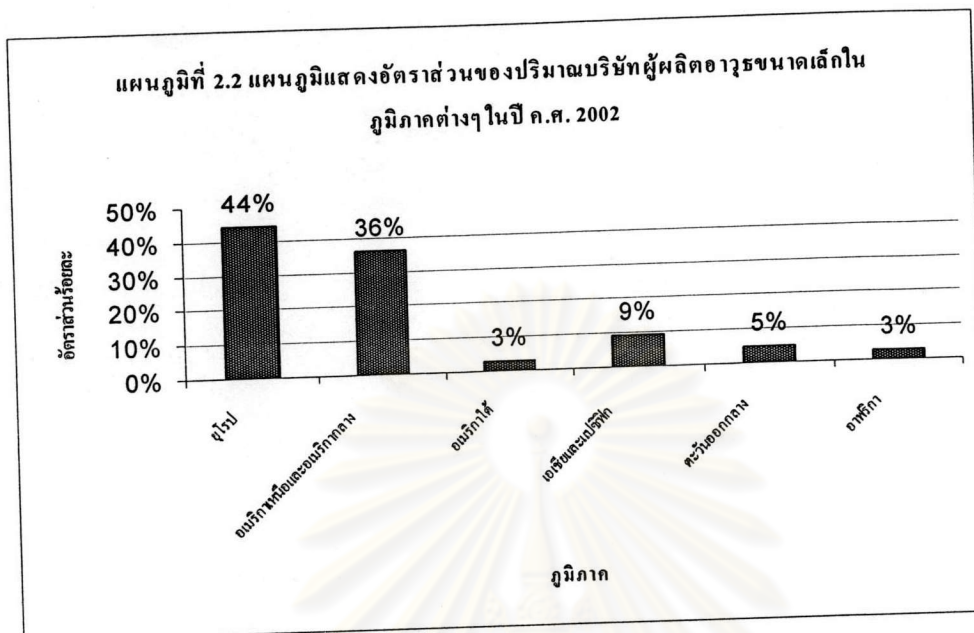
แผนภูมิที่ 2.1 แผนภูมิแสดงอัตราส่วนของปริมาณประเทศผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็ก
ในแต่ละภูมิภาค ในปี ค.ศ. 2002

ที่มา: *Small Arms Survey 2003 (Oxford: Oxford University press, 2003), p.12.*

ในสถิติที่แสดงดังกล่าวอาจจำแนกย่อยลงไปถึงจำนวนของบริษัทที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กได้ดังนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : Omega Foundation (2002) cite in Small Arms Survey 2003
(Oxford: Oxford University press, 2003), p.12.

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นว่าภูมิภาคยุโรปมีทั้งจำนวนประเทศและบริษัทผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กมากเป็นอันดับ 1 โดยมีสัดส่วนประเทศผู้ผลิตอาวุธเล็กสูงถึงร้อยละ 42 ของประเทศทั้งหมดในโลกและมีบริษัทสูงถึงร้อยละ 44 ของจำนวนบริษัทผู้ผลิตอาวุธทั้งหมดในโลก ซึ่งเป็นข้อยืนยันได้ว่าในส่วนของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ถูกกฎหมายนั้นภูมิภาคยุโรปเป็นภูมิภาคที่มีกำลังการผลิตมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ

ในส่วนของมูลค่าการนำเข้าและส่งออกอาวุธในแต่ละภูมิภาคนั้นมีสถิติที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงมูลค่าการส่งออกอาวุธขนาดเล็กในแต่ละภูมิภาค ในปี ค.ศ. 2000

ภูมิภาค	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)
กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป	869
ภูมิภาคอเมริกาเหนือ	692
กลุ่มประเทศนอกสหภาพยุโรป	243
ภูมิภาคอเมริกาใต้	104
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ	65

ภูมิภาคเอเชียกลางและเอเชียใต้	51
ภูมิภาคตะวันออกกลาง	35
ภูมิภาคแอฟริกา	16
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	8
ภูมิภาคแปซิฟิก	4

ที่มา: *Small Arms Survey 2003 (Oxford: Oxford University press, 2003), p.100.*

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงมูลค่าการนำเข้าอาวุธขนาดเล็กของแต่ละภูมิภาคในปี ค.ศ. 2000

ภูมิภาค	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา)
ภูมิภาคอเมริกาเหนือ	499
กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป	485
ภูมิภาคตะวันออกกลาง	285
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ	98
กลุ่มประเทศนอกสหภาพยุโรป	78
ภูมิภาคอเมริกาใต้	48
ภูมิภาคแปซิฟิก	43
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	38
ภูมิภาคเอเชียใต้	36
ภูมิภาคแอฟริกา	27

ที่มา: *Small Arms Survey 2003 (Oxford: Oxford University press, 2003), p.100.*

จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภูมิภาคยุโรปเป็นผู้ส่งออกอาวุธขนาดเล็กในปริมาณสูงที่สุด ในขณะที่มีการนำเข้าอาวุธน้อยกว่าภูมิภาคอเมริกาเหนือ ในส่วนของประเทศในภูมิภาคอเมริกาใต้ก็มีสัดส่วนที่ส่งออกอาวุธที่มีมูลค่ามากกว่าการนำเข้า ส่วนภูมิภาคแอฟริกาและภูมิภาคเอเชียมีมูลค่าการส่งออกอาวุธขนาดเล็กที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ แต่มีปริมาณการนำเข้าอาวุธที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการส่งออก สถิตินี้ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลิตอาวุธขนาดเล็กของโลก โดยมีบทบาทเป็นผู้รองรับความต้องการทางด้านอาวุธในตลาดโลก ส่วนประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนามักเป็นผู้นำเข้าอาวุธมากกว่าผู้ส่งออก ความสัมพันธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าอาวุธที่ถูกป้อนเข้าสู่ตลาดอาวุธของประเทศกำลังพัฒนา ก็คืออาวุธที่ส่วนใหญ่จะมาจากภูมิภาคยุโรปและอเมริกาที่เป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาทางด้านเทคโนโลยี

มากกว่า โดยแนวโน้มในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยเองพบว่าอาวุธที่ผลิตจากประเทศในแถบอเมริกาได้กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน ดังนั้นมิติที่เกิดขึ้นจากข้อมูลดังกล่าวคือ อาวุธมาจากภูมิภาคตะวันตกและมุ่งสู่แอฟริกา และเอเชียซึ่งมีบทบาทเป็นผู้ใช้อาวุธ กระแสดังกล่าวส่งผลกระทบในแนวรบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศและเป็นนิมิตหมายที่ไม่ดีนักสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

ในส่วนของอาวุธเบาเช่น ทู่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นแม้จะไม่สามารถแสดงข้อมูลการผลิตและการซื้อขายได้ดังตารางข้างต้น แต่ก็พบว่ามีประเทศต่างๆ มากกว่า 50 ประเทศเป็นผู้ดำเนินการผลิตทู่นระเบิด โดยในจำนวนนี้มีผู้จำหน่ายในทางระหว่างประเทศมากกว่า 35 ประเทศสำหรับประเทศผู้ผลิตทู่นระเบิดสังหารบุคคลรายใหญ่ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศรัสเซียและประเทศอิตาลี รองลงไปได้แก่ สาธารณรัฐเช็ก ประเทศยูโกสลาเวียประเทศอียิปต์ ประเทศปากีสถานและประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอเมริกาใต้ นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกายังมีบทบาทเป็นผู้ผลิตทู่นระเบิดสังหารบุคคลด้วยโดยมีบริษัททู่นระเบิดสังหารบุคคลต่างๆ ได้แก่ บริษัท Hughes Aircraft, บริษัท Olin Ordnance, บริษัท Kemet, บริษัท Microsemi, บริษัท Dyno Nobel, บริษัท AVX และบริษัท Ensign Bickford Industry Inc. เป็นต้น⁵⁶

อย่างไรก็ดีข้อมูลตามที่แสดงมานั้นคือข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งในส่วนของรายละเอียดในแต่ละภูมิภาคจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

2.4.1 สถานการณ์เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคอเมริกา

ภูมิภาคอเมริกานับว่าเป็นทวีปที่มีความกว้างขวางและยิ่งใหญ่ทางดินแดนซีกใต้และซีกเหนือ ปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของทั้งส่วนเหนือและส่วนใต้มีความสัมพันธ์กับการค้ายาเสพติด สถาบันในระดับภูมิภาคที่มีบทบาทหลักเกี่ยวกับประเด็นเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาข้ามแดนระหว่างภูมิภาคคือ องค์การแห่งรัฐอเมริกัน (OAS: Organisation of American

⁵⁶ ณีฐฐณี เกิดสุคนธ์, “ผลกระทบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้ทู่นระเบิดสังหารบุคคล: กรณีศึกษาประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 105-108.

States)⁵⁷ ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคอเมริกา โดยในบทบาทต่างๆ ของภูมิภาคอเมริกา มีดังนี้

(1) บทบาทในฐานะผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ในส่วนของภูมิภาคอเมริกาเหนือและอเมริกากลางนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ผลิตอาวุธที่ใช้ทั้งทางการทหารและในส่วนอื่นๆ ค่อนข้างมากถือว่าเป็นตลาดอาวุธขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในโลกซึ่งจะเป็นรองก็แต่เพียงการผลิตอาวุธของภูมิภาคยุโรปโดยมีประเทศรัสเซียเป็นผู้ผลิตอาวุธรายหลักของโลก อาวุธที่ผลิตจากประเทศอเมริกาที่รู้จักกันดีคือ อาวุธปืนสั้นของบริษัท Smith & Wesson, Colt, Beretta, US Repeating Arms อาวุธปืนเล็กยาวที่ใช้ในการสงคราม เช่น M-16 Series ของบริษัท Colt อาวุธปืนกล Browning M2 ของบริษัท Saco Defense⁵⁸ ซึ่งหากนับรวมประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอเมริกาเหนือและอเมริกากลางแล้ว มีประเทศผู้ทำการผลิตอาวุธขนาดเล็กทั้งสิ้น 5 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนประเทศที่ผลิตทั้งโลกโดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดาเป็นผู้ผลิตรายหลัก ส่วนบริษัทที่ทำการผลิตอาวุธในภูมิภาคนี้มีรวมทั้งสิ้น 407 บริษัทคิดเป็นร้อยละ 36 ของจำนวนบริษัทที่ผลิตอาวุธทั้งหมดในโลก ซึ่งอาวุธขนาดเล็กหลายส่วนในภูมิภาคนี้ได้แพร่กระจายไปในประเทศต่างๆ เป็นอย่างมาก อาวุธปืนหลายยี่ห้อเป็นที่รู้จักดีในหลายประเทศเนื่องจากการใช้อย่างแพร่หลายทั้งในระดับของทหาร ตำรวจ และพลเรือน สำหรับในส่วนของอาวุธเบา นั้น คั้งที่ได้อธิบายไปในตอนต้นว่าประเทศสหรัฐอเมริกา มีบริษัทที่ผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากมายด้วยกัน

สำหรับในภูมิภาคอเมริกาใต้นั้นบทบาทของการเป็นผู้ผลิตก็มีเช่นกัน โดยมีประเทศต่างๆ ในอเมริกาใต้ที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กรวมทั้งสิ้น 11 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 11 ของประเทศที่มีการผลิตอาวุธในโลก ส่วนจำนวนบริษัทที่ผลิตอาวุธเล็กใน 11 ประเทศมีทั้งสิ้น 38 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 3 ของจำนวนบริษัทที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กทั้งหมดในโลก โดยประเทศ

⁵⁷ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, Produced by Biting the Bullet [Online]. 2003.

Available from: www.iansa.org. [2004, January, 10], p. 60.

⁵⁸ Small Arms Survey, Small arms Survey 2001: Profiling the Problem (Oxford: Oxford University Press, 2001), pp. 20-23.

ในอเมริกาใต้ที่เป็นผู้ผลิตอาวุธรายสำคัญคือ ประเทศบราซิล⁵⁹ โดยบริษัทที่ทำการผลิตอาวุธในภูมิภาคอเมริกาใต้ได้แก่ บริษัท เทอรัส (Taurus), บริษัท รอสซี่ (Rossi), บริษัท INA, บริษัท เบเร็ตต้า (Beretta), บริษัท คาสเทลโล (Castelo) บริษัท FN Herstal และบริษัท IMBEL ของประเทศบราซิล ส่วนในประเทศ อาร์เจนตินา เวเนซุเอล่า และอื่นๆ มีเพียงบริษัท FN Herstal ที่มีการผลิตอาวุธเท่านั้น นอกจากนี้ภูมิภาคอเมริกาใต้ยังมีบทบาทในการเป็นผู้ผลิตอาวุธเบาเช่น ทูนระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย

(2) บทบาทในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธระหว่างประเทศ

นอกจากภูมิภาคอเมริกาเหนือและอเมริกากลางจะเป็นภูมิภาคผู้ผลิตอาวุธรายสำคัญแล้ว ผลที่ตามมาประการหนึ่งจากการผลิตคือการค้าอาวุธ ซึ่งปริมาณการค้าอาวุธทั้งการนำเข้าและการส่งออกของภูมิภาคอเมริกาเหนือในปี ค.ศ. 2000 คือ มีการส่งออกอาวุธขนาดเล็กมูลค่ารวมทั้งสิ้น 692 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เป็นอันดับ 2 รองจากภูมิภาคยุโรปที่มีการส่งออกมูลค่ารวมสูงถึง 869 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา สำหรับในส่วนของ การนำเข้านั้นมีมูลค่าการนำเข้ารวมเป็นอันดับ 1 ของโลกในปี ค.ศ. 2000 คือ 499 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา⁶⁰ โดยสถิติดังกล่าวค่อนข้างแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการมีและใช้อาวุธของกองทัพและพลเรือนชาวอเมริกัน อย่างไรก็ตามมีความต้องการอาวุธในปริมาณที่ค่อนข้างสูง

ในส่วนของภูมิภาคอเมริกาใต้นั้นมีมูลค่าการส่งออกอาวุธขนาดเล็กในปี ค.ศ. 2000 รวมทั้งสิ้น 104 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นอันดับ 4 รองจากกลุ่มประเทศนอกสหภาพยุโรป และมีปริมาณมูลค่าการนำเข้าอาวุธรวมทั้งสิ้น 48 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาซึ่งก็ยังคงเป็นรองกลุ่มประเทศนอกสหภาพยุโรป อยู่ 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยภูมิภาคอเมริกาใต้อยู่ในอันดับ 6 อย่างไรก็ตามสถิติดังกล่าวค่อนข้างแสดงให้เห็นได้ชัดว่าในภูมิภาคอเมริกาใต้นิยมที่จะใช้อาวุธที่ผลิตหรือมีอยู่แล้วในประเทศเป็นสำคัญ เนื่องจากปริมาณการนำเข้าค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการส่งออกทำให้ได้ดุลประเทศอื่นๆ ในแง่ของผลกำไรที่ได้จากการค้าอาวุธ

สำหรับความร่วมมือเกี่ยวกับตลาดกลางของภูมิภาคอเมริกาใต้นั้นมีกลุ่มความร่วมมือที่ชื่อว่า MERCOSUR (South American Common Market) อันประกอบด้วยประเทศ อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัยบวกกับประเทศสมาชิกเพิ่มเติมคือ โบลิเวียและชิลี มีการผลิต

⁵⁹ Small Arms Survey, *Small arms Survey 2003: Development Denied* (Oxford: Oxford University Press, 2003), pp. 11-12.

⁶⁰ Ibid., p.100.

อาวุธปืนขนาดใหญ่ในประเทศอาร์เจนตินาและบราซิลทั้งเพื่อการทหารและตลาดสำหรับพลเรือนธรรมดา และยังมีตลาดมืดขนาดใหญ่ซึ่งดำเนินการอยู่นอกประเทศปารากวัย องค์การค้ายาเสพติดในภูมิภาคอเมริกาใต้ข้อมติว่าเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากกลุ่มค้าอาวุธขนาดเล็กได้เลย เนื่องจากในภูมิภาคนี้มีกลุ่มค้ายาเสพติดและผู้มีอิทธิพลมากซึ่งในการดำเนินการนั้นมักจะต้องมีอาวุธเดือนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ รวมทั้งมีการค้าอาวุธเดือนร่วมไปกับการค้ายาเสพติดด้วย โดยผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจค้าอาวุธเดือนคือ นายอเบลลาร์โด กาชิกเริเวรา (Abelardo Cachique Rivera) ชาวเปรู⁶¹ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการนำมาซึ่งการป้อนอาวุธสู่กลุ่มอาชญากรและกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการใช้กำลังทางอาวุธในความขัดแย้งต่างๆ ตามมา

ไม่เฉพาะแต่การค้าอาวุธที่ถูกกฎหมายเท่านั้น ในส่วนของการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายก็นับว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยในภูมิภาคอเมริกาใต้ โดยส่วนใหญ่มักจะกระทำโดยผ่านช่องทางของตลาดการค้าที่ถูกกฎหมายแต่อาศัยช่องว่างหรือข้อบกพร่องของระบบในการแทรกอาวุธที่ผิดกฎหมายผสมมาด้วยหรือในบางกรณีก็มีการจัดตั้งบริษัทปลอม (fake company) หรือมีการตั้งบริษัทที่ถูกกฎหมายอื่นๆ เพื่อบังหน้า (front company) แล้วแอบดำเนินการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย หรือมีการลักลอบค้าอาวุธเดือนร่วมไปกับกิจการของตน หรือเป็นการอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มค้าอาวุธเดือนซึ่งตนมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ซึ่งการดำเนินการในบางกรณีอาจมีการปลอมแปลงเอกสารราชการประกอบเพื่อตบตาเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการตรวจตราในเรื่องดังกล่าว

(3) บทบาทในฐานะผู้ใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ประเทศสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นประเทศที่ให้อิสระและเสรีภาพในการถือครองอาวุธปืนอย่างกว้างขวาง จึงเป็นเรื่องไม่น่าแปลกใจที่แต่ละครัวเรือนของประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีอาวุธปืนในความครอบครองอย่างทั่วหน้า อย่างไรก็ตามประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีกฎหมายที่ควบคุมการออกใบอนุญาตการมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองเช่นกัน โดยการควบคุมอาวุธของประเทศอเมริกาจะต้องคำนึงถึงหลักเสรีภาพของประชาชนในการที่จะถือครองอาวุธด้วย โดยเรื่องอาวุธปืนสำหรับประเทศอเมริกาถือว่าเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ผู้นำหรือนักการเมืองต่างๆ มักไม่ยกเป็นประเด็นในการกล่าวถึงเท่าไรนักเนื่องจากการแตะเรื่องอาวุธปืนอาจส่งผลกระทบต่อกลุ่ม

⁶¹ Gasparini Alves, Pericles and Belinda Cipollone, Daiana, Curbing Illicit Trafficking in Small Arms and Sensitive Technologies: An Action-Oriented Agenda (New York: United Nations, 1998), p. 10.

ผลประโยชน์หลายกลุ่มดังนั้นทุกฝ่ายจึงต้องรักษาผลประโยชน์และคะแนนเสียงของตนเองโดยการไม่ไปแตะเรื่องอาวุธที่ประชาชนสามารถครอบครองได้⁶²

ในส่วนของอนุภูมิภาคอเมริกากลางนั้นถือว่าเป็นดินแดนรอยต่อของภูมิภาคอเมริกาเหนือซึ่งนั่นก็คือประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในแถบละตินอเมริกาในอเมริกาใต้ ปัญหาสำคัญของอนุภูมิภาคอเมริกากลางคือปัญหาการค้าอาวุธขนาดเล็กที่ผิดกฎหมาย บ่อยครั้งที่อาวุธที่เกี่ยวข้องกับการค้านั้นเป็นอาวุธที่หลงเหลือมาจากสงครามกลางเมืองเมื่อการสู้รบได้เสร็จสิ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อาวุธหลายส่วนมีความสัมพันธ์กับการค้ายาเสพติด ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือผู้บริโภคมักมีกำลังซื้อน้อยและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นเหตุให้สามารถมีการดำเนินธุรกิจการค้าอาวุธขนาดเล็กได้อย่างมั่งคั่ง เกิดการเติบโตของกลุ่มอาชญากร ซึ่งเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของประชากรข้ามดินแดนทั้งหลาย การตอบรับต่อมาตรการความปลอดภัยสาธารณะที่เพียงพอของเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานรักษาความปลอดภัยเอกชนกำลังเติบโตขึ้นทุกวันยิ่งทำให้เกิดความต้องการอาวุธปืนที่ถูกกฎหมายมากขึ้น การบรรจบกันจากทั้งการหละหลวมของการควบคุมและโครงสร้างทางกฎหมาย และการใช้อาวุธเพื่อความปลอดภัยของเอกชนบ่อยครั้งที่เกิดความเบี่ยงเบนที่เอื้อต่อตลาดการค้าที่ผิดกฎหมายหรือการใช้อาวุธในทางมิชอบของตัวแทนที่มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยตามกฎหมาย⁶³

สำหรับในส่วนของภูมิภาคอเมริกาใต้นั้นเป็นที่รู้กันดีว่าประเทศในแถบอเมริกาใต้นั้นเป็นประเทศที่เกิดความไม่สงบอยู่หลายต่อหลายครั้ง อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาจึงมีบทบาทสำคัญในละตินอเมริกาทั้งบทบาทในการนำมาใช้เพื่อสงครามภายใน⁶⁴ และเป็นมีส่วนเป็นปัจจัยให้เกิดการเพิ่มขึ้นของความรุนแรงรูปแบบต่างๆของอาชญากรรมที่ใช้อาวุธในการประกอบอาชญากรรม ดังเช่น การปฏิวัติและรัฐประหารเพื่อแย่งชิงอำนาจการปกครองและบริหารประเทศ ผลของการเกิดสงครามกลางเมืองและการปกครองระบอบเผด็จการทหารมานานหลายปีมีส่วนส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมความรุนแรงอันนำไปสู่สถานการณ์ที่อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

⁶² สัมภาษณ์, พันตำรวจเอกมานิช ตันตระเชียร, ผู้กำกับ การทำหน้าที่อาจารย์ ภาควิชาป้องกันและปราบปราม สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการศีกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 19 มีนาคม 2547.

⁶³ Gasparini Alves, Pericles and Belinda Cipollone, Daiana, *Curbing Illicit Trafficking in Small Arms and Sensitive Technologies: An Action-Oriented Agenda*, p. 73.

⁶⁴ Ibid., p. 69.

แพร่หลายไปสู่บุคคลทุกระดับของสังคม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาจะถูกใช้โดยทหารและตำรวจ แต่ปัจจุบันการใช้อาวุธขยายไปสู่กลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มกองกำลังแบบกองโจร กลุ่มค้ายาเสพติด กองกำลังทหารรับจ้างเอกชนและกลุ่มอาชญากรก็ใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเช่นกัน⁶⁵ ทั้งนี้ยังไม่รวมความขัดแย้งอื่นๆ ที่เกิดขึ้นอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่อนุภูมิภาคนี้เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความสำคัญในช่วงสงครามเย็น ซึ่งมีการขนส่งอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเข้ามายังประเทศในอนุภูมิภาคนี้มากและปัจจุบันอาวุธดังกล่าวก็ยังคงมีการนำกลับมาใช้ในหลายโอกาส รวมถึงการที่อาวุธดังกล่าวตกไปอยู่ในมือของกลุ่มอาชญากร⁶⁶ ยิ่งเป็นการยากที่จะจัดการกับอาวุธดังกล่าวแม้ว่าจะมีความพยายามหลายครั้งในการดำเนินโครงการเพื่อรวบรวมอาวุธดังกล่าวเพื่อทำลายก็ตาม⁶⁷ การพัฒนาทางด้านอาวุธก่อให้เกิดการก่อตั้งบริษัทรักษาความปลอดภัยของเอกชนและความต้องการของปัจเจกที่จะมีอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อป้องกันตัว การเพิ่มขึ้นของการค้ายาเสพติดในภูมิภาคในหลายกรณีก็มีส่วนเกี่ยวข้องระหว่างการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายกับธุรกิจการลักลอบค้ายาเสพติดเช่นกัน⁶⁸

ปัญหาความขัดแย้งทางอาวุธมิได้เป็นปัจจัยประการสำคัญในอนุภูมิภาคอเมริกาใต้มากไปกว่าความรุนแรงทางอาวุธที่เกิดขึ้นในชุมชนแถบชนเมือง อาชญากรรมเกี่ยวกับเยาวชนและความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องที่ดินทำการเกษตร นอกจากนี้ ไม่นานมานี้ยังมีการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยมีสาเหตุเนื่องมาจากการล่มสลายของระบบสถาบันการเงินซึ่งเกิดขึ้นในหลายรัฐสมาชิกของกลุ่ม MERCOSUR⁶⁹ สถานการณ์ดังกล่าวเป็นหลักฐานชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกิดปัญหาความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในสังคมเช่นกัน

2.4.2 สถานการณ์เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคยุโรป

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, UN.Doc. A/52/298 (August 1997)

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society. Produced by Biting the Bullet, [Online]. 2003.

Available from: www.iansa.org. [2004, January, 10], p. 69.

⁶⁹ Ibid. , p. 70.

ภูมิภาคยุโรปนับว่าเป็นภูมิภาคหนึ่งที่ต้องเผชิญกับปัญหาท้าทายที่เกี่ยวข้องกับทั้งการเป็นผู้รองรับความต้องการทางด้านอาวุธในฐานะของผู้ผลิตอาวุธรายใหญ่ของโลก รวมถึงปัญหา การแพร่กระจายของอาวุธ การใช้อาวุธ การสะสมอาวุธให้มีปริมาณเพิ่มขึ้นและการใช้อาวุธเล็กและอาวุธเบาในทางมิชอบ โดยมีลักษณะของปัญหาที่แตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค⁷⁰ โดยเป็นที่ทราบกันดีว่าทั้งสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ภูมิภาคยุโรปย่อมเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องหลักในข้อพิพาทในสงครามดังกล่าวอย่างชัดเจน เพราะสงครามทั้ง 2 ครั้งดังกล่าวเกิดขึ้นในยุโรปเป็นหลักและแพร่กระจายไปยังส่วนอื่นๆ ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเวลาที่มีการแพร่กระจายของอาวุธอย่างมากที่สุดคือในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือที่รู้จักกันดีว่าช่วง “สงครามเย็น” ได้มีการสะสมอาวุธเพิ่มขึ้นอย่างมากในภูมิภาคยุโรป ซึ่งรวมถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา⁷¹ แม้กระทั่งสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงแล้วจำนวนอาวุธที่ยังคงกระจายไปสู่ส่วนต่างๆ ของสังคมในโลกรวมยังมีเหลืออยู่อีกเป็นจำนวนมาก จนอาจถือได้ว่าลักษณะโดยทั่วไปของภูมิภาคยุโรปคือเป็นแหล่งรวมที่สำคัญของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา⁷² โดยมีการโอนถ่ายอาวุธต่อไปทั้งในและนอกภูมิภาค โดยหน่วยงานเอกชนที่ดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาภายใต้ชื่อ Small Arms Survey ได้ระบุว่า มีประเทศในยุโรปไม่น้อยกว่า 23 ประเทศเป็นประเทศผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาขนาดกลาง⁷³ อย่างไรก็ดีภายหลังจากช่วงสงครามเย็นหลายรัฐในยุโรปมีการรวบรวมอาวุธจำนวนมากในครอบครองไปทำลายอย่างเป็นระบบ⁷⁴ แต่การแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคนี้ก็มีได้สิ้นสุดลงแต่ประการใด เนื่องจากการล่มสลายของประเทศสหภาพโซเวียต⁷⁵ กลายเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างกว้างขวางอีกครั้ง ทั้งนี้บทบาทของภูมิภาคยุโรปในแต่ละมิตินี้

⁷⁰ Ibid. , p. 78.

⁷¹ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, U.N. Doc. A/52/298 (August 1997)

⁷² International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 78.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, p. 21.

⁷⁵ Ibid.

(1) บทบาทในฐานะผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

เป็นที่รู้กันดีว่าประเทศมหาอำนาจเช่นรัสเซีย (หลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต) ซึ่งทั้งก่อนที่จะล่มสลายและแม้ในภายหลังก็ตามเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในฐานะเป็นผู้ผลิตอาวุธรายสำคัญ⁷⁶ อย่างไรก็ตามการแยกตัวของประเทศในกลุ่มสหภาพโซเวียตนี้ยังเป็นการเพิ่มปัญหาที่ยากแก่การควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เนื่องจากดินแดนที่มีการแยกตัวขณะนั้นยังไม่มีความสามารถที่จะดำเนินการจัดการเรื่องต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที ทำให้ปัญหาในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นเรื่องที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลร้ายต่อความปลอดภัยในชีวิตของบุคคลมากขึ้น และยิ่งมีการเผชิญหน้ากันในเรื่องสงครามกลางเมืองและความขัดแย้งทางเชื้อชาติแล้วยิ่งก่อให้เกิดผลร้ายหลายประการตามมา ตัวอย่างที่ไม่ดีในเรื่องความขัดแย้งทางเชื้อชาติดังกล่าวที่เกิดขึ้นดังเช่น อดีตประเทศยูโกสลาเวีย และอัลเบเนีย⁷⁷ ซึ่งเป็นที่มาของการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในการทำลายมวลมนุษยชาติและเป็นการละเมิดต่อหลักกฎหมายอาญาระหว่างประเทศหลายประการด้วยกัน

การผลิตอาวุธขนาดเล็กในภูมิภาคยุโรปนั้น ถือว่าเป็นตลาดผลิตอาวุธรายสำคัญของโลกเลยทีเดียว ดังที่ได้กล่าวไว้ว่าประเทศรัสเซียเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ผลิตอาวุธรายหลักของโลก ประกอบกับประเทศในภูมิภาคยุโรปล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วความสามารถในการผลิตอาวุธ และการเป็นผู้ส่งออกอาวุธจึงมีค่อนข้างสูง โดยปริมาณประเทศที่มีการผลิตอาวุธทั้งหมดในภูมิภาคยุโรปในปี ค.ศ. 2002 มีทั้งสิ้น 41 ประเทศ คิดเป็นร้อยละ 42 ของจำนวนประเทศที่มีการผลิตอาวุธทั้งหมดในโลกซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูงที่สุด ส่วนจำนวนบริษัทที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กในภูมิภาคยุโรป มีทั้งสิ้น 500 บริษัท ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 44 ของบรรดาบริษัทที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กทั้งหมดในโลกซึ่งภูมิภาคยุโรปก็ยังคงเป็นผู้นำในด้านกำลังการผลิตอาวุธขนาดเล็กของโลก⁷⁸

⁷⁶ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 78.

⁷⁷ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, p. 21.

⁷⁸ Small Arms Survey, Small arms Survey 2003: Development Denied , pp. 11-12.

(2) บทบาทในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

บทบาทของภูมิภาคยุโรปในกิจการค้าอาวุธนั้นพบว่าจากข้อมูล การนำเข้า ส่งออก ในปี ค.ศ. 2000 ปรากฏว่า ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีการส่งออกอาวุธทั้งสิ้นมูลค่ารวม 869 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศนอกกลุ่มสหภาพยุโรปมีการส่งออกทั้งสิ้น 243 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา รวมเป็นมูลค่าการส่งออกทั้งภูมิภาค 1112 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในส่วนของการนำเข้านั้นมีมูลค่ารวมการนำเข้าในภูมิภาคทั้งสิ้น 563 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แยกเป็น มูลค่าการนำเข้าของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป 485 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และประเทศนอกกลุ่มสหภาพยุโรป 78 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา⁷⁹ ซึ่งนับว่าทั้งปริมาณการนำเข้าและการส่งออกอยู่ในปริมาณที่สูง อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนการนำเข้าอาวุธของภูมิภาคยุโรปยังคงมีน้อยกว่าการส่งออกมากกว่าเท่าตัว แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการผลิตได้เป็นอย่างดีว่าในภูมิภาคมีความสามารถเพียงพอที่จะรองรับความต้องการทางด้านอาวุธของคนในภูมิภาค

(3) บทบาทในฐานะผู้ใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ปัญหาการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคยุโรปเป็นเรื่องที่ส่งผลร้ายต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่อภูมิภาคอื่นๆ ในโลกเป็นอย่างยิ่งและยังเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ การเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนา⁸⁰ เนื่องจากประเทศในภูมิภาคยุโรปยังมีความสามารถในการผลิตอาวุธอยู่ค่อนข้างสูงแม้ว่าจะมีความพยายามในการทำลายอาวุธไปมากแล้วก็ตาม⁸¹ และบางประเทศในยุโรปยังมีกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิวัติ กลุ่มผู้ก่อการร้ายและองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้และการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายอีกเป็นจำนวนมาก⁸² อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในหลายรูปแบบรวมถึงความขัดแย้งในภูมิภาคยุโรปตะวันออกแต่เดิม มีผลทำให้เกิดการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเข้าสู่ดินแดนที่มีการต่อสู้อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้ของประเทศที่ต้องการแยกตัวออกจากสหภาพโซเวียตเดิม ความขัดแย้งทางเชื้อชาติในประเทศยูโกสลาเวียเดิมซึ่งก่อให้เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ความขัดแย้งทางเชื้อชาติของกลุ่มชนต่างๆ ในภูมิภาคยุโรปตะวันออกถือว่าเป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้กลุ่มกองกำลังกึ่งชาติหรือกลุ่มกองกำลังเพื่อ

⁷⁹ Small Arms Survey, *Small arms Survey 2003: Development Denied* , p.100.

⁸⁰ International Action Network on Small Arms, *Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society*, p. 78.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid.

เรียกร่องอิสรภาพในภูมิภาคยุโรปก็เป็นกลุ่มผู้ใช้อาวุธที่มีมากในยุโรป ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มกองกำลังเพื่อผู้เอกราชของไอร์แลนด์ (IRA) กลุ่มกองกำลังเพื่อเรียกร่องอิสรภาพของปาเลสไตน์ (PLO) ฯลฯ ซึ่งมีทั้งกองกำลังและอาวุธในการปฏิบัติการ โดยอาวุธที่ใช้ส่วนใหญ่ก็จะเป็นอาวุธที่ใช้ในการทหารทั่วไป น่าสังเกตว่าในบางองค์การเช่น PLO ในทางเวทีระหว่างประเทศแล้วค่อนข้างจะยอมรับให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมต่างๆ ในฐานะผู้สังเกตการณ์ได้ เท่ากับว่าเป็นผู้ที่อาจถูกระทบโดยกฎหมายระหว่างประเทศได้เช่นกัน ดังนั้นนโยบายการปราบปรามอาชญากรรมโดยการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในระดับระหว่างประเทศอาจสามารถนำมาใช้จัดการกับอาวุธที่ผิดกฎหมายและถูกโอนสู่กลุ่มดังกล่าวได้ไม่มากนัก

2.4.3 สถานการณ์เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคอาฟริกา

แม้ว่าประเทศในภูมิภาคอาฟริกาหลายประเทศโดยส่วนใหญ่จะเป็นประเทศด้อยพัฒนาที่ตาม (ยกเว้นประเทศอาฟริกาใต้) แต่เมื่อเทียบกับสัดส่วนการมีและใช้อาวุธแล้วต้องเป็นที่น่าตกใจว่าเป็นภูมิภาคที่มีการใช้อาวุธในปริมาณที่มาก ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในภูมิภาคนั่นเอง อย่างไรก็ตามในบทบาทของภูมิภาคอาฟริกาที่มีแง่มุมต่างๆ ให้พิจารณาดังนี้

(1) บทบาทในฐานะผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

บทบาทในฐานะผู้ผลิตอาวุธของภูมิภาคอาฟริกานั้น ไม่ค่อยเป็นที่โดดเด่นเท่าไรนัก แต่ก็มีกำลังการผลิตในอัตราส่วนที่สูงพอสมควร โดยปริมาณประเทศในภูมิภาคที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กมีทั้งสิ้น 10 ประเทศ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 10 ของบรรดาประเทศผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กทั้งหมดในโลก 98 ประเทศ โดยในส่วนของจำนวนบริษัทที่ผลิตอาวุธใน 10 ประเทศนั้นมีทั้งสิ้น 34 บริษัท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 3 ของบรรดาบริษัทที่มีการผลิตอาวุธทั่วโลก⁸³

การพัฒนาทางด้านการผลิตอาวุธของอนุภูมิภาคอาฟริกาได้นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของบริษัทของประเทศเบลเยียมที่ชื่อว่า FN Herstal ผู้ได้รับอนุญาตในการผลิตอาวุธซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 อย่างไรก็ตามความรู้ภายในอนุภูมิภาคเกี่ยวกับเรื่องปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและความจำเป็นในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวเริ่มมีมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาและมีความสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือข้ามอนุภูมิภาคภายใต้กรอบพื้นฐานของสมาคม

⁸³ Small Arms Survey, *Small arms Survey 2003: Development Denied*, pp.11-12.

เพื่อการพัฒนาแห่งอาฟริกาใต้ (SADC: Southern African Development Community)⁸⁴ เพื่อจัดการกับปัญหาการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นอกจากนี้ยังมีแผนปฏิบัติการในการหยุดยั้งกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้อาวุธในภูมิภาคตามกรอบของกลุ่มอาฟริกาตะวันตก ECOWAS อีกด้วยยังทำให้ความริเริ่มในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นที่สนใจของประชาคมมากขึ้น

(2) บทบาทในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธระหว่างประเทศ

บทบาทของการเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธในทางระหว่างประเทศของภูมิภาคอาฟริกา นั้น โดยสถิติการส่งออกอาวุธในภูมิภาค ปี ค.ศ. 2000 มีปริมาณรวมทั้งสิ้น 16 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนการนำเข้านั้นมีปริมาณมูลค่ารวมทั้งสิ้น 27 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา⁸⁵ ซึ่งเป็นปริมาณที่สูงเมื่อเทียบกับการส่งออก หากพิจารณาจากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสถิตินี้เป็นสถิติการค้าอาวุธที่ถูกกฎหมายซึ่งสามารถมีการรวบรวมปริมาณการนำเข้า ส่งออกได้และเป็นข้อมูลที่อาจทราบได้ ส่วนข้อมูลที่ไม่ได้มีการเปิดเผยคือข้อมูลการซื้อขายอาวุธที่ผิดกฎหมายซึ่งหลายส่วนมีการดำเนินการในภูมิภาคอาฟริกา ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นของปัญหาว่า ในบางประเทศของภูมิภาคอาฟริกา สามารถหาซื้อปืน AK-47 ได้ในราคาที่ถูกลงมาก เช่น ราคาเท่ากับไก่ 1 ตัว บ้าง ข้าวโพด 1 กระสอบ บ้าง แพะ 1 ตัว บ้าง ฯลฯ ซึ่งเป็นช่องทางการค้าที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลรวมได้เลย และเป็นปัญหาที่จะต้องหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

(3) บทบาทในฐานะผู้ใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ภูมิภาคอาฟริกาเป็นภูมิภาคหนึ่งซึ่งมีความขัดแย้งภายในประเทศ⁸⁶ และระหว่างประเทศค่อนข้างมาก กล่าวคือมีทั้งลักษณะของสงครามกลางเมืองภายในประเทศและความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในหลายชุมชนมีลักษณะเป็นสภาพสังคมที่อยู่ในช่วงหลังความขัดแย้ง⁸⁷ ประกอบกับการที่รัฐบาลขาดข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อาวุธเล็กและอาวุธเบาในชุมชนและการขาดความสามารถที่จะจัดการกับเรื่องการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา⁸⁸ จึงเป็นผลให้อาวุธเล็กและ

⁸⁴ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 42.

⁸⁵ Small Arms Survey, Small arms Survey 2003: Development Denied , p.100.

⁸⁶ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, pp.19-20.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

อาวุธเบาที่มีจำนวนมากมายและมีการใช้แพร่หลายในชุมชน โดยอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา มิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการต่อสู้ในสถานการณ์ความขัดแย้งเท่านั้น แต่ยังเป็นอาวุธที่ใช้เพื่อการ ประกอบอาชญากรรมอีกด้วย⁸⁹ ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคง ปลอดภัยทั้งต่อร่างกาย และทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลประการสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างกว้างขวางในอนุภูมิภาคอาฟริกาได้นั้นมี สาเหตุมาจากการความขัดแย้งที่ยืดเยื้อและอาชญากรรมที่รุนแรงซึ่งเป็นการบ่อนทำลายต่อข้อตกลง เพื่อสันติภาพ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการบริหารจัดการที่ดี อีกทั้งยังเป็นการคุกคามต่อ สิทธิมนุษยชนด้วย⁹⁰ ในอนุภูมิภาคอาฟริกาได้นั้นมีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศโมซัมบิกและ อังโกลาซึ่งมีการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นอย่างมาก ทำให้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ดังเช่นปืนได้สูญหายหรือถูกขโมยไปเพื่อนำไปเป็นปัจจัยหลักในการประกอบอาชญากรรมและการ สร้างความรุนแรงอื่นๆ⁹¹ เพิ่มขึ้นไปอีก โดยอาวุธที่มีการใช้กันมากได้แก่ ปืนพก ปืนเล็กยาวต่อสู้ และอาวุธประชิดตัวเอง โดยทั่วไปแล้วสัดส่วนของอาวุธที่แพร่กระจายในอนุภูมิภาคส่วนใหญ่จะถูก โอนมาในระหว่างสงครามเย็นจากหลายแหล่งรวมถึงภายในอาฟริกาใต้เองด้วย⁹²

ในภูมิภาคเกรท เลค และแหลมอาฟริกาได้นั้นมีประสบการณ์เรื่องราวของการต่อสู้ ในสงครามทั้งสงครามกลางเมืองและสงครามระหว่างรัฐมาอย่างยาวนานซึ่งอาวุธขนาดเล็กและ อาวุธเบาได้สร้างการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างใหญ่หลวง การทำให้เกิดการพลัดถิ่นจากสังคม เป็นการทำลายกฎหมายและคำสั่งรวมถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม อาวุธขนาดเล็กและ อาวุธเบาถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มระดับการประกอบอาชญากรรมในเมืองของภูมิภาค ทั้งในความขัดแย้ง ทางด้านปศุสัตว์และทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะของความยาวของพรมแดนและช่องโหว่ระหว่าง พรมแดน รัฐบาลที่ขาดประสิทธิภาพ ความแตกต่างระหว่างกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนและความ แตกต่างของความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้อาวุธปืนในทางที่มี ขอบทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมอาวุธ สังคมที่อยู่ในสภาพหลังความขัดแย้งสิ้นสุดลงก็ต้อง

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 42.

⁹¹ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, pp.19-20.

⁹² International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 42.

เผชิญหน้ากับความท้าทายในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและการดำเนินโครงการลดอาวุธอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ไรก็ดีมีความรับรู้ในเรื่องสัดส่วนและผลกระทบของการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก และการใช้ในทางมิชอบก็มีมากขึ้น รวมถึงได้มีการดำเนินการในเชิงบวกเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าว⁹³

สำหรับในอนุภูมิภาคอาฟริกากลางนั้นมีความรุนแรงภายในประเทศอันเกิดจากเชื้อชาติและปัญหาอันเกิดจากการห้ามค้าอาวุธของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ⁹⁴ ปัญหาที่พบโดยส่วนใหญ่ของอนุภูมิภาคนี้ เป็นเรื่องการเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา และความล้มเหลวของรัฐในการกำหนดนโยบายความปลอดภัยแห่งชาติและความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งอุปสรรคประการดังกล่าวเกิดจากปัญหาความยากจนอย่างถึงที่สุดของอนุภูมิภาคนี้⁹⁵

ในส่วนของอนุภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก ซึ่งมีกลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคในการจัดการเรื่องปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา คือ ECOWAS นั้น ก็ต้องเผชิญกับปัญหาการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นปัญหาที่มีความสำคัญยิ่งต่อภูมิภาค⁹⁶ โดยผลอันเกิดจากความขัดแย้งภายในประเทศดังเช่น สงครามกลางเมืองซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง⁹⁷ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา⁹⁸ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไลบีเรีย เซียร์รา ลีโอนและไอวอรี โคสต์ มีการประมาณการว่าอาวุธที่แพร่กระจายอยู่ในโลกราว 639 ล้านชิ้น เกือบ 8 ล้านชิ้นถูกพบในอาฟริกาตะวันตก โดยอาวุธเหล่านี้มาจากหลายแหล่ง รวมถึงอาวุธที่หลงเหลือจากการสะสมในช่วงสงครามเย็นทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มาจากโรงงานผลิตอาวุธภายในภูมิภาค⁹⁹ ปัญหาของความยาวของชายแดนระหว่างรัฐก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้รัฐไม่สามารถจัดเตรียม

⁹³ Ibid. ,p. 47.

⁹⁴ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, pp.19-20.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 55.

⁹⁷ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, pp.19-20.

⁹⁸ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 55.

⁹⁹ Ibid. , p 55.

เจ้าหน้าที่ประจำการได้อย่างทั่วถึง เป็นเหตุให้เกิดการขนส่งอาวุธเข้ามายังประเทศได้ง่ายยิ่งขึ้น¹⁰⁰ ปัจจัยประการดังกล่าวส่งผลให้บางรัฐ ดังเช่น ประเทศมาลีในอนุภูมิภาค Sahara – Sahelian ต้องขอรับความช่วยเหลือจากสหประชาชาติ¹⁰¹ เพื่อการศึกษาและหาแนวทางในการจัดการกับปัญหาการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาดังกล่าว เนื่องจากผลกระทบจากการใช้อาวุธนั้นมีความซับซ้อน หลากหลายและสร้างความขัดแย้งแก่ภูมิภาคเป็นอย่างมาก รวมถึงการก่อให้เกิดการพลัดถิ่นของคนเป็นจำนวนมาก การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดการใช้ทหารเด็กโดยทั่วไป การสร้างกองกำลังทางทหารขึ้นในค่ายผู้ลี้ภัย การเพิ่มขึ้นของความรุนแรงทางอาวุธและปัญหาอาชญากรรมรวมถึงการละเมิดต่อกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย¹⁰²

ในอนุภูมิภาค Sub-Saharan ปัญหาเรื่องการยึดเยื้ออย่างยาวนานของสงครามระหว่างรัฐและสงครามกลางเมือง ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงมีอยู่ในหลายพื้นที่เป็นสิ่งผลักดันให้เกิดความต้องการทางด้านอาวุธและกลายเป็นแหล่งสะสมขนาดใหญ่ของอาวุธในอนุภูมิภาค อาวุธดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการประกอบอาชญากรรมที่รุนแรงและเป็นสิ่งที่นำมาใช้ในข้อพิพาท อาวุธขนาดเล็กในภูมิภาคนี้ถูกโอนข้ามพรมแดนระหว่างรัฐเมื่อรัฐต้องเข้าไปแทรกแซงในข้อพิพาท และเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้อาวุธเพื่อระงับข้อพิพาท อาวุธเหล่านี้ยังคงเป็นสิ่งที่คุกคามสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของมนุษย์และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และถือว่าเป็นความท้าทายต่อการพัฒนาของภูมิภาค อนุภูมิภาคและประเทศในภูมิภาคแอฟริกาด้วย¹⁰³

2.4.4 สถานการณ์เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคออสเตรเลียและแปซิฟิก

ภูมิภาคออสเตรเลียและแปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่ไม่มีบทบาทเด่นชัดในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเท่าไรนัก เนื่องจากไม่ใช่ผู้ผลิตอาวุธรายสำคัญ อย่างไรก็ตามก็ตีบทบาทของภูมิภาคนี้ในแง่มุมต่างๆ มีอยู่ดังนี้

¹⁰⁰ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, pp.19-20.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 55.

¹⁰³ Ibid. , p. 36.

(1) บทบาทในฐานะผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

การผลิตอาวุธในประเทศออสเตรียเท่าที่พบคือมีบริษัทผลิตอาวุธปืนพก แบบ FN-FAL ซึ่งบริษัทต้นแบบของอาวุธชนิดนี้คือ บริษัท FN Herstal ประเทศเบลเยียม และมีบริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตอาวุธชนิดนี้ได้ 15 ประเทศ รวมถึงประเทศออสเตรีย นอกจากนี้ในส่วนของ การผลิตอาวุธปืนชนิดเดียวกันนี้ยังมีการผลิตปืนแบบ AUG ซึ่งประเทศออสเตรียได้รับอนุญาตให้สามารถทำการผลิตได้จากบริษัทแม่คือ บริษัท Steyr-Mannlicher ประเทศออสเตรีย ในส่วนของปืนกลนั้นประเทศออสเตรียมีการผลิตปืนกลแบบ 7.62 MAG ซึ่งได้รับอนุญาตจากบริษัทผู้ผลิตต้นแบบคือบริษัท FN Herstal ประเทศเบลเยียม¹⁰⁴

(2) บทบาทในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ข้อมูลในส่วนของ การนำเข้า ส่งออกอาวุธในภูมิภาคออสเตรียนั้น ไม่ปรากฏเด่นชัดให้สามารถนำมาอธิบาย ณ ที่นี้ได้ อย่างไรก็ตามในภูมิภาคแปซิฟิกเป็นภูมิภาคที่มีบทบาทในการนำเข้าส่งออกอาวุธภูมิภาคหนึ่งในโลก โดยปริมาณการส่งออกในปี 2000 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 4 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อเทียบกับปริมาณการนำเข้า ถึง 43 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา¹⁰⁵ ดังนั้นน่าจะเป็นปริมาณที่แตกต่างกันอย่างมากมายเลยทีเดียวโดยสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภูมิภาคนี้ยังต้องการอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปริมาณที่มากเมื่อเทียบกับความสามารถในการผลิตอาวุธยังมีอยู่น้อยมาก

(3) บทบาทในฐานะผู้ใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

โดยทั่วไปแล้วภูมิภาคออสเตรียและแปซิฟิกค่อนข้างจะดูเหมือนกับว่าไม่ค่อยพบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในทางมิชอบมากเท่ากับภูมิภาคอื่นๆ อย่างไรก็ดีจากการศึกษาข้อมูลในภูมิภาคดังกล่าว พบว่า ในแถบประเทศปาปัว นิวกินี, อเมริกันซามัว, หมู่เกาะโซโลมอน และวานูอาตู ค่อนข้างที่จะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการค้าการบันทึกข้อมูลสถิติอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอยู่พอสมควร¹⁰⁶ ประกอบกับลักษณะการบันทึกประเภทของลักษณะอาชญากรรมในบางประเทศมีการจัดแบ่งประเภทอาชญากรรมที่ไม่จำแนกประเภทของการปล้นโดยใช้อาวุธและไม่ใช้อาวุธ รวมถึงการรวมเอาสถิติการฆ่าตัวตาย หรือ

¹⁰⁴ Small Arms Survey, *Small Arms Survey 2001: Profiling the problem*, p.20.

¹⁰⁵ Small Arms Survey, *Small arms Survey 2003: Development Denied*, p.100.

¹⁰⁶ Philip Alpers and Conor Twyford, *Small Arms in the Pacific*, Occasional Paper No.8

การพยายามฆ่าตัวตายไปรวมเข้ากับอาชญากรรมชนิดอื่นๆ ด้วยจึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการวิเคราะห์สถิติการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในแต่ละประเทศของภูมิภาค

สถิติในการประกอบอาชญากรรมในภูมิภาคแปซิฟิกที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปืนนั้นมีค่อนข้างต่ำ ดังเช่นในประเทศสาธารณรัฐไมโครนีเซีย ซึ่งมีประชากรราว 124,000 คน มีการบันทึกสถิติการฆ่าตัวตายของคนในประเทศ พบว่าไม่มีการใช้อาวุธปืนเป็นเครื่องมือในการฆ่าตัวตายเลย¹⁰⁷ แถบหมู่เกาะต่างๆ ในภูมิภาคก็เช่นเดียวกัน พบว่าในช่วง 5 ปี สถิติการเกิดขึ้นของอาชญากรรมที่มีการใช้อาวุธปืนเป็นส่วนประกอบนั้นมีน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลย¹⁰⁸ อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่ายังมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับบางประเทศในแถบแปซิฟิกด้วยเช่นกัน เช่น ในประเทศอเมริกันซามัว ปัญหาที่ยิ่งใหญ่และสำคัญที่สุดดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหาการใช้ความรุนแรงโดยอาวุธและการค้าอาวุธเถื่อน กล่าวคือ ในจำนวนประชากรของประเทศอเมริกันซามัวราว 160,000 คนนั้น มีการบันทึกสถิติการฆ่าตัวตายในช่วงปี 1998 ถึง 2002 พบว่า 10 คนใน 175 คนเป็นการฆ่าตัวตายโดยการใช้อาวุธปืน¹⁰⁹ นอกจากนี้ในประเทศปาปัว นิวกินี ยังมีปัญหาเรื่องอัตราการเกิดขึ้นของอาชญากรรมในปริมาณที่สูงอีกด้วยซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่น่าวิตกในภูมิภาคนี้¹¹⁰ ซึ่งปรากฏการณ์การใช้อาวุธในการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสิ้นสุดลงของข้อพิพาททางอาวุธในเกาะบูเคนวิลด์ และหมู่เกาะโซโลมอน¹¹¹

สำหรับในประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ได้แก่ ประเทศฟีจีมีเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น คือในช่วงปี 1987 มีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นในท้องถิ่นของซูลา อันเป็นเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์ความเลวร้ายของประเทศ¹¹² หลังจากนั้นมาในช่วงปี 2000 สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศฟีจีก็ยังคงมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนอยู่คือ มีการโจรกรรมอาวุธปืนกลมือแบบ Uzi* และปืน

¹⁰⁷ Ibid. , p. 32.

¹⁰⁸ Ibid. , p. 31.

¹⁰⁹ Ibid. , p. 32.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid. , p. 33.

* อาวุธปืนแบบ Uzi คือปืนกลมือมาตรฐานขนาด 9 มิลลิเมตร ผลิตจากประเทศอิสราเอล โดยโรงงานผลิตอาวุธทางการทหารใกล้กรุงเทลอาวีฟ (Israel Military Industries : IMI) ซึ่งเริ่มมีการออกแบบและผลิตเมื่อปี 1953 (ช่วงที่ประเทศอิสราเอลทำสงครามเพื่อประกาศอิสรภาพ และมี

เล็กยาวแบบ Galil** จากคลังสรรพาวุธของรัฐ นอกจากนั้นก็มีการใช้อาวุธปืนแบบ Uzi และ M-16 ในการต่อสู้ในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในฟิจิ ช่วงปี 2000 อีกด้วย¹¹³ เหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศฟิจิก่อให้เกิดการพลัดถิ่นของประชากรภายในประเทศและทำให้มีปริมาณผู้อพยพเพิ่มขึ้น โดยในปี 200-2001 มีแรงงานฝีมืออพยพออกไปจากประเทศราว 9,800 คน ส่วนในปี 2002 มีแรงงานฝีมือกว่า 11,500 คนต้องออกไปทำงานยังประเทศอื่น¹¹⁴ ในหมู่เกาะโซโลมอน เกาะบูเคนวิลล์ และปาปัว นิว กินี ก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงอันเนื่องมาจากการใช้อาวุธปืนเช่นเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบมากมายไม่แพ้ประเทศฟิจิ

สำหรับในส่วนของภูมิภาคออสเตรเลียนั้นพบสถิติเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากคดีการตายในช่วงปี 1999 ที่เกี่ยวข้องกับใช้อาวุธปืนทั้งหมดจำนวน 353 ราย คือร้อยละ 76 เป็นการฆ่าตัวตาย ส่วนการฆาตกรรมมีเพียงร้อยละ 14 ขณะที่ร้อยละ 10 เป็นกรณีอุบัติเหตุ การตายโดยมิได้เกิดจากเจตนาฆ่า และการวิสามัญฆาตกรรมของตำรวจตามกฎหมาย¹¹⁵ โดยในช่วงปี 2000-2001 มีผู้เสียชีวิตจากการฆาตกรรมจำนวน 317 ราย ในจำนวนนี้ผู้เสียชีวิต 69 รายหรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 22 ถูกยิงด้วยอาวุธปืน โดยครึ่งหนึ่งถูกยิงด้วยปืนพก และหากทำการพิจารณาแล้วจะ

การนำมาใช้จริงถัดจากนั้นมา 2 ปี) โดยในปี 1987 มีการผลิตปืนขนาดเล็กที่เรียกว่า “mini-Uzi” ซึ่งเป็นรูปแบบของปืนกลมือกึ่งอัตโนมัติ ส่วนขนาดเล็กกว่าชื่อว่า “micro-Uzi” ผลิตออกมาในปี 1994 (ข้อมูลจาก Small Arms Survey, Small Arms Survey 2001; Profiling the Problem, Oxford: Oxford University Press, 2001, p.19)

** “Galil” เป็นปืนเล็กยาวซึ่งผลิตจากประเทศอิสราเอล ชนิดเดียวกับ M-16 series ของสหรัฐอเมริกา และ AK series ของรัสเซีย แต่ Galil มีขนาดใหญ่กว่าอาวุธปืนทั้ง 2 ตามที่กล่าวมาจัดอยู่ในขนาดเดียวกับ อาวุธปืน G3 ของประเทศเยอรมัน, SIG 540 Series ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์, AUG ของประเทศออสเตรียและFAMAS ของประเทศฝรั่งเศส (ข้อมูลจาก Small Arms Survey, Small Arms Survey 2001; Profiling the Problem, Oxford: Oxford University Press, 2001, p.18)

¹¹³ Philip Alpers and Conor Twyford, *Small Arms in the Pacific*, Occasional Paper No.8 (Geneva: Small Arms Survey, 2003), p.34.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid. , p. 54.

พบว่าอัตราการฆาตกรรมโดยอาวุธปืนในประเทศออสเตรเลียมีอัตราเพียง 0.35 ต่อประชากร 100,000 เท่านั้น เมื่อเทียบกับอัตราของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีสูงถึง 3.9 ต่อประชากร 100,000 คน¹¹⁶

ในปี 2002 รัฐบาลกลางออสเตรเลียทำการตรวจสอบ พบว่า มีอัตราการใช้อาวุธในการปล้น 6.9 ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ซึ่งน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการปล้นโดยใช้อาวุธในประเทศอเมริกา คือ 59 ต่อประชากร 100,000 คน¹¹⁷

ประเทนิวซีแลนด์ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่อยู่ในภูมิภาคนี้เช่นกันที่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิด พบว่าในปี 2000 รายงานการฆาตกรรมจำนวน 53 ราย มีเพียง 6 รายเท่านั้นที่เป็นการฆาตกรรมโดยใช้อาวุธปืน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ปืนสั้น ซึ่งในช่วงปี 1988-1998 นั้นมีการเสียชีวิตจากการใช้อาวุธปืนทั้งสิ้น 1,046 ราย คิดเป็นจำนวนเฉลี่ย 95 รายต่อปี โดยร้อยละ 76 เป็นการฆ่าตัวตายโดยใช้อาวุธปืน ร้อยละ 13 เป็นการฆาตกรรม ส่วนอีกร้อยละ 7 มาจากสาเหตุอื่น¹¹⁸ ส่วนสถิติการปล้นโดยใช้อาวุธในช่วงปี 1996-1997 และ 2000-2001 คิดเป็นร้อยละ 13.5 และร้อยละ 9.9 ของจำนวนการปล้นทั้งหมด¹¹⁹

2.4.5 สถานการณ์เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในประเทศไทย

ภูมิภาคเอเชียเป็นภูมิภาคที่มีความสัมพันธ์กับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ของการเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย และเป็นผู้ใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างกว้างขวาง โดยกลุ่มที่มีการใช้อาวุธในภูมิภาคนี้มีหลายกลุ่มด้วยกัน ทั้งกลุ่มที่ต้องการเอกราชเป็นของตนเอง กลุ่มความเชื่อทางศาสนาที่มีความคิดเห็นรุนแรง และรวมตลอดจนถึงกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยรวมแล้วบทบาทในด้านต่างๆ ของภูมิภาคเอเชียที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา มีดังนี้

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Ibid. , p. 55.

¹¹⁹ Ibid.

(1) บทบาทในฐานะผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ประเทศในภูมิภาคเอเชียรวมทั้งสิ้น 31 ประเทศมีการผลิตอาวุธขนาดเล็ก คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 11 ของจำนวนผู้ผลิตอาวุธทั้งหมดในโลก โดยแบ่งเป็นภูมิภาคเอเชีย 20 ประเทศ และอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 1 ประเทศ ในส่วนของจำนวนบริษัทที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กในภูมิภาคเอเชียมีทั้งสิ้น 155 บริษัท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 14 ของจำนวนบริษัทที่มีการผลิตอาวุธขนาดเล็กทั้งหมดในโลก โดยจำแนกเป็นภูมิภาคเอเชียทั่วไป 96 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ของบรรดาบริษัททั้งหมดในโลก และอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 59 ประเทศ หรือคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 5 ของบรรดาบริษัทผู้ผลิตอาวุธขนาดเล็กทั้งหมดของโลก¹²⁰

(2) บทบาทในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ภูมิภาคเอเชียมีการส่งออกอาวุธขนาดเล็กรวมทั้งสิ้นในปี ค.ศ. 2000 มีปริมาณ รวม 159 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยจำแนกเป็น อนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ 65 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อนุภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียกลาง 51 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อนุภูมิภาคตะวันออกเฉียงกลาง 16 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาและอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 8 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา สำหรับในส่วนของสถิติในการนำเข้าอาวุธขนาดเล็กในภูมิภาคปริมาณโดยรวมมีทั้งสิ้น 457 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยจำแนกเป็น อนุภูมิภาคตะวันออกเฉียงกลาง 285 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ 98 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา อนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 38 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และอนุภูมิภาคเอเชียใต้ 36 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เมื่อเทียบอัตราส่วนตามสถิติจะเห็นได้ถึงความแตกต่างระหว่างปริมาณการนำเข้าและการส่งออกอย่างเห็นได้ชัด โดยนัยสำคัญที่แสดงให้เห็นคือประเทศในภูมิภาคเอเชียต้องการอาวุธเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับกำลังการผลิตที่มีไม่มากเพียงพอกับความต้องการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการนำเข้าอาวุธหลายส่วนจากต่างประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการภายในภูมิภาค โดยสถิติดังกล่าวยังไม่รวมข้อมูลเกี่ยวกับการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายซึ่งไม่สามารถหาข้อมูลมาแสดงได้ ณ ที่นี้ แต่อย่างน้อยที่สุดปริมาณการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กในปริมาณที่มากเช่นนี้ย่อมเป็นที่น่าวิตกถึงปัญหาที่จะตามมาจากการใช้อาวุธ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาหาทางป้องกันและแก้ไขต่อไป

¹²⁰ Small Arms Survey, *Small arms Survey 2003: Development Denied*, pp. 11-12.

(3) บทบาทในฐานะผู้ใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

กล่าวโดยทั่วไปแล้วในภูมิภาคเอเชียมีปัญหาในเรื่องการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอยู่พอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของอนุภูมิภาคเอเชียใต้มีปัญหาในเรื่องการเพิ่มขึ้นของอาวุธอย่างเป็นระบบและมากมายเกินความจำเป็น และประเทศที่มีปัญหามากที่สุดในอดีตคือประเทศอัฟกานิสถาน¹²¹ เนื่องจากประเทศอัฟกานิสถานมีความขัดแย้งทางอาวุธในช่วงปี 1979 ถึง 1988 โดยทั้งในช่วงความขัดแย้งดังกล่าวและในช่วงสงครามเย็นก่อนหน้านั้นได้มีการสะสมทั้งอาวุธตามรูปแบบที่เป็นหลักและอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในประเทศอัฟกานิสถานเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ในปัจจุบันอัฟกานิสถานเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยอาวุธจำนวนมากเกินที่จะประมาณการได้¹²² โดยปัญหาความขัดแย้งของประเทศอัฟกานิสถานในช่วงปี ค.ศ. 1979 ถึง ค.ศ. 1988 ดำเนินอย่างต่อเนื่องเป็นผลก่อให้เกิดการซื้อขายอาวุธที่ผิดกฎหมายและวงจรการซื้อขายอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายอีกหลายประการ ทั้งการผลิต การซื้อ การป้อนสู่ตลาด และการจำหน่ายแจกจ่ายที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นได้ก็เนื่องจากการเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดูแลและควบคุมการดำเนินการดังกล่าวนั่นเอง¹²³ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความร่วมมือจากรัฐต่างๆ ในภูมิภาคในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ยังมีการป้อนอาวุธสู่ตลาดต่อไป และเป็นการยากที่จะควบคุมอาวุธดังกล่าว¹²⁴ โดยอาวุธหลายส่วนที่มีมากในประเทศอัฟกานิสถานนี้มาจากการที่ประเทศสหภาพโซเวียตเดิมได้เคยเข้าไปใช้กำลังทางทหารกับประเทศอัฟกานิสถาน ต่อมาเมื่อกรณีพิพาทยุติอาวุธที่มีการใช้นั้นก็ตกไปสู่มือของกลุ่มต่างๆ ภายในประเทศ ทำให้อัฟกานิสถานเป็นแหล่งรวบรวมอาวุธที่สำคัญของภูมิภาคตะวันออกกลาง และเป็นสาเหตุให้เกิดการแพร่กระจายของอาวุธไปสู่ประเทศอื่นๆ โดยอาวุธหลายส่วนตกไปอยู่ในมือของกลุ่มกองกำลังที่เป็นรัฐบาล ไม่ใช่รัฐบาล และรวมถึงกลุ่มผู้ก่อการร้ายด้วย ทั้งนี้ข้อมูลในเรื่องการควบคุมอาวุธในภูมิภาคตะวันออกกลางค่อนข้างที่จะเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งจากการขาดความโปร่งใสในเรื่องการควบคุมอาวุธของภูมิภาคเองและประเด็นเรื่องความมั่นคงของของรัฐในภูมิภาคทำให้เป็นการยากต่อการเข้าถึงปัญหาที่แท้จริงของปัญหาในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคตะวันออกกลาง อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคนี้ประเทศในกลุ่มอาหรับ ดังเช่น อิสราเอล อิหร่าน ตุรกีและซูดาน เป็นประเทศผู้รับอาวุธขนาดเล็ก

¹²¹ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, pp. 20-21.

¹²² Ibid.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Ibid.

และอาวุธเบาในช่วงหลังสงครามเย็นรายหลักทั้งอาวุธที่ถูกกฎหมายและที่ผิดกฎหมาย ปัญหา ระหว่างอิสราเอลและประเทศอาหรับก็เป็นปัญหาหนึ่งในหลายปัญหาของภูมิภาคที่ก่อให้เกิดการใช้ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อการต่อสู้ในความขัดแย้ง โดยอาวุธผิดกฎหมายที่เข้ามาในพื้นที่ส่วนใหญ่ มักเกี่ยวข้องกับ การนำเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนต่อกลุ่มที่ไม่ใช่รัฐในข้อพิพาท หลายประเทศในตะวันออกกลางมีปัญหาในเรื่องความขัดแย้งในรอยต่อทางพรมแดนกับประเทศ เพื่อนบ้าน ความขัดแย้งทางศาสนา เผ่าพันธุ์ และเชื้อชาติเป็นปัญหาที่แพร่หลายในภูมิภาค การค้า อาวุธข้ามแดนระหว่างรัฐเพื่อเหตุผลทางการเมืองและการโอนอาวุธต่อไปยังกลุ่มชนเผ่าหรือกลุ่มที่ มิใช่รัฐกลายเป็นปัญหาสำคัญทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อยของรัฐและรัฐบาลกลางอย่าง หลีกเลียงไม่ได้¹²⁵

ในส่วนของเอเชียใต้ นั้นมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างความแตกต่างของกลุ่มชนเผ่า เป็นอย่างยิ่ง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลศรีลังกากับกลุ่มเรียกร้องเอกราชพยัคฆ์พิ้อแลม (Liberation Tigers of Tamil Eelam: LTTE) ซึ่งมีการประทะกันมายาวนานกว่า 20 ปี โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 ซึ่งแม้ว่าเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาจะมีการดำเนินกระบวนการเพื่อ สันติภาพโดยมีการลงนามในข้อตกลงหยุดยิง ซึ่งได้มีการดำเนินการในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 2002 แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้ความขัดแย้งดังกล่าวจบสิ้นลงได้อย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุความ ขัดแย้งที่มีมานานหลายช่วงเวลาโดยต้นเหตุที่แท้จริงจะต้องย้อนเวลากลับไปเมื่อหลายสิบปีก่อน คือ เมื่อปี ค.ศ. 1931 รัฐบาลศรีลังกาโดยคณะกรรมการโดโนมอร์ (Donoughmore Commission) ได้มี การแยกอำนาจการบริหารโดยตัดกลุ่มทมิฬส่วนใหญ่ออกไปจากการฝ่ายบริหารของรัฐบาล และยิ่ง เมื่อหลังปี ค.ศ. 1948 รัฐบาลพุทธของซินฮาเลส (Sinhalese) ได้เข้ามามีบทบาทในการเมืองมากขึ้นก็ มีการออกกฎหมายมาเพื่อจำกัดอำนาจของกลุ่มทมิฬอีกทำให้กลุ่มทมิฬต้องย้ายไปอยู่ทาง ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศและได้มีการจัดตั้งกองกำลังเพื่อเรียกร้องเอกราชของตนเองขึ้นมา โดยมีการเคลื่อนไหวตั้งแต่ปี 1970 อย่างไรก็ดีความเคลื่อนไหวที่เพิ่มมากขึ้นเริ่มทวีความรุนแรงจน กลายเป็นสงครามกลางเมืองระหว่างกลุ่มรัฐบาลศรีลังกาและกลุ่มทมิฬเมื่อ ปี ค.ศ. 1983 กลุ่มพยัคฆ์ ทมิฬหรือ LTTE เป็นกลุ่มที่มีทั้งกำลังพลและกำลังอาวุธ โดยมีการดำเนินการเชื่อมกับองค์กร อาชญากรรมของประเทศบัลแกเรีย ลิทัวเนียและสาธารณพันธรัฐรัสเซีย โดยแต่เดิมนั้นกลุ่มที่เคย เป็นพันธมิตรในการจัดหาทรัพยากรให้กลุ่มทมิฬได้รวมถึงประเทศอัฟกานิสถาน ประเทศกัมพูชา โมซัมบิกและอดีตุโกสลาเวียด้วย ส่วนในช่วงหลังคือตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 80 กลุ่ม LTTE มีการ จัดตั้งบริษัทบังหน้า (Front companies) ขึ้นในหลายประเทศเพื่อดำเนินการในกิจกรรมค้าอาวุธ โดย

¹²⁵ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003 : Action by States and Civil Society, p. 104.

สถานที่ที่มีบริษัทบังหน้าได้แก่ ในเมืองดักกา เมืองจิตตะกอง เมืองร่างกุ้ง และเมืองกัวลัมเปอร์ โดยอาวุธส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจการค้าอาวุธและจัดหาอาวุธของกลุ่ม LTTE ได้แก่อาวุธที่ซื้อมาจากสมาชิกกลุ่มเขมรแดงซึ่งจะมีการส่งอาวุธผ่านเขตแดนไทยและผ่านทะเลอันดามันฝั่งของไทย ก่อนที่จะมีการขนส่งต่อไปยังอ่าวเบงกอลเพื่อส่งไปที่ศรีลังกา โดยจุดผ่านแดนที่สำคัญของเส้นทางการค้าอาวุธอยู่ที่จังหวัดตรังซึ่งเป็นจุดติดต่อกับการส่งอาวุธเพื่อผ่านเขตแดนไทยไปยังศรีลังกา¹²⁶ โดยไม่นานมานี้มีการจับกุมการลักลอบค้าอาวุธให้กับกลุ่มพหัตถิมิฟได้ จากการสอบสวนพบว่ามีผู้ต้องสงสัยเกี่ยวข้องทั้งสิ้น 15 คน เป็นทหารอากาศ 2 นาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ 6 นาย และเจ้าของร้านขายปืนอีก 7 ราย โดยในวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2546 ได้มีการออกหมายจับไปแล้ว ข้อหาที่มีการตั้งแก่ผู้ต้องหาในครั้งนี้คือ ค้าอาวุธโดยผิดกฎหมายครอบครองอาวุธซึ่งมีเอกสารของทางราชการปลอม ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดถึง 5 ปีผู้ต้องหาคนหนึ่งซึ่งถูกจับกุมได้สารภาพว่าตนได้จัดเตรียมอาวุธให้กลุ่มพหัตถิมิฟเป็นอาวุธปืนพก 13 กระบอก ส่วนกลุ่มพหัตถิมิฟ 3 คนที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อติดต่อบริหารอาวุธที่มีการขนส่งอยู่เสมอนั้น ถูกจับกุมได้ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ในจังหวัดระนองส่วนที่มีรอยต่อใกล้กับเขตแดนพม่า โดยตำรวจยึดได้ อาวุธปืนพกขนาด 9 มิลลิเมตร 10 กระบอก อาวุธปืนพกขนาด 11 มิลลิเมตร 11 กระบอกและกระสุนปืนอีกราว 45,000 นัด ซึ่งจากการดำเนินการครั้งนี้ นายกรัฐมนตรีของไทยได้กล่าวว่าจะได้ดำเนินการเด็ดขาดในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มพหัตถิมิฟได้ใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางขนอาวุธผ่านมานานแล้ว¹²⁷ ซึ่งจากข้อเท็จจริงทั้งหมดคงจะทำให้เห็นภาพของการดำเนินการของกลุ่มพหัตถิมิฟในการจัดหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบามาใช้ในกองกำลังได้อย่างดีทีเดียว ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องมีการจัดการอย่างเร่งด่วนต่อไป

ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มกบฏ กลุ่มค้ายาเสพติดและกลุ่มผู้ก่อการร้ายก็เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของภูมิภาคนี้¹²⁸ ดังจะเห็นได้จากช่วงที่ผ่านมาในเหตุการณ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทำการใช้กำลังทางอาวุธเพื่อปราบปรามการก่อการร้ายของกลุ่มอัล เคด้า ซึ่งนำโดยนายอูสม่า บิน ลาดิน ในประเทศอัฟกานิสถานซึ่งเชื่อว่าเป็นแหล่งกบดานของกลุ่มผู้ก่อการร้ายกลุ่มนี้ จะพบว่า

¹²⁶ Smath, Chris, In the Shadow of a Cease-fire: The Impacts of Small Arms Availability and Misuse in Sri Lanka Occasional Paper No. 11 (Geneva: Small Arms Survey, 2003), p. 11.

¹²⁷ Clarinews, Tuesday 23 September 2003[online] available from <http://quickstart.clari.net> [2004, March 14]

¹²⁸ United Nations, Report of the Panel of Government Experts on Small Arms, pp. 20-21.

กลุ่มกองกำลังของรัฐบาลตอลิบานมีอาวุธในครอบครองเป็นจำนวนมากเพียงพอที่จะทำการต่อต้านการโจมตีจากประเทศสหรัฐอเมริกาได้ในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งทั้งกลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวและกลุ่มกองกำลังของรัฐบาลตอลิบานก็มีกำลังสนับสนุนในเรื่องอาวุธค่อนข้างมาก อันเป็นข้อพิสูจน์ว่ากลุ่มกองกำลังและกลุ่มก่อการร้ายมีส่วนสำคัญต่อการสะสมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มความเชื่อทางศาสนาที่มีการใช้ความรุนแรงและในบางกรณีก็มีการดำเนินการเพื่อก่อการร้ายนั้นเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นอย่างยิ่ง กลุ่มดังกล่าวในภูมิภาคเอเชียมีหลายกลุ่มด้วยกัน แต่ที่มีชื่อเสียงได้แก่กลุ่มมุจาฮิดีนในบางส่วนของเอเชียดังเช่นในประเทศอินโดนีเซียซึ่งดำเนินงานโดยนายอาบูบาคาร์ บาเซียร์ (Abubakar Ba'asyir) กลุ่มอาบูเซยาฟในประเทศฟิลิปปินส์ กลุ่มพูโลในตอนใต้ของประเทศไทย กลุ่มเจมา อิสลามียาในมาเลเซียซึ่งดำเนินการโดยนายริดวาน อิชามุดดิน (Riduan Isamuddin) หรือที่รู้จักกันดีในนาม “ฮัมบาลี” ฯลฯ ซึ่งทุกกลุ่มต่างก็มีอาวุธและกำลังในการปฏิบัติการทั้งสิ้น โดยอาวุธส่วนใหญ่ที่มาสสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มเหล่านี้ก็มักเป็นอาวุธที่มาจากแหล่งที่ผิดกฎหมายแทบทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นอาวุธที่จะมีต้นทุนการผลิตต่ำและไม่ต้องเสียภาษี อีกทั้งเป็นอาวุธที่ไม่สามารถติดตามได้ด้วย อาวุธที่มีการนำมาใช้ในกรณีนี้นั้นหลายส่วนจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่ดำเนินธุรกิจค้าอาวุธเถื่อน ซึ่งมีเครือข่ายการค้าเงินการเชื่อมโยงและซับซ้อน ในบางกรณีรัฐบาลหรือกลุ่มองค์กรธุรกิจก็มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มอาบูเซยาฟในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนทางอาวุธเถื่อนจากกลุ่มธุรกิจในประเทศมาเลเซีย โดยไม่สามารถติดตามร่องรอยอาวุธได้ กลุ่มอัล เคด้าที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลตาลิบันของอัฟกานิสถานและทุนของแกนนำเอง ซึ่งการสนับสนุนทั้งทางการเงิน การอำนวยความสะดวก และสถานที่ในการฝึกอบรมกลุ่มดังกล่าว ส่งผลให้การปฏิบัติการของกลุ่มติดอาวุธดังกล่าวสร้างความรุนแรงจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาได้ในหลายพื้นที่ ทั้งในและนอกภูมิภาค

นอกจากอาวุธที่เดินทางผ่านประเทศไทยไปยังศรีลังกาแล้วยังมีการกล่าวอ้างว่าอาวุธไทยบางส่วนถูกส่งไปที่จังหวัดอาเจห์อีกด้วย ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้มีคดีที่เกิดขึ้นคือ มีกลุ่มไม่ทราบฝ่ายบุกปล้นอาวุธปืนจากกองพันพัฒนาที่ 4 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งในตอนหลังมีการจับกุมผู้ต้องสงสัยได้โดยเป็นคนในพื้นที่ และมีการสอบสวนจนพบว่ามีการกล่าวอ้างว่าอาวุธปืนบางส่วนถูกส่งไปที่จังหวัดอาเจห์ในประเทศอินโดนีเซีย เมื่อมีการติดต่อกับทางรัฐบาลอินโดนีเซียปรากฏว่าไม่สามารถระบุได้ว่าอาวุธดังกล่าวมาจากกองพันพัฒนาที่ 4 หรือไม่ แต่ยืนยันได้ว่าเป็นอาวุธที่มาจากประเทศไทยจริง ข้อเท็จจริงดังกล่าว หากเป็นความจริงย่อมแสดงให้เห็นว่ามีการสนับสนุนทางอาวุธแก่กลุ่มชนในประเทศอินโดนีเซียโดยการดำเนินการทางฝ่ายไทยจริง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่น่าพิจารณาสำหรับประเทศไทยเพื่อจัดการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเลยทีเดียว เนื่องจากประเทศไทย

กลายเป็นเส้นทางการส่งผ่านอาวุธไปยังหลายประเทศ ซึ่งจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดบกพร่องของประเทศไทยหลายส่วนในการควบคุมการผ่านแดนของอาวุธ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของโลกเลยที่เดียว

ปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด

การค้ายาเสพติดก็เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในอนุภูมิภาคนี้เช่นกัน โดยอาวุธเถื่อนจะถูกนำมาใช้ในกิจการค้ายาเสพติด¹²⁹ ทั้งในลักษณะที่กิจการค้ายาเสพติดมีการใช้อาวุธเถื่อนเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความมั่นคงในกิจการของตนเองรวมถึงกิจการค้ายาเสพติดที่มีการซื้อขายอาวุธเถื่อนแทรกอยู่ด้วย ยังเป็นปัญหาที่ยังไม่สามารถจัดการได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากขาดการควบคุมชายแดนทางแผ่นดินและทางน้ำทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับระหว่างประเทศของรัฐในภูมิภาคนี้¹³⁰ อนุภูมิภาคที่มีเรื่องราวของการค้ายาเสพติดค่อนข้างมาก และมีความขัดแย้งระหว่างพรมแดนอยู่เสมอคือ อนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายแดนไทย พม่าและลาว หรือเป็นที่รู้จักกันดีในนามของ “สามเหลี่ยมทองคำ” เนื่องจากบริเวณนี้มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ค่อนข้างมากและพื้นที่นี้ค่อนข้างมีสภาพความเป็นป่าและมีแม่น้ำไหลผ่านเหมาะที่จะดำเนินการเพาะปลูก ทำให้ชนกลุ่มน้อยบริเวณนี้มีอาชีพหลักคือการปลูกฝิ่น ซึ่งเป็นต้นเหตุของการแปรสภาพเป็นยาเสพติดชนิดอื่นๆ ต่อไปและเป็นที่มาของการค้ายาเสพติดที่แพร่กระจายในสังคมโลก เป็นที่กล่าวกันว่าร้อยละ 60 ของเฮโรอีนที่คร่าชีวิตผู้เสพทั่วโลกมาจากบริเวณนี้ เท่ากับว่าดินแดนนี้เป็นแหล่งผลิตเฮโรอีนที่ใหญ่ที่สุดในโลกนั่นเอง¹³¹ และเนื่องจากบริเวณนี้มีชนกลุ่มน้อยอยู่หลายเผ่าไม่ว่าจะเป็นชาวไทยใหญ่หรือคนไต ชาวว้า ชาวคะยาห์ ชาวกะเหรี่ยง หรือชาวมอญ¹³² จึงไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการปะทะกันของกองกำลังของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ได้ ดังนั้นชนกลุ่มน้อยต่างๆ จึงต้องมีกองกำลังและมีอาวุธไว้เพื่อป้องกันตนเองรวมถึงเพื่อที่จะสามารถดำเนินการปลูกฝิ่นได้ด้วย ตัวอย่างของความสัมพันธ์ระหว่างการค้ายาเสพติดกับอาวุธขนาดเล็กที่เห็นได้ชัดในภูมิภาคนี้ตัวอย่างหนึ่งคือกรณีของว้าแดง ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่บริเวณหุบเขาระหว่างแม่น้ำสาละวินกับแม่น้ำโขง ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้ผลิตฝิ่นดิบรายใหญ่ที่สุดของโลก กล่าวคือในปี 2535 ผลผลิตฝิ่นทั่วโลกมีปริมาณ

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ วันดี สันติวุฒิมณี, “นักรบชายขอบ การต่อสู้ของชนกลุ่มน้อยชายแดนไทย-พม่า,” สารคดี 16,181 (มีนาคม 2543) : 110.

¹³² เรื่องเดิม, หน้า 108.

ทั้งสิ้น 2,700 ตัน ในจำนวนนี้เป็นฝิ่นที่ผลิตจากว่าแดงประมาณ 2,200 ตัน โดยในการกลุ่มว่าแดงเอง จะมีกองกำลังติดอาวุธประมาณสามหมื่นคนซึ่งคอยปกป้องชนเผ่าตน ในกลุ่มนักรบของกองกำลังว่าแดงนั้นจะมีอาวุธที่ทันสมัยเนื่องจากสามารถหารายได้จากการปลูกฝิ่นแล้วนำไปขายหาเงินมาบำรุงกองทัพซึ่งถือว่าการปลูกฝิ่นนี้เป็นรายได้หลักของว่าแดงทีเดียว ผลประการดังกล่าวทำให้ทั้งกองกำลังของว่าแดงเองก็มีความแข็งแกร่ง และทั้งการดำเนินการค้าฝิ่นก็สามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้เรื่อยๆ อีกด้วย¹³³ นอกจากนี้กองกำลังในบริเวณดังกล่าวที่เราไม่สามารถมองข้ามไปได้คือกองกำลังของขุนสำ หรือ MTA (Mong Tai Army) หรือกองทัพ “เมืองไต” ซึ่งมีขุนสำเป็นผู้นำสูงสุด กองกำลังของขุนสำได้รับการยอมรับว่าเป็นกองกำลังติดอาวุธชาวไทยใหญ่ที่ทันสมัยที่สุด เนื่องจากมีรายได้จากการดำเนินกิจการค้ายาเสพติดมาซื้ออาวุธปืนหลายพันล้าน เฉพาะแค่ในส่วนการเก็บภาษีค่าผ่านทางในแต่ละปีก็มีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 5,000 ล้านบาท ทั้งนี้ไม่รวมรายได้จากการดำเนินธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกมูลค่าหลายพันล้าน ทำให้กองทัพของขุนสำกลายเป็นความหวังสำคัญของชาวไทยใหญ่ในการต่อสู้กับพม่าเพื่อรักษาดินแดนของตน¹³⁴

กองทัพของขุนสำนั้นนอกจากจะเป็นกองกำลังซึ่งประกอบด้วยกองกำลังทหารปกติแล้วยังประกอบด้วยกองกำลังของทหารเด็ก หรือที่เรียกกันว่า “ทหารเด็กแดนขุนสำ” อีกด้วย ซึ่งจะมีการนำเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีมาทำการฝึกทหารเพื่อเป็นกองกำลังของชาวไทยใหญ่ในการต่อสู้กับกองกำลังทหารพม่า ทำให้เด็กต้องเข้ามามีส่วนร่วมในข้อพิพาททางอาวุธด้วย ทั้งนี้แม้เหตุผลที่เกิดขึ้นจะเนื่องมาจากการที่ชาวไทยใหญ่ได้รับการโจมตีจากทหารพม่าบ่อยครั้งทำให้ทุกคนต้องสู้เพื่อรักษาดินแดนและเผ่าพันธุ์ของตนเองประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือการทำให้อายุของเด็กต้องเป็นทหารเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยได้รับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานจากกองทัพ ได้รับการศึกษารวมถึงการที่จะได้อยู่ในสังคมที่เด็กมีเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกันก็เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของทหารเด็ก¹³⁵ แม้ว่าการเพิ่มขึ้นของทหารเด็กจะเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็ตาม แต่สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ก็เป็นหลักฐานที่พิสูจน์ถึงความเชื่อมโยงระหว่างยาเสพติด อาวุธและทหารเด็กได้เป็นอย่างดีว่าทุกเรื่องมีความเกี่ยวพันกัน โดยการค้ายาเสพติดจะต้องมีกลุ่มของตนเองเมื่อมีกลุ่มก็ต้องมีอาวุธป้องกันตนเองและเมื่อมีการใช้อาวุธแล้วการเกณฑ์คนเพื่อนำมาใช้เป็นกองกำลังย่อมเป็นเรื่องสำคัญไม่แพ้การมีอาวุธใน

¹³³ เรื่องเดิม, หน้า 100.

¹³⁴ เรื่องเดิม, หน้า 110.

¹³⁵ เรื่องเดิม, หน้า 110-111.

ครอบครอง และยิ่งอาวุธที่ใช้ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่สามารถใช้ได้ง่ายด้วยแล้ว การฝึกฝนการใช้อาวุธที่ไม่ต้องใช้เวลาานานมากจึงเป็นเรื่องที่เด็กสามารถทำได้และเป็นต้นเหตุของการที่เด็กจะเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อาวุธในข้อพิพาททางอาวุธมากขึ้นด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มกองกำลังที่ไม่ใช่รัฐและกลุ่มผู้ก่อการร้าย

ภูมิภาคเอเชียเป็นภูมิภาคหนึ่งประสบปัญหาในเรื่องของการก่อการร้ายมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของอนุภูมิภาคตะวันออกกลาง เอเชียใต้รวมตลอดถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายในแต่ละอนุภูมิภาคมีหลายส่วนดังเช่น ในตะวันออกกลางกลุ่มที่รู้จักกันดีคือกลุ่ม อัล เคด้า กลุ่มฮามาสและกลุ่มมุจาฮิดีน ส่วนเอเชียใต้นั้นกลุ่มกองกำลังของชนบางกลุ่มจะเป็นกลุ่มที่สร้างปัญหามากกว่า ดังเช่น กลุ่มพยัคฆ์พิทักษ์ของประเทศไทยศรีลังกา กลุ่มรัฐบาลตาลิบันของประเทศอัฟกานิสถาน ส่วนในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็จะมีกลุ่ม อาบูเซยาฟในประเทศฟิลิปปินส์ กลุ่มมุจาฮิดีน กลุ่มพูโลในตอนใต้ของประเทศไทย โดยกลุ่มก่อการร้ายหลายกลุ่มในภูมิภาคเอเชียมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งต่อกลุ่มทางศาสนาที่มีความคิดเห็นรุนแรง และบางกลุ่มก็อาศัยความเชื่อทางศาสนาในการปลุกระดมบุคคลให้กระทำการใดๆ ดังที่กลุ่มต้องการโดยอ้างผลประโยชน์เพื่อการศาสนา โดยการดำเนินการของกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียบางกลุ่มจะมีการทำงานอย่างเป็นเครือข่ายและมีความเกี่ยวข้องกัน โดยอาศัยการสนับสนุนของนายทุนซึ่งอาจเป็นแกนนำของกลุ่มหรือกองทุนอื่นๆ รวมตลอดถึงการอาศัยรัฐบาลของบางรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนการดำเนินการทั้งในแง่ของอาวุธและการบริหารจัดการองค์กร เมื่อกลุ่มดังกล่าวได้รับเงินกองทุนมากก็จะมีผู้นำไปใช้ในการซื้อหาอาวุธมาเพื่อการดำเนินการ ซึ่งหลายส่วนมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้าอาวุธเถื่อน เนื่องจากสามารถทำได้โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการทางกฎหมายที่ยุ่งยาก สำหรับในส่วนของกองกำลังดังกล่าวบางประเทศได้เชื่อว่าเป็นฐานที่มั่นในการฝึกอบรมเลยทีเดียว ที่กล่าวอ้างกันบ่อยครั้งคือในประเทศซีเรีย ว่ามีการฝึกกลุ่มก่อการร้าย และกลุ่มกองกำลังเพื่อใช้ในกิจการทางทหาร โดยมีการสนับสนุนของรัฐบาล สภาพปัจจัยดังกล่าวส่งผลอย่างยิ่งต่อสภาพปัญหาการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เพื่อวัตถุประสงค์ในทางที่เสียหายแก่สังคม และเป็นการทำให้การแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาแพร่กระจายไปในสังคมได้อย่างรวดเร็ว

สถานการณ์เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมิได้เกิดปัญหาในลักษณะที่รุนแรงก็ตาม แต่โดยสภาพภูมิประเทศของไทยที่มี

ดินแดนติดกับประเทศพม่า ลาวและกัมพูชาทำให้ประเทศไทยเป็นช่องทางสำคัญในการขนส่งอาวุธที่ผิดกฎหมายของกลุ่มต่างๆ เรื่อยมา อย่างไรก็ตาม ในส่วนการใช้อาวุธภายในประเทศเองก็มีปัญหาที่เกี่ยวกับอาชญากรรมด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจอธิบายได้ดังนี้

การใช้อาวุธปืนเพื่อก่อความเสียหายในแง่ต่างๆ

ในส่วนของประเทศไทยนั้นปัญหาการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาส่วนใหญ่ มักจะเป็นเรื่องการที่ผู้มีอาวุธปืนในความครอบครองนำอาวุธของตนเองไปใช้ในทางมิชอบ เช่น นำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งมาก และอาจกล่าวได้ว่าการที่จะยกตัวอย่างคดีสะเทือนขวัญที่เกิดขึ้นนั้นไม่อาจที่จะกล่าวได้หมดเพราะเกิดขึ้นบ่อยครั้งจริงๆ โดยการนำอาวุธปืนมาใช้ในทางมิชอบนี้ได้แก่ การนำอาวุธปืนมาใช้ในการฆาตกรรม ฆ่าตัวตาย และพบว่าอาวุธปืนส่วนใหญ่ที่มีการนำมาใช้มักจะเป็นปืนเถื่อนที่ไม่ได้รับใบอนุญาตจากทางราชการให้มีการครอบครองได้และให้มีการพกพาได้ สิ่งที่น่าสนใจว่าอาวุธปืนส่วนใหญ่ที่ใช้ในการกระทำความผิด ดังเช่นการฆาตกรรม คือ สถิติการริบของกลางที่เป็นปืนเถื่อนไม่มีทะเบียนมีปริมาณที่มากเมื่อเทียบกับสถิติการเกิดขึ้นของอาชญากรรม ทำให้เชื่อได้ว่าอาวุธปืนที่ถูกนำมาใช้ในการก่อคดีต่างๆ มักจะเป็นปืนเถื่อนมากกว่าปืนที่ถูกกฎหมาย ส่วนปัญหาเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาประการอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยก็ได้แก่กรณีการล่องไหลของอาวุธสงครามเข้ามาสู่การครอบครองของบุคคลและกลุ่มต่างๆ ในปริมาณที่ไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นไปได้

จากปี พ.ศ. 2544 จนถึงปี พ.ศ. 2545 สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำการบันทึกสถิติคดีอาญาที่รัฐเป็นผู้เสียหาย โดยคดีที่เกี่ยวกับอาวุธปืนมีสถิติที่น่าสนใจดังนี้

ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงสถิติคดีอาญาที่พระราชอาณาจักรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีอาวุธ

ปืน เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2544 กับ พ.ศ. 2545

ประเภทความผิด	พ.ศ. 2544		พ.ศ. 2545		เปรียบเทียบรับแจ้ง	
	รับแจ้ง	จับ	รับแจ้ง	จับ	+เพิ่ม -ลด	%
อาวุธปืน	20713	21094	20524	20930	-189	-0.91
อาวุธปืนธรรมดา	20200	20651	19987	20455	-213	-1.05
อาวุธปืนสงคราม	494	443	537	475	43	8.70

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (<http://www.police.go.th/stat>)

จากสถิติที่ปรากฏย่อมแสดงให้เห็นว่าคดีอาญาเกี่ยวกับอาวุธปืนที่เกิดขึ้นโดยรวมแล้วในปี พ.ศ. 2545 มีปริมาณการรับแจ้งที่ลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2544 แต่สถิติการรับแจ้งที่ลดลงอย่างเด่นชัดคือในส่วนของคดีที่เกี่ยวกับอาวุธปืนธรรมดา ในส่วนของอาวุธปืนสงครามนั้น ปรากฏว่ามีปริมาณการรับแจ้งที่เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ถึง 43 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 8.70 ซึ่งนับว่าไม่มากนักแต่น่าเป็นห่วง เนื่องจากสถิติดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่ามีปริมาณของอาวุธสงครามอยู่ในสังคมและถูกนำมาใช้ในปริมาณที่มากขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหานานับประการตามมา สิ่งที่น่าวิตกกว่านั้นคือ อาวุธสงครามดังกล่าวมาจากไหน เหตุใดจึงเข้ามาสู่สังคมได้ในปริมาณที่มากขนาดนั้น จากการศึกษาของผู้เขียนไม่สามารถสรุปได้ว่าอาวุธดังกล่าวมาจากแหล่งใด แต่ที่น่าเป็นห่วงคือข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวในตอนต้นว่าประเทศไทยเป็นจุดสำคัญในการขนส่งอาวุธผ่านแดนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาวุธบางส่วนอาจจะมาจากอาวุธที่หลั่งไหลมาจากพม่าซึ่งมีการส่งต่อมาอีกทอดหนึ่งเนื่องจากพม่ามิใช่ประเทศผลิตอาวุธรายสำคัญ ทั้งนี้ผู้เขียนไม่สามารถสรุปได้เนื่องจากไม่มีข้อมูลสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตามก็ถือว่าอาวุธสงครามที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลธรรมดามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมหรือผู้มีอิทธิพลพอสมควร

กรณีตัวอย่าง

ตัวอย่างหนึ่งที่ขอยกมาอธิบายคือ ในวันที่ 1 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสมุทรปราการได้จับกุมนายปราโมทย์ บุญนาราศักดิ์ อายุ 27 ปี โดยจากการสอบสวนได้ค้นพบอาวุธปืนสงครามจำนวน 4 กระบอก ได้แก่ ปืนเล็กยาวแบบ M-16 สองกระบอก ปืนเล็กยาวแบบ HK 33 หนึ่งกระบอก และปืนเล็กยาวแบบ AK อีกหนึ่งกระบอก พร้อมกระสุนอีกจำนวน 760 นัด โดยตำรวจได้กล่าวว่ นายปราโมทย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีการยึดอาวุธปืนเมื่อวันที่ 23 กันยายน ปีเดียวกันนี้ ซึ่งประกอบด้วยอาวุธปืนสามกระบอกและกระสุนอีกจำนวน 143 นัด โดยมีการกล่าวอ้างว่าเป็นของนายบุญส่ง ชาญโสภิต สมาชิกคนหนึ่งของการบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งศาลได้ออกหมายจับกุมนายบุญส่งไปเมื่อวันที่ 30 กันยายนแล้ว โดยตำรวจเชื่อว่าอาวุธที่ถูกยึดได้เหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธเถื่อน¹³⁶

กรณีตัวอย่างดังกล่าวเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่พิสูจน์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของอาวุธกับการดำเนินการของกลุ่มผู้มีอิทธิพลได้ว่าประเทศไทยยังมีปัญหาในส่วนของการใช้อาวุธของกลุ่ม

¹³⁶ หนังสือพิมพ์ Bangkok Post ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2546, หน้า 3.

ผู้มีอิทธิพลอยู่ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขในส่วนของ การควบคุมอาวุธสงครามเถื่อนที่สามารถมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาสู่การครอบครองของบุคคลบางกลุ่มว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นทั้งในวันนี้และอนาคต

ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่อาวุธของกองทัพ

การโจรกรรมอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของกองทัพและกรณีการระเบิดของคลังแสงของกองทัพไทยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในหลายจังหวัดก็เป็นเรื่อง que แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการเก็บรักษาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในคลังที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญอยู่ในระบบการเก็บรักษาอาวุธของกองทัพไทย เหตุการณ์คลังแสงระเบิดที่เกิดขึ้นครั้งหนึ่งซึ่งสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินและชีวิตของทั้งราชการและประชาชนที่สามารถยกมาเป็นตัวอย่าง ณ ที่นี้คือ เหตุการณ์คลังแสงระเบิดภายในแผนก 5 กองคลังแสง กรมสรรพวุฒทหารบก ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

กรณีตัวอย่าง

โดยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นคือ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2545 เวลา 14.10 นาฬิกาภายในแผนก 5 กองคลังแสง กรมสรรพวุฒทหารบก ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาได้เกิดการระเบิดของวัตถุระเบิดเก่าที่เก็บรวบรวมไว้ในคลังแสง โดยสาเหตุเกิดจากการระเบิดเริ่มต้นที่จรวดขนาด 2.74 นิ้ว ประเภทไวท์ฟอสฟอรัส ซึ่งเป็นระเบิดเก่า ทั้งนี้เนื่องจากอากาศแห้ง ระเบิดดังกล่าวจึงเกิดการลุกไหม้ขึ้นเอง จากนั้นได้ลามไปยังตำบลรวบรวมวัตถุระเบิดเก่าที่กองไว้บริเวณใกล้เคียง ทำให้เกิดการระเบิดอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ เจ้าหน้าที่ทางราชการเสียชีวิต 1 นาย บาดเจ็บ 6 นาย ประชาชนบาดเจ็บ 9 คน ทรัพย์สินของทางราชการที่เสียหายคือรถยนต์บรรทุก 5 คัน โดยหลังจากที่เกิดเหตุดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม พร้อมด้วยนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพพบก เดินทางไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2545 เวลา 17.20 นาฬิกาและได้มีการสั่งให้ดำเนินการควบคุมสถานการณ์และสร้างความมั่นใจ ความปลอดภัยโดยเร็วที่สุด โดยให้มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริง และจัดชุดเก็บกู้ซากวัตถุระเบิด พร้อมเร่งทำลายวัตถุระเบิดเก่าที่เหลืออยู่¹³⁷

¹³⁷ กระทรวงกลาโหม <http://www.defence.thaigov.net/announce/armdepot2.htm> [online],

กรณีตัวอย่างดังกล่าวก่อนข้างจะเป็นที่เห็นได้ชัดว่าการเก็บวัดฐานะเปิดของส่วนราชการดังกล่าวอาจขาดระบบการดูแลที่ดี เนื่องจากโดยสภาพวัดฐานะเปิดเก่าที่มีเหตุน่าเชื่อว่าอาจเกิดการระเบิดได้เมื่อสภาพอากาศมีความแห้งและร้อนเกินไป แต่ก็มีได้มีการดำเนินการประการใด ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่วัดฐานะเปิดดังกล่าวมีการเก็บรักษามานานแล้วแต่ไม่เคยเกิดเหตุการณ์ใดๆ ขึ้นจึงอาจทำให้เกิดการมองข้ามสาเหตุที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายไป ส่วนการดำเนินการที่หลังที่เกิดขึ้นหลังจากที่เกิดการระเบิดนั้น แม้ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุแต่น่าจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดแนวทางในการสร้างมาตรการในการจัดการดูแลอาวุธและวัดฐานะเปิดในคลังแสงอื่นๆ ต่อไป

นอกจากกรณีต่างๆ ที่กล่าวมาในข้างต้นแล้วยังมีบางกรณีที่ตัวแทนจำหน่ายอาวุธปืนบางรายในประเทศไทย (ซึ่งเป็นส่วนน้อย) ได้มีบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางอาวุธกับกลุ่มกองกำลังกบฏในต่างประเทศด้วยซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงแต่ทางรัฐบาลไทยก็สามารถที่จะดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้ที่กระทำความผิดได้แล้ว ดังเช่นกรณีของการส่งอาวุธผ่านเขตแดนไทยเพื่อส่งไปยังกลุ่มพยัคฆ์ทักษิณ โดยมิที่บุคคลจากกลุ่มพยัคฆ์ตนเองมาดำเนินการในประเทศไทยเพื่อรอรับอาวุธ และการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งอาวุธที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้อำนวยความสะดวก ประกอบกับการให้ความร่วมมือของกลุ่มผู้ประกอบการค้าอาวุธปืนในประเทศไทย ทำให้คดีนี้มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องของระบบการควบคุมการผ่านแดนของอาวุธในประเทศไทย

กรณีการส่งอาวุธข้ามแดนนี้นอกจากในกรณีของอาวุธที่เดินทางไปสู่กลุ่มพยัคฆ์ทักษิณในประเทศศรีลังกาแล้วในบางส่วนยังมีการกล่าวอ้างถึงการที่อาวุธผ่านแดนไทยเพื่อไปยังประเทศอินโดนีเซียด้วย โดยประเทศไทยมีปัญหาทั้งในส่วนของการเป็นประเทศที่อาวุธผ่านแดนและการที่อาวุธจากแนวชายแดนได้ทะลักเข้ามายังดินแดนไทยด้วย ทำให้ปัญหามีหลายมิติซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องดำเนินนโยบายที่เป็นจริงเป็นจังกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยรีบด่วน

สถานการณ์ล่าสุดของประเทศไทยเห็นจะเป็นเรื่องความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของไทย ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับประเทศไทยเท่าไรนักเนื่องจากประเทศไทยได้เคยมีความไม่สงบเรียบร้อยเกิดขึ้นทางภาคใต้อยู่บ้าง สาเหตุในการเกิดขึ้นของความไม่สงบนั้น ก่อนข้างจะยากที่จะสามารถพิสูจน์ได้ แต่เดิมนั้นมีสาเหตุเนื่องมาจากความต้องการของบุคคลบางกลุ่มในการที่จะแบ่งแยกดินแดนเพื่อการเป็นรัฐอิสระเพราะความแตกต่างทางด้านศาสนา แต่ในปัจจุบันไม่สามารถระบุสาเหตุของปัญหาที่ชัดเจนได้รวมถึงไม่สามารถที่จะหาตัวผู้กระทำ

ความผิดได้ด้วย ความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นในภาคใต้ นั้นมีการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เป็นเครื่องมือในการดำเนินการหลายครั้ง ทั้งอาวุธปืนและวัตถุระเบิด โดยวัตถุระเบิดจะมีการนำมาใช้ เพื่อการลอบวางระเบิดในสถานที่ต่างๆบ่อยครั้ง แต่ที่เห็นจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งคือการวางเพลิงเพื่อเผา โรงเรียนเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ในบางกรณีไม่ได้มีการใช้อาวุธแต่อย่างใดแต่ก็มีการสร้างความเสียหายเกิดขึ้น แต่ในหลายกรณีก็มีการใช้อาวุธและประเด็นที่สำคัญในเรื่องอาวุธขนาดเล็กในภาคใต้ของไทยคือเมื่อเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นมักจะเกิดการโจรกรรมอาวุธตามมา โดยอาวุธที่ถูกโจรกรรมนั้นมักจะเป็นของเจ้าหน้าที่ทางราชการทั้งตำรวจและทหาร โดยล่าสุดเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2547 ที่ผ่านมามีการโจรกรรมอาวุธจากค่ายทหารกองพันพัฒนาที่ 4 จังหวัดนราธิวาส ซึ่งต่อมาไม่นานก็สามารถดำเนินการจับกุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ ประเด็นที่น่าพิจารณาถึงลักษณะการรักษาความปลอดภัยทางการเก็บรักษาอาวุธของเจ้าหน้าที่และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องว่าเหตุใดจึงมีการโจรกรรมอาวุธเกิดขึ้นทั้งที่ภาคใต้และภาคอื่นๆแต่ไม่สามารถที่จะจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการโจรกรรมอาวุธปืนของทางราชการเป็นการเพิ่มปัญหาให้ต้องมีการแก้ไขมากขึ้น เพราะผลร้ายที่จะตามมาจากการที่อาวุธถูกโจรกรรมมีหลายประการด้วยกันที่เห็นจะเป็นเรื่องเด่นชัดได้แก่

ประการแรกคือเรื่องของการชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของไทย ที่ไม่สามารถดำเนินการเพื่อการรักษาความปลอดภัยของอาวุธที่อยู่ในคลังได้ อย่างไรก็ดี ในทางตรงกันข้ามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจแสดงให้เห็นถึงการที่กลุ่มอาชญากรมีความแข็งแกร่งมากขึ้นสามารถดำเนินการเพื่อการบุกปล้นอาวุธปืนได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ง่ายนัก จากการที่ผู้เขียนได้สอบถามผู้สันทัดกรณีท่านหนึ่งซึ่งให้ความเห็นว่าการบุกปล้นอาวุธปืนในคลังแสงเป็นเรื่องที่ยากมาก

ประการที่สองคือเรื่องของอาวุธที่ถูกโจรกรรมไปจะถูกนำกลับมาใช้ในการประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงและจะทำการสืบหาได้ยากแม้ว่าจะสามารถระบุได้ว่าเป็นปืนชนิดใดและมีทะเบียนใดก็ตาม เพราะการโจรกรรมอาวุธจะเป็นการตัดช่วงการโอนต่ออาวุธให้อาวุธนั้นถูกโอนไปอีกทอดหนึ่งโดยไม่ทราบปลายทางของผู้รับอาวุธ ซึ่งการจะติดตามอาวุธดังกล่าวจะต้องอาศัยการสืบเสาะติดตามที่ต้องใช้เวลา ประกอบกับการโอนในกรณีนี้จะเกิดขึ้นในกลุ่มของผู้ดำเนินการที่ไม่ใช่พลเรือนและไม่ใช่อำนาจ แต่เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวที่อยู่นอกเหนือความสามารถที่เจ้าหน้าที่จะสามารถตรวจหาได้โดยง่าย จึงเป็นการเพิ่มภาระแก่เจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง

ประการที่สามคือเรื่องของการสูญเสียงบประมาณของรัฐในการที่จะจัดซื้ออาวุธ เพื่อที่จะมาใช้ทดแทนอาวุธที่ถูกโจรกรรมทั้งนี้ยังไม่รวมถึงงบประมาณในการที่จะต้องระดมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำการติดตามหาอาวุธที่ถูกโจรกรรมไปดังกล่าว และงบประมาณของรัฐส่วนหนึ่งที่เป็นค่าใช้จ่ายในการซื้ออาวุธที่ถูกโจรกรรมไปก็จะต้องถูกจำหน่ายไปกับอาวุธดังกล่าวทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณไปโดยไม่จำเป็น

อย่างไรก็ดีปัญหาโดยส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้ อาวุธเล็กและอาวุธเบา มักมีการดำเนินการทางกฎหมายได้อยู่เสมอ แต่การดำเนินการทางกฎหมาย เช่นว่ามีได้เป็นผลให้เกิดการลดลงของอาชญากรรมสักเท่าไร ชำร้ายยิ่งไปกว่านั้นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นยังมีจำนวนมากขึ้นไปอีกและมีการแพร่กระจายของอาวุธมากขึ้น ซึ่งสิ่งนี้อาจเป็นหลักฐานที่ พิสูจน์ได้ดีถึงปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นว่าในเมื่อมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธอยู่ แล้วแต่เหตุใดจึงยังไม่สามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งประเด็นนี้จะได้มีการ กล่าววิเคราะห์ในส่วนบทวิเคราะห์ต่อไป

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา
จากการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาประการหลักทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธ ขนาดเล็กและอาวุธเบา มีด้วยกัน 3 ประการดังนี้

2.5.1 ปัญหาอันเกิดจากช่องว่างของตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ปัญหาประการนี้จะไม่เกิดขึ้นในกรณีที่กฎหมายของแต่ละรัฐมีความละเอียด และ เข้าถึงการจัดการปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่มี กฎหมายใดที่มีประสิทธิภาพคืออย่างทีกล่าวมา และยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของแต่ละประเทศยังมีความแตกต่างกันทำให้ประสิทธิภาพในการ ควบคุมแตกต่างกันไปด้วย

ปัญหาอันเกิดจากช่องว่างของตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและ อาวุธเบา นั้นนำมาซึ่งผลหลายประการ ดังเช่น การที่กฎหมายให้นิยามของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธ เบาไม่ครอบคลุมพอจะทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการใช้กฎหมายทำให้อาวุธบางชนิดที่ก่อให้เกิด ผลร้ายดังเช่นอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไม่ถูกจัดเป็นอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามกฎหมาย ขอบเขตของการบังคับใช้ก็แคบลงซ้ำยังเป็นการสร้างปัญหาให้ไม่สามารถควบคุมอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบาได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วยประการหนึ่ง การที่ผู้ร่างกฎหมายไม่เข้าใจถึงปัญหาที่

แท้จริงของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เกิดการร่างกฎหมายที่ไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาในหลายแง่มุมได้ และการที่กฎหมายไม่สามารถเข้าใจถึงบางแง่มุมของปัญหานี้ ก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มที่ต้องการละเมิดกฎหมายสามารถอาศัยช่องทางดังกล่าวในการกระทำความผิดได้ ทั้งในเรื่องการผลิต การโอน การซื้อขายและการขนส่งเพื่อการค้า ฯลฯ โดยจากการศึกษาข้อมูลหลายแหล่งพบว่าตลาดที่เป็นตลาดหลักในการซื้อขายอาวุธไม่ใช่ตลาดมืด* ดังที่น่าจะเป็นแต่กลับปรากฏว่าเป็นตลาดสีเทา (Grey Market) หรือตลาดที่ค้าอาวุธเถื่อน/อาวุธที่ผิดกฎหมายโดยอาศัยช่องว่างทางกฎหมายและการสอดแทรกสินค้าที่ผิดกฎหมายมากับอาวุธที่ถูกกฎหมาย¹³⁸ โดยส่วนใหญ่อาวุธของตลาดสีเทานี้เป็นอาวุธที่ถูกค้าหรือโอนทั้งโดยรัฐ ตัวแทนของรัฐ หรืออาจเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่รัฐโดยดำเนินการตามกฎหมายมาพร้อมกับอาวุธที่ถูกกฎหมายแต่อาศัยช่องว่างทางกฎหมายภายในของรัฐเท่าที่จะเป็นไปได้ไม่ว่าในการเลี้ยงภาษี เลี่ยงการดำเนินการทางทะเบียนเพื่อให้ต้นทุนการค้าต่ำลงและสามารถขายได้มากขึ้นในราคาที่ต่ำลงซึ่งเป็นผลดีต่อผู้บริโภค (แต่เป็นผลร้ายต่อสังคม) โดยส่วนใหญ่อาวุธดังกล่าวมักมีการผลิตโดยผู้ผลิตที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย (ในขณะที่หลายส่วนก็อาจผลิตจากผู้ผลิตที่ไม่ถูกกฎหมาย) แต่ผลสุดท้ายคือมีการเลี่ยงการบังคับตามกฎหมายเพื่อผลทางการค้า นับว่าตลาดสีเทานี้มีความน่ากลัวและเป็นสิ่งที่จัดการยากประการหนึ่งเนื่องจากมีความซับซ้อนมากกว่าตลาดผิดกฎหมายทั้งระบบซึ่งหากตรวจพบก็สามารถที่จะสืบหาต้นตอได้แม้จะไม่ง่ายนักก็ตาม แต่ตลาดสีเทานี้แม้แต่การตรวจสอบก็ค่อนข้างจะเป็นการยาก ยิ่งโดยเฉพาะเมื่ออาวุธตกมาอยู่แก่ผู้ครอบครองแล้วยิ่งเป็นการยากที่จะติดตามเลขที่เดียว

2.5.2 ปัญหาอันเกิดจากมาตรการทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้อาวุธ

หากจะกล่าวถึงการบังคับใช้กฎหมายแล้ว เห็นว่าจะเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่าการมีกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเสียอีก เพราะเมื่อมีกฎหมายแต่ไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายก็จะเป็นเพียงแค่กฎระเบียบที่อยู่ในกระดาษไม่สามารถทำอะไรได้ แต่เมื่อไรก็ตามที่กฎระเบียบนั้นได้รับความเคารพและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดก็จะเป็นการสร้างผลสัมฤทธิ์ต่อกฎหมายนั้น ปัญหาอันเกิดจากมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะในหลายกรณีนั้นปัญหาเกิดจากการบังคับใช้

* ตลาดมืด ณ ที่นี้ หมายถึง ตลาดที่มีการซื้อขายอาวุธอย่างผิดกฎหมายทั้งหมด (100%)

¹³⁸ Small Arms Survey, Small Arms Survey 2001 (New York: Oxford University Press, 2001), p. 166.

กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอและการละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ดังเช่นในตัวอย่างที่ได้อธิบายมาแล้วในส่วนสถานการณ์ของปัญหาเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคอเมริกากลางและอเมริกาใต้ว่าปัญหาการเพิ่มขึ้นอย่างมากมายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในสังคมนั้นส่วนหนึ่งมาจากปัญหาที่เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปืนเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวอย่างมาก เช่นการที่เจ้าหน้าที่ร่วมกับผู้ที่ต้องการละเมิดกฎหมายโดยปล่อยให้มีการค้าอาวุธเถื่อนได้ โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายหรือให้การช่วยเหลือเพื่อหวังผลประโยชน์ต่างๆก็จะเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกต่อผู้ค้าอาวุธเถื่อนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะเป็นปรากราด้านสำคัญที่สามารถป้องกันการเข้าสู่สังคมของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาได้ การที่เจ้าหน้าที่ยอมให้มีการออกใบอนุญาตในการถือครองอาวุธปืนได้ง่ายเองก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อาวุธปืนเพิ่มขึ้นในสังคมได้อย่างมากเช่นกัน ทั้งนี้ยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการที่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดก็จะเป็นปัญหาประการหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมายเช่นกัน การที่เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายไม่ปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้ย่อมเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ จากข้อมูลบางแหล่งได้มีการรายงานว่าเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่บริเวณชายแดนมักมีส่วนร่วมรู้เห็นในการค้าอาวุธอยู่เสมอ เพื่อหวังผลประโยชน์ซึ่งจะได้จากเงินที่ได้จากการค้าอาวุธหรือช่วยอำนวยความสะดวกให้ ซึ่งตัวอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาเสนอผ่านทางสื่อมวลชนคือกรณีของเจ้าหน้าที่ชายแดนไทยที่มีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการค้าและขนส่งอาวุธเถื่อนซึ่งมีการจัดซื้อมาจากกลุ่มเขมรแดง หรือจากมาเลเซีย ทำให้การดำเนินกิจการค้าอาวุธเป็นไปได้โดยสะดวกมากขึ้น และยากแก่การปราบปราม

สำหรับในส่วนของมาตรการในระดับในประเทศต่างๆ นั้นมักจะพบว่ามียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้อาวุธอยู่อย่างมากมายรวมถึงประเทศไทยด้วย แต่การมีอยู่ของกฎหมายเท่าที่ทราบก็ไม่ได้เป็นเครื่องรับประกันว่าสังคมจะสงบสุขและปราศจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไปเสียทีเดียวทั้งนี้ก็เป็นไปตามที่ได้อธิบายไปตั้งแต่ต้นว่าปัจจัยสำคัญอยู่ที่การบังคับใช้กฎหมาย หลายประเทศมีปัญหาเกิดขึ้นและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่นักเรียนมัธยมได้นำอาวุธมาใช้เพื่อการฆาตกรรมหมู่ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศเยอรมัน ทั้งนี้ไม่รวมถึงประเทศอื่นที่เกิดขึ้นอีก จะเห็นได้ว่าบรรดาประเทศที่กล่าวมานั้นยอมถ่วงแล้วแต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้อาวุธและอาวุธทั้งสั้น แต่ปัญหาต่างๆ ก็ยังเกิดขึ้นอยู่ดีและยังไม่สามารถควบคุมได้อย่างที่กฎหมายต้องการ ปัจจัยประการหนึ่ง ก็เพราะว่ารัฐมิได้มีการมาตรการที่จะไปตรวจอาวุธทุกคนในสังคม และยอมเป็นที่แน่นอนอีกเช่นกันว่าการกระทำเช่นนั้นยอมเป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอนแต่สิ่งที่กระทำได้ก็คือการตรวจตราการมีอยู่และการ

ครอบครองอาวุธของบรรดาพลเรือนในสังคมของตนว่ามีการถือครองอาวุธอยู่มากน้อยแค่ไหนเพียงไร และผู้ที่ถือครองอาวุธดังกล่าวได้มีการเก็บรักษาอาวุธไว้ประการใด ปลอดภัยดีหรือไม่และมีความเสี่ยงเพียงไรในการที่จะหลุดออกมาสู่มือบุคคลอื่น เพราะในหลายกรณีที่เด็กสามารถนำอาวุธมาใช้ได้เนื่องจากการเก็บรักษาอาวุธของผู้ปกครองที่ไม่ดีพอเพราะถ้าหากดีพอแล้วอาวุธปืนไม่น่าที่จะตกมาอยู่ในมือของเด็กโดยง่ายนัก ดังนั้นประเด็นการตรวจสอบความสามารถในการเก็บรักษาอาวุธของผู้ถือครองอาวุธ โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงน่าจะเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่ควรละเลย

ในส่วนของกรณีอาวุธปืนเถื่อนทั้งในแง่ของการผลิต ใช้ ขายและโอนต่อ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างชัดเจนเพราะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ที่จะต้องตรวจตราสถานการณ์ทั่วไปภายในประเทศว่ามีการกระทำความผิดเช่นการผลิต ขายและโอนอาวุธเถื่อนมากน้อยเพียงไรและเป็นอย่างไรและปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะอย่างไรรวมถึงตัวการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดังกล่าวคือใครและจะสามารถควบคุมอย่างไรได้บ้าง เพราะถ้าหากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ทำหน้าที่เช่นว่าก็ย่อมเป็นการยากที่จะจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามในเรื่องการที่เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ปฏิบัติในการหาข้อมูลดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียวย่อมเป็นการยากเกินไปที่จะได้ข้อมูลมาอย่างครบถ้วน สิ่งที่สำคัญมากได้การเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวก็คือส่วนร่วมของประชาชนหรือประชาสังคมในการที่จะประสานงานให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับทราบเบาะแสเกี่ยวกับการผลิต การค้า การโอนหรือการใช้อาวุธเถื่อนก็ควรที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการควบคุมอาวุธ ได้ทราบ เพื่อที่จะให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถที่จะรับทราบถึงปัญหา เข้าถึงปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที โดยทั่วไปแล้วนับว่าปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเป็นประเด็นสำคัญที่เดียวซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้ามและควรจะได้รับ ความสนใจและปฏิบัติมากกว่าเท่าที่เป็นอยู่เพื่อผลสัมฤทธิ์ในการใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพ

2.5.3 ปัญหาอันเกิดจากบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยปกติแล้วได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเช่นทหารและตำรวจและพลเรือนซึ่งมีอาวุธ ในครอบครองเพื่อการรักษาความปลอดภัยส่วนบุคคลและเพื่อการกีฬา

(1) การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ใช้อาวุธตามกฎหมาย

โดยทั่วไปอาวุธที่อยู่ในครอบครองของบุคคลเช่นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการถือครองอาวุธไม่ค่อยจะเกิดปัญหาในการนำอาวุธมาใช้ในทางมิชอบเท่าไรนัก เนื่องจากการมีและใช้

อาวุธของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ใช้อาวุธตามกฎหมายมักจะมีกฎเกณฑ์ หรือระเบียบที่หน่วยงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่นั้นๆ สังกัดกำหนดแนวทางในการควบคุมอาวุธชนิดนั้นๆ อยู่แล้วซึ่งค่อนข้างจะมีความเคร่งครัดมากกว่าการใช้อาวุธของพลเรือน อย่างไรก็ตามในบางกรณีเจ้าหน้าที่ก็มีส่วนร่วมในการทำให้ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาแพร่กระจายเข้ามาส่วนของสังคมบ้างเช่นกัน ส่วนการใช้อาวุธโดยตัว เจ้าหน้าที่เองที่เกิดปัญหามากที่สุดเท่าที่พบนั้นคือการใช้อาวุธเพื่อการวิสามัญฆาตกรรมซึ่งจะเป็น ปัญหาในเรื่องความชอบธรรมในการใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่ และเกี่ยวข้องกับปัญหาสิทธิมนุษยชน เป็นหลัก ในส่วนที่เกี่ยวข้องรองลงไปคือเรื่องมาตรการในการตรวจสอบอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ในการตัดสินใจใช้อาวุธ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนซึ่งน่าจะต้องพิจารณา ถึงหลักในการกระทำวิสามัญฆาตกรรมและมาตรการในการควบคุมการใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่เป็น สำคัญ

(2) การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยพลเรือน

ปัญหาส่วนใหญ่มักจะเกิดจากบุคคลที่ถือครองอาวุธเพื่อรักษาความปลอดภัยส่วนบุคคลและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ไม่ถูกกฎหมายหรือผู้ที่ ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะถือครองอาวุธนั่นเอง ไม่ว่าเนื่องจากอาวุธอยู่ในข่ายที่ไม่สามารถออก ใบอนุญาตได้หรือบุคคลดังกล่าว ไม่มีเหตุอันควรที่จะขอใบอนุญาตในการถือครองอาวุธปืนได้ ซึ่ง ประการหลังเห็นจะเป็นปัญหาสำคัญ เหตุที่บุคคลดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญก็เนื่องจากอาวุธปืนที่ถูก กฎหมายข่มขู่ที่จะต้องมีการขึ้นทะเบียนกับทางราชการจึงมีบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับอาวุธและผู้ถือ ครองอาวุธ เมื่อมีการนำอาวุธมาใช้ในการประกอบอาชญากรรมย่อมเป็นการง่ายที่จะตรวจสอบ ร่องรอยและสามารถนำไปสู่ตัวผู้มีสิทธิที่จะถือครองตามกฎหมายได้ จึงเป็นอาวุธที่ไม่เหมาะแก่การ นำมาประกอบอาชญากรรมเป็นอย่างยิ่งอาวุธปืนดังกล่าวจึงถูกนำมาใช้ในการกระทำที่ไม่สามารถ นำตัวผู้กระทำความผิด โทษได้และหลายกรณีผู้กระทำก็ไม่ได้ผิดตามกฎหมายกล่าวคือการกระทำ อัดวินิบาตกรรมนั่นเอง ส่วนอาวุธปืนที่ถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดและเป็นอาชญากรรม ร้ายแรงนั้นมักจะเป็นอาวุธสงครามซึ่งโดยปกติไม่สามารถที่จะนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อการถือครอง ตามกฎหมายโดยพลเรือนได้ เพราะเป็นอาวุธที่ไม่ควรที่จะมีการนำมาใช้ในสังคม อย่างไรก็ตาม อาวุธ ชนิดนี้ก็ยังคงมีมากในสังคม และจะยังคงมีอยู่ต่อไปตราบใดที่กฎหมายไม่สามารถจัดการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวได้ทั้งนี้เนื่องจากอาวุธดังกล่าวเหมาะสำหรับอาชญากรในการที่จะประกอบ อาชญากรรมโดยที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะทำการติดตามได้ เพราะไม่มีบันทึกทางทะเบียนของ ทางราชการ ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ถือครอง และยิ่งไปกว่านั้นอาวุธดังกล่าวมักจะมาจาก แหล่งที่ไม่สามารถระบุที่มาได้ง่ายเพราะจะมีการส่งต่อกันมาอย่างซับซ้อนและในบางกรณีอาวุธ เหลือบางอย่างเป็นอาวุธที่สร้างขึ้นเองยังเป็นการยากที่จะตรวจสอบติดตาม ดังเช่นอาวุธที่เหล่า

นักเรียนเทคโนโลยีต่างๆใช้ในการวิวัฒน์ก็จะเป็นอาวุธที่มาจากสร้างขึ้นมาเอง ซึ่งถ้าหากมีการสร้างอาวุธขึ้นมาใช้เองในปริมาณมากก็จะเป็นการยากสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายเพราะไม่สามารถที่จะทราบแหล่งที่มาของอาวุธได้เลย

หลายกรณีที่มีการประกอบอาชญากรรมโดยการใช้อาวุธเถื่อนและอาวุธสงครามโดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะระบุถึงประเภทและชนิดของอาวุธที่นำมาใช้ในการประกอบอาชญากรรมได้แต่ไม่สามารถที่จะระบุถึงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ที่มีสิทธิที่จะถือครองตามกฎหมายได้และอาจเป็นการระบุได้ยากถึงที่มาของอาวุธดังกล่าวซึ่งเป็นการดีสำหรับเหล่าอาชญากรในการที่จะสร้างความยากลำบากในการค้นหาตัวผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ในบางกรณีที่อาวุธที่มีการขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายถูกนำมาใช้เพื่อประกอบอาชญากรรมก็มีเช่นกัน เช่นในกรณีที่เค้กๆนำเอาปืนของผู้ปกครองมาใช้ในการฆาตกรรม ซึ่งเหตุดังกล่าวน่าจะเป็นเรื่องของความสามารถในการเก็บรักษาอาวุธของผู้ถือครองและคาบเกี่ยวกับมาตรการในการรักษาความปลอดภัยซึ่งรัฐควรที่จะต้องมีการอบรมผู้ที่มีอาวุธปืนไว้ในครอบครองหรือในกรณีที่ผู้ครอบครองเองนำมาใช้ประกอบอาชญากรรมก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้

สำหรับประเด็นเรื่องอาวุธสงครามและอาวุธเถื่อนน่าจะเป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายพอสมควรในการควบคุมอาวุธดังกล่าว ส่วนเรื่องอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของผู้ที่มีอำนาจที่จะถือครองอาวุธโดยชอบด้วยกฎหมายน่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการสร้างวัฒนธรรมในการคงใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาหากว่าอันรวมถึงการลดการถือครองอาวุธในกรณีที่ไม่จำเป็น หรือหากมีความจำเป็นก็ควรที่จะมีการอบรมเพื่อการรักษาความปลอดภัยในการถือครองอาวุธ และการสร้างค่านิยมในการเคารพตามกฎหมาย

(3) การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มอื่นๆ

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การใช้อาวุธและเป็นผู้สร้างปัญหามากที่สุด คือ กลุ่มกองกำลังที่ไม่ใช่รัฐ ดังเช่น กลุ่มกองกำลังของชนกลุ่มน้อย กลุ่มทหารรับจ้าง กลุ่มทางศาสนาที่มีความเห็นรุนแรง รวมตลอดถึงกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งประเด็นในเรื่องของกลุ่มกองกำลังเพื่อเรียกร้องเอกราชเป็นของตนเองแม้ว่าจะมีการใช้กำลังทางอาวุธบ้างแต่ก็ไม่ได้ส่งผลเสียหายแก่สังคมโลกมากเท่ากับกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงนี้ การดำเนินมาตรการการปราบปรามการก่อการร้ายของประเทศอเมริกา ยิ่งดำเนินไปมากเพียงใดก็ยิ่งมีการแสดงให้เห็นถึงเครือข่ายของกลุ่มการก่อการร้ายที่มีอยู่อย่างกว้างขวางมากขึ้นเท่านั้น กลุ่มก่อการร้ายหลายส่วนมีการได้รับการ

สนับสนุนทางการเงินและการดำเนินการจากกองทุนของตนเองซึ่งมาจากแกนนำ และก็มีบางกลุ่มที่อาศัยรัฐบาลเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการ ซึ่งยิ่งลักษณะการดำเนินการซับซ้อนมากเท่าไร การจะสืบหาตัวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก็ยิ่งเป็นการยากมากเท่านั้น ประกอบกับการพัฒนาของเทคโนโลยีในปัจจุบันยังทำให้การติดต่อสื่อสารทำได้ง่าย กลุ่มต่างๆ สามารถดำเนินการกิจกรรมได้สะดวกยิ่งขึ้นและเป็นที่มาของการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มต่างๆ ได้โดยไม่ต้องกังวลถึงมาตรการในทางกฎหมายต่างๆ มากนัก

อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการก่อความรุนแรงของกลุ่มก่อการร้าย โดยในปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายได้มีการจัดหาอาวุธมาเพื่อการใช้มากขึ้น โดยที่นิยมในปัจจุบัน ได้แก่ อาวุธเบาเช่น เครื่องยิงลูกระเบิดชนิด (rocket-propelled grenade launchers: RPGs), อาวุธเบาต่อสู้รถถัง (light anti-tank weapons: LAWs) ปืนครกและจรวดปล่อยจากพื้นดินสู่อากาศ (Surface-to-air missiles: SAMs) ฯลฯ เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการทำลายล้างมากกว่า ปืนเล็กยาว AK-47 หรือ M-16 นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีการพัฒนาระเบิดที่มีต้นทุนต่ำแต่สามารถใช้สร้างความเสียหายได้ในปริมาณมากซึ่งเป็นที่นิยมสำหรับกลุ่มก่อการร้ายในช่วงไม่นานนี้ เนื่องจากอุปกรณ์ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสูงมากสามารถใช้ได้ง่ายโดยเป็นสิ่งที่คาดไม่ถึงสำหรับผู้ตรวจสอบอาวุธและยากแก่การค้นพบ¹³⁹ เท่าที่พบส่วนใหญ่พบว่าการจัดหาอาวุธของกลุ่มก่อการร้ายส่วนใหญ่มาจากตะวันออกกลาง และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านของอาวุธในตอนที่ขงยุโรปตะวันออกและอดีตสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นผู้ผลิตอาวุธรายสำคัญ โดยในปัจจุบันผลของการต่อต้านการก่อการร้ายทำให้ประเทศต่างๆ ต่างปฏิเสธที่จะให้การช่วยเหลือกลุ่มก่อการร้ายแม้ว่าในอดีตจะมีรัฐบาลรัฐให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายก็ตาม

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดคือปัญหาหลักซึ่งเกิดขึ้นจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยผู้เขียนแบ่งแยกตามความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายโดยผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และผู้ที่ถูกบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเสาหลักสามประการนี้เองที่เป็นแกนกลางในการเกิดขึ้นของปัญหาหากว่าส่วนใดส่วนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ไม่ดีก็ย่อมส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นให้ได้รับผลกระทบตามไปด้วย แต่ถ้าหากทุกส่วนทำงานสอดคล้องกันและเคารพต่อกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด

¹³⁹ Gunaratna, Rohan, "Terrorism and Small Arms and Light Weapons," in SYMPOSIUM on Terrorism and Disarmament (New York: United Nations, 2001), p. 2.

ก็จะช่วยให้การปฏิบัติตามกฎหมายเกิดประสิทธิภาพและสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่าง
ทันทั่วถึง ซึ่งจะนำประโยชน์สุขและความสงบเรียบร้อยกลับคืนสู่สังคม

2.6 ผลกระทบอันเนื่องมาจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ผลกระทบอันเนื่องมาจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นอาจแยกเป็น 2 ประเภท
หลักคือทางตรงและทางอ้อมทางตรงหรือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายในทันทีที่ประสบเหตุ¹⁴⁰
ได้แก่

1) ผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน

ในแต่ละปีจะมีคนที่ต้องเสียชีวิตจากการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในทุกกรณี
ไม่ต่ำกว่า 500,000 คน¹⁴¹ อย่างน้อย 300,000 คนต้องเสียชีวิตเนื่องจากการใช้อาวุธขนาดเล็กและ
อาวุธเบาในข้อพิพาททางอาวุธ¹⁴² โดยเฉพาะในส่วนของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นในปี 2000 มี
บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศกัมพูชาถึง 802 คน โดย
ร้อยละ 93 เป็นพลเรือน จำแนกเป็น ร้อยละ 31 หรือ 253 รายเป็นเด็ก ร้อยละ 63 หรือ 502 ราย เป็น
ชายหนุ่ม และ 47 ราย หรือคิดเป็น ร้อยละ 6 เป็นสตรี รวมทั้งหมดมีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 161 คน มี
ผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสิ้น 641 คน¹⁴³ ซึ่งโดยทั่วไปมักเกิดขึ้นในประเทศที่ยากจน¹⁴⁴ หรือประเทศกำลัง

¹⁴⁰ Robert Muggah and Peter Batchelor, “Development Held Hostage” : Assessing the Effects of Small Arms on Human Development (New York : United Nations Development Programme, 2002), p. 8.

¹⁴¹ Ryan Beasley, Cate Buchanan and Robert Muggah, In the Line of Fire : Surveying the Perceptions of Humanitarian and Development Personnel of the Impacts of Small Arms and Light Weapons (Geneva : Small Arms Survey, 2003), p. 4.

¹⁴² Robert Muggah and Eric Berman, Humanitarianism Under Threat : The Humanitarian Impacts of Small Arms and Light Weapons (Geneva : The Small Arms Survey, 2001), p. viii.

¹⁴³ United Nations Development Programme, ASEAN and the Banning of Anti-Personnel Landmines (Bangkok: Thailand Mine Action Center, 2001), pp. 21-22.

¹⁴⁴ Robert Muggah and Peter Batchelor, “Development Held Hostage” : Assessing the Effects of Small Arms on Human Development (New York : United Nations Development Programme, 2002), p. 3.

พัฒนา¹⁴⁵ และมากกว่า 200,000 คนต้องเสียชีวิตจากการฆาตกรรมและการทำอัตวินิบาตกรรม¹⁴⁶ นอกจากนี้ในแต่ละปียังมีจำนวนคนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 1,000,000 คนได้รับบาดเจ็บจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอีกด้วย¹⁴⁷

2) ผลกระทบต่อหลักสิทธิมนุษยชน

นอกจากผลกระทบต่อร่างกายและทรัพย์สินแล้วการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในกรณีต่างๆ ยังนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน การฆาตกรรม การทรมานและทารุณกรรม การข่มขืน การบังคับให้มีการเกณฑ์ทหารเด็ก การลักพาตัว และการใช้กำลังบังคับพาบุคคลไปเป็นเหตุให้มีบุคคลหายสาบสูญได้¹⁴⁸ นอกจากนี้การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในข้อพิพาทดังเช่นการใช้อาวุธในข้อพิพาททางอาวุธภายในประเทศ ยังเป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งการขาดไร้ที่อยู่อาศัยของบุคคลเนื่องจากภัยการสู้รบ ส่งผลให้เกิดผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ¹⁴⁹ ผู้ลี้ภัยภายในประเทศ¹⁵⁰ ซึ่งในบางกรณีแม้แต่กระทั่งผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศก็ยังคงเกิดจากกรณีพิพาททางอาวุธภายในประเทศด้วยภัยที่เกิดจากการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นเครื่องมือหลักในการสู้รบด้วยแล้วยังทำให้ปริมาณของบุคคลที่ได้รับความเสียหายและได้รับผลกระทบต่างๆมีมากขึ้นด้วย

¹⁴⁵ Small Arms Survey, The Small Arms Survey 2002 : Caught in the Crossfire: The Humanitarian Impacts of Small Arms (New York : Oxford University Press, 2002), p. 155.

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ibid., p.158.

¹⁴⁹ Philip Alpers and Conor Twyford, Small Arms in the Pacific, Occasional Paper No.8 (Geneva: Small Arms Survey, 2003), p. 30.

¹⁵⁰ Small Arms Survey, The Small Arms Survey 2002 : Caught in the Crossfire: The Humanitarian Impacts of Small Arms, p. 158.

3) ผลกระทบต่อหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

การใช้อาวุธอย่างแพร่หลายย่อมทำให้ความรุนแรงในข้อพิพาททางอาวุธมีมากขึ้น ยาวนานขึ้นและเป็นการเพิ่มแสนยานุภาพทางการทหารมากขึ้น¹⁵¹ และเป็นตัวจุดชนวนให้เกิด วิกฤตการณ์ทางด้านมนุษยธรรมได้¹⁵² อาวุธเบาดังเช่นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลย่อมมีสภาพการใช้ โดยไม่จำกัดเป้าหมายได้ เนื่องจากผู้ใช้ไม่สามารถที่จะกำหนดได้ว่าผู้ใดจะเป็นผู้เหยียบทุ่นระเบิด¹⁵³ และยังก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดและความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นอีกด้วยซึ่งเป็นการ ละเมิดต่อหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ดังเช่น ผู้ที่บาดเจ็บจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ในประเทศพม่าในปี 2001 พบว่า ร้อยละ 90 ของจำนวนผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดสังหาร บุคคลต้องสูญเสียอวัยวะ เช่น ขา และแขน ส่วนร้อยละ 40 ต้องได้รับความทุกข์ทรมานจากการ ได้รับบาดเจ็บทางตา นอกจากนี้ผู้บาดเจ็บร้อยละ 21 ต้องสูญเสียความสามารถในการได้ยินหรือทำ ให้ระบบการได้ยินต้องบกพร่อง¹⁵⁴ ทำให้สภาพการดำรงชีวิตของบุคคลดังกล่าวต้องเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตดังเช่นที่เคยเป็นมาในอดีตได้ย่อมทำให้ความสามารถในการ ประกอบกิจการต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป การฟื้นฟูสภาพทางร่างกายอาจได้ผลในระดับหนึ่งแต่สิ่งที่จะ เป็นผลกระทบต่อเนื่องในระยะยาวคือ ผลกระทบทางด้านจิตใจที่ไม่อาจแก้ไขสภาพความทรงจำอัน เลวร้ายได้เลย

การเกณฑ์ทหารเด็กมาใช้ในข้อพิพาททางอาวุธ โดยกลุ่มกองกำลังต่างๆ จากทั่วโลก ก็ เป็นอีกปัญหาหนึ่งซึ่งพบว่ามีการเกณฑ์เด็กจำนวนหลายแสนคนคนเพื่อใช้เป็นกองกำลังทางทหาร

¹⁵¹ United Nations General Assembly, Report of the Panel of Governmental Experts on Small Arms, p. 3.

¹⁵² Philip Alpers and Conor Twyford, Small Arms in the Pacific Occasional Paper No.8, p. 29.

¹⁵³ ณีฎฐณี เกิดสุคนธ์, “ผลกระทบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการ ห้ามใช้และจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล : กรณีศึกษาประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 95.

¹⁵⁴ Michiyo Kato, Saw Ler Wah, Katherine Kramer, Rafique al Islam and Yeshua Moser-Puangsuwan, Impact of Landmines in Burma 2002 (Washington DC : Landmine Survivors Network, 2002), p. 10.

โดยอายุขั้นต่ำของเด็กที่เคยพบคืออายุ 10 ปี¹⁵⁵ อันเป็นการขัดต่ออนุสัญญาเจนีวาซึ่งกำหนดอายุขั้นต่ำของบุคคลที่จะมาเป็นพลรบว่าจะต้องมีอายุ 15 ปีขึ้นไป¹⁵⁶ จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ตัวอย่างเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารเด็กที่ปรากฏโดยทั่วไป ได้แก่ ทหารเด็กแดนขุนสำ ซึ่งสาเหตุที่เด็กส่วนใหญ่ต้องกลายมาเป็นทหารเด็กก็เนื่องจากการเป็นทหารจะทำให้เด็กมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นคือได้รับการศึกษา ได้รับสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและรอดพ้นจากความหวาดกลัวที่จะถูกทหารพม่าทำร้าย¹⁵⁷ ซึ่งส่งผลให้เกิดทหารเด็กเป็นจำนวนมากและสามารถจัดการกับปัญหานี้ได้ยาก

ส่วนผลกระทบทางอ้อมหรือผลกระทบที่มีลักษณะมิได้เกิดขึ้นและปรากฏในทันที แต่เป็นผลอันสืบเนื่องมากจากการได้รับผลกระทบทางตรง และเป็นผลกระทบที่มีลักษณะการคงอยู่ยาวนาน แม้ว่าจะไม่เห็นภาพที่สะท้อนใจแต่ก็สามารถประจักษ์ได้ถึงผลร้ายที่เกิดขึ้น ได้แก่

1) ผลกระทบต่อจิตใจ

ผลกระทบทางด้านจิตใจที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นผลกระทบที่ไม่สามารถประเมินค่าความเสียหายได้ เนื่องจากการที่จิตใจของบุคคลได้รับความกระทบกระเทือนนั้นย่อมเป็นเรื่องสำคัญที่ทำการแก้ไขได้ยากยิ่ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านจิตใจของบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นคือความหวาดกลัวและความทุกข์ทรมาน¹⁵⁸ และความหวาดกลัวนี้ยังเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการอพยพลี้ภัยของบุคคลที่อยู่ในความขัดแย้งให้ต้องมีการย้ายถิ่นเพื่อความปลอดภัยด้วย¹⁵⁹

¹⁵⁵ Rachel Brett, Margaret McCallin and Rhonda O'Shea, Children : The Invisible Soldiers, (Geneva: Quaker United Nations Office and the International Catholic Child Bureau, 1998). Cited in Graca Machel, " The Impact of Armed Conflict of Children", International Conference on War - Affected Children, Canada: UNICEF-EAPRO, 2000), p. 9.

¹⁵⁶ ข้อ 77 พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาทระหว่างประเทศทางอาวุธ ค.ศ. 1977 (พิธีสารฉบับที่ 1)

¹⁵⁷ วันดี สันติวุฒิมณี, "นักรบชายขอบ การต่อสู้ของชนกลุ่มน้อยชายแดนไทย-พม่า," สารคดี 16,181 (มีนาคม 2543) : 110-111.

¹⁵⁸ Robert Muggah and Peter Batchelor, "Development Held Hostage" : Assessing the Effects of Small Arms on Human Development , p.22.

¹⁵⁹ Ibid., p.7.

2) ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทั้งในข้อพิพาททางอาวุธและกรณีอื่นๆ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ โดยปัญหาสำคัญคือการต้องยอมรับผู้อพยพและลี้ภัยจากดินแดนที่มีความขัดแย้ง ซึ่งย่อมแน่นอนว่าประเทศที่ไม่สามารถจะรับผู้อพยพหรือลี้ภัยจากต่างแดนได้จะต้องทำการผลักดันบุคคลดังกล่าวออกนอกประเทศก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐที่เกิดข้อพิพาทและรัฐที่ผลักดันผู้อพยพออกจากประเทศได้ อีกนัยหนึ่งคือในกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศและไม่สามารถยุติข้อพิพาทได้ โดยวิธีการสันติและมีการใช้กำลังทางอาวุธเกิดขึ้น จนทำให้สถานการณ์ตึงเครียดถึงขั้นเป็นข้อพิพาททางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศย่อมแน่นอนว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะได้รับผลกระทบในส่วนหนึ่งแล้ว ยังมีการใช้อาวุธและทำให้กองกำลังของอีกฝ่ายหนึ่งบาดเจ็บล้มตาย ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่พอใจกับทั้งสองรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของทั้งสองรัฐย่อมจะต้องแย่ลงเป็นธรรมดา

3) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทุกกรณีย่อมส่งผลทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อพิพาทภายในประเทศ โดยสภาพความไม่มั่นคงและปลอดภัยของประเทศย่อมเป็นเหตุทำให้ธุรกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต้องหยุดลงเป็นการชั่วคราวและการผลิตภายในประเทศย่อมต้องเป็นไปเพื่อการดำรงชีพและเพื่อความมั่นคงทางการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น¹⁶⁰ การลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศย่อมจะลดลงจนถึงขั้นไม่มี หากมีการใช้งบประมาณเพื่อการซื้อขายอาวุธมาใช้ในข้อพิพาทเสียหมด เศรษฐกิจของประเทศย่อมชะงักงันเนื่องจากสภาพการเงินของประเทศต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการสู้รบไปมาก นอกจากนี้ภายหลังจากที่ข้อพิพาทสิ้นสุดลงย่อมเป็นที่แน่นอนว่ารัฐจะต้องจ่ายเงินเพื่อบรรเทาและฟื้นฟูสภาพของรัฐให้กลับคืนสู่สภาพปกติดังเดิม เช่นนี้รัฐจะต้องจ่ายเงินอีกเป็นจำนวนมากเพื่อการดังกล่าว นอกจากนี้ผลร้ายจากความรุนแรงของการต่อสู้ย่อมทำให้การท่องเที่ยวของประเทศต้องสูญเสีรายได้ไปด้วย¹⁶¹ และการที่รัฐจะดำเนินการเก็บภาษีกับประชาชนในยามที่ประเทศมีความไม่สงบเรียบร้อย ย่อม

¹⁶⁰ Ibid.

¹⁶¹ Philip Alpers and Conor Twyford, Small Arms in the Pacific; Occasional Paper No.8,

เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ซึ่งย่อมนำมาซึ่งการลดรายได้ของรัฐอีกด้วย¹⁶² นอกจากนี้การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปริมาณที่มากนั้นย่อมจะก่อให้เกิดผลทางด้านลบแก่ต้นทุนทางสังคม ดังเช่นผลกระทบต่อสภาพครอบครัว การรวมกลุ่มทางสังคม สถาบันทางสังคมต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล¹⁶³ อันเป็นการสร้างความเสียหายแก่โครงสร้างทางสังคมโดยรวม จะเห็นได้ชัดว่าเมื่อมีการใช้อาวุธทั้งในข้อพิพาทภายในประเทศหรือการใช้โดยมิชอบในยามสันติย่อมเป็นเหตุทำให้สังคมได้รับความหวาดกลัวจากสภาพความไม่ปลอดภัยในการดำเนินชีวิต กิจกรรมทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นได้ในเวลาปกติก็ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้ตามปกติเนื่องจากความไม่ปลอดภัย และยังส่งผลสืบเนื่องต่อไปในอนาคตอีกว่า เมื่อสังคมมีการใช้อาวุธเพื่อความรุนแรงมากเท่าไร เด็กที่ได้รับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ยิงจะเกิดการซึมซับว่าความรุนแรงทางสังคมเป็นเรื่องปกติและจะก่อให้เกิด “วัฒนธรรมการใช้ความรุนแรง” และ “การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทด้วยความรุนแรง”¹⁶⁴ ขึ้นในอนาคตได้อีก

4) ผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและสังคมโลก

การที่รัฐต่างๆ ต้องได้รับผลกระทบจากการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปริมาณที่มากนั้นย่อมทำให้การพัฒนาของประเทศไม่สามารถเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของการดำเนินการภายในประเทศที่ไม่สามารถจะดำเนินมาตรการเพื่อการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และในแง่ของระหว่างประเทศคือเมื่อมีข้อพิพาททางอาวุธเกิดขึ้น หน่วยงานต่างประเทศที่เคยช่วยเหลือการพัฒนาภายในประเทศได้ย่อมที่จะถอนความช่วยเหลือออกไป¹⁶⁵ เพราะประเทศที่มีความไม่สงบเรียบร้อยและไม่มี ความมั่นคงย่อมเป็นการยากที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาได้

¹⁶² Robert Muggah and Peter Batchelor, “Development Held Hostage” : Assessing the Effects of Small Arms on Human Development, p. 7.

¹⁶³ Ibid.

¹⁶⁴ Robert Muggah and Eric Berman, Humanitarianism Under Threat: The Humanitarian Impacts of Small Arms and Light Weapons (Geneva: Small Arms Survey, 2001), p. 7.

¹⁶⁵ Robert Muggah and Peter Batchelor, “Development Held Hostage” : Assessing the Effects of Small Arms on Human Development, p. 3.

2.7 แนวโน้มของการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในอนาคต

การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้น ได้มีพัฒนาการมาโดยตลอด และจะยังคงมีการพัฒนาการต่อไปเรื่อยๆ ในอนาคตตราบใดที่สังคมมนุษย์ไม่สามารถยุติปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการอันสันติได้ ดังที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้นว่าอาวุธพื้นฐานเริ่มพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยยุคหินจนกระทั่งมีการประดิษฐ์คิดค้นดินปืนหรือดินดำเกิดขึ้น และมีพัฒนาการในการสร้างอาวุธปืนและระเบิดต่อมาเรื่อยๆ เป็นที่แน่นอนว่าประสิทธิภาพของอาวุธต่างๆ ในยุคหลังๆ ย่อมดีขึ้นกว่าแต่ก่อนทั้งในแง่ของความร้ายแรง การใช้ง่าย และความทนทาน ขนาดของอาวุธที่เคยใหญ่เกะกะ ก็มีขนาดเล็กกลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตด้วยแล้วอาวุธยิ่งจะมีขนาดเล็กลงไปอีก และประสิทธิภาพการใช้งานจะยิ่งมีอนุภาพมากกว่าเดิมอีกด้วย อาวุธที่ได้ถูกพัฒนาการขึ้นในสมัยปัจจุบันได้แก่ ปืนไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพในการทำลายสูงกล่าวคือสามารถช็อตผู้ที่เป็นเป้าหมายได้ในระยะไกล ปืนยิงตาข่ายเพื่อดักจับคนร้ายไม่ไห้สามารถเคลื่อนที่ได้ ปืนเลเซอร์ที่อาจมีการพัฒนาการต่อไปในอนาคตให้สามารถที่จะนำมาใช้ในการต่อสู้โดยปกติด้วยขนาดที่พอเหมาะแก่การพกพาได้ อาวุธต่างๆ ดังที่กล่าวมาอาจจะเป็นอาวุธที่มีการใช้ในอนาคตไม่ว่าเพื่อการป้องกันตัวหรือเพื่อการสงครามก็ตาม แต่ต้องไม่ลืมเสมอว่าอาวุธเมื่ออยู่ในมือของผู้รักษากฎหมายและใช้งานในทางที่ชอบย่อมเกิดประโยชน์มากกว่าโทษ แต่เมื่อไรก็ตามที่อาวุธดังกล่าวตกไปอยู่ในมือของคนร้ายหรือผู้ที่ใช้อาวุธในทางที่ผิดเพื่อการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบย่อมเป็นที่แน่นอนว่าอาวุธดังกล่าวย่อมทำให้เกิดโทษอย่างมหาศาลด้วยเช่นกัน ดังนั้นเราจึงควรแสวงหาแนวทางในการที่จะกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันสิ่งนี้อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่สังคมเรา

2.8 วิวัฒนาการของหลักกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการห้ามและควบคุมการใช้อาวุธ

อาจกล่าวได้ว่าหลักการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการห้ามและควบคุมการใช้อาวุธนั้นมีมานานแล้ว โดยส่วนใหญ่แล้วมักเกิดขึ้นเมื่อมีข้อพิพาททางอาวุธเกิด ข้อพิสูจน์ดังกล่าวได้แก่ตัวอย่างดังเช่น ความริเริ่มในการสร้างอนุสัญญาเจนีวา ทั้ง 4 ฉบับในปี ค.ศ. 1949 ขึ้นมานั้นมาจากการดำเนินการของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ซึ่งมีผู้ร่วมก่อตั้งคนสำคัญคือ นายองรี ดูนองต์ (Henri Dunant) ซึ่งมีแรงบันดาลใจในการสร้างองค์กรดังกล่าวจากการที่ตนเองได้ประสบกับเหตุการณ์การสู้รบที่ซอลเฟอริโน และได้พบกับพลเรือนและพลรบที่ต้อบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก นั้นก็หมายความว่าเพราะมีการสู้รบซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมจึงเกิดความร่วมมือจนกลายเป็นการสร้างกฎหมายในที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางที่สอดคล้องอีกประการหนึ่งคือ ในปี ค.ศ. 1868 ก่อนหน้าที่จะมีคณะกรรมการกาชาดสากลและอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ก็มีปฏิญญาแซนต์ปีเตอร์เบอร์กว่าด้วยการห้ามใช้กระสุนระเบิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 400

กรม โดยเหตุผลในการออกกฎหมายดังกล่าวมาจากการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงในความขัดแย้งทางอาวุธระหว่างประเทศซึ่งมีความจำเป็นกับสภาพสังคมในช่วงเวลานั้น และสอดคล้องกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเป็นอย่างดี ดังนั้นหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวจึงเป็นเรื่องการห้ามและการควบคุมอาวุธที่ใช้ในการสู้รบในข้อพิพาททางอาวุธเป็นหลักซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่มุ่งเน้นหลักการในการห้ามใช้อาวุธและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น¹⁶⁶ และหลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีซึ่งหลักการดังกล่าวมีขึ้นเพื่อปกป้องบุคคลในสถานการณ์ข้อพิพาททางอาวุธให้มีการใช้อาวุธเพื่อการทำลายทางทหารโดยไม่กระทบถึงพลเรือนประกอบกับหลักการทางมนุษยธรรมที่ไม่ต้องการให้บุคคลได้รับความบาดเจ็บเกินขนาดกล่าวคือได้รับความทรมานจากการต่อสู้ในสถานการณ์ข้อพิพาททางอาวุธ

ต่อมาเมื่อความขัดแย้งทางอาวุธระหว่างประเทศเริ่มหมดไป ความพยายามในการควบคุมอาวุธก็จะเปลี่ยนแนวทางมาเป็นในส่วนของ การลดอาวุธเป็นสำคัญ กล่าวคืออาวุธส่วนที่ใช้ไปในกรณีพิพาทไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปจะต้องมีการทำลาย เพื่อเป็นการยุติวงจรข้อพิพาททางอาวุธให้หมดไป อย่างไรก็ตามแม้ความขัดแย้งทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศหมดไปแต่สิ่งที่เข้ามาแทนที่ก็คือความขัดแย้งทางอาวุธที่ไม่ได้มีลักษณะระหว่างประเทศ ดังนั้นการใช้อาวุธก็ยังคงมีอยู่ กรอบในการลดอาวุธจึงมี 2 นัย หากพิจารณาตามลักษณะข้อพิพาท กล่าวคือ การลดอาวุธที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการลดอาวุธในลักษณะที่เกิดภายหลังจากความขัดแย้งทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศจบสิ้นลง ส่วนการลดอาวุธในช่วงเวลาต่อมาเป็นการลดอาวุธที่ต้องการปฏิบัติหลังจากที่จบความขัดแย้งทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศทุกครั้ง และรวมถึงการลดอาวุธส่วนเกินที่มีในสังคมซึ่งมีจำเป็นต้องเป็นการลดหลังสิ้นสุดข้อพิพาทแต่เป็นการลดส่วนที่ไม่จำเป็นต้องมีไว้ด้วย

ระหว่างรอยต่อของช่วงที่สังคมโลกอยู่ในช่วงหลังสงครามจนถึงช่วงที่พัฒนาแล้วในสังคมภายในประเทศมีการครอบครองและใช้อาวุธอย่างกว้างขวาง เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้อาวุธเพิ่มขึ้นในสังคมอย่างรวดเร็วคือในยุคสงครามเย็นทุกคนเป็นห่วงในความปลอดภัยของตนเอง

¹⁶⁶ ข้อ 35 (2) พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาทระหว่างประเทศทางอาวุธ ค.ศ. 1977 (พิธีสารฉบับที่ 1), คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ.

ต่างฝ่ายต่างก็อยากครอบครองอาวุธเพื่อป้องกันตัวเอง ประกอบกับการหลั่งไหลของอาวุธที่ผลิตจากอดีตประเทศสหภาพโซเวียต ทำให้มีอาวุธกระจายเข้าสู่สังคมนระหว่างประเทศอย่างมากมายส่งผลกระทบต่อทุกภูมิภาคก่อให้เกิดความตื่นตัวทั้งในระดับระหว่างประเทศและภายในประเทศกล่าวคือมีการสร้างกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้อาวุธของพลเรือนมากขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อาวุธในข้อพิพาทภายในประเทศและเป็นการป้องกันการเกิดขึ้นของอาชญากรรมที่ใช้อาวุธปืนเป็นส่วนประกอบ ตลอดจนถึงการวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้อาวุธ กฎหมายในช่วงนี้จึงมีลักษณะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นหลักแต่จะมีลักษณะผสมของการลดอาวุธและการป้องกันอาชญากรรมรวมอยู่ด้วย

ในช่วงเวลาต่อมาความริเริ่มทางกฎหมายก็เกิดขึ้นอีกครั้ง โดยผลจากการที่อาวุธทั้งจากที่หลงเหลือจากข้อพิพาทได้ตกมาสู่มือผู้ที่มีเจตนาไม่ดี รวมถึงการพัฒนาทางด้านอาวุธในปัจจุบันที่สามารถผลิตขึ้นที่ไหนก็ได้ ก่อให้เกิดการผลิตอาวุธทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายออกมามากมาย ทำให้อาวุธหลายส่วนถูกนำไปใช้เพื่อการก่ออาชญากรรม โดยที่การมีอาวุธเพื่อใช้ของกลุ่มกองกำลังที่ไม่ใช่รัฐ และชนกลุ่มน้อยต่างๆ ยังคงมีอยู่เช่นกัน ก่อให้เกิดกลุ่มบุคคลที่ใช้อาวุธมากขึ้นแต่ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมมากคือ กลุ่มองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและการค้ำมนุษย์ ดังนั้นการสร้างกฎหมายในช่วงหลังจึงเป็นการสร้างกฎหมายขึ้นมาเพื่อการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะซึ่งจะมีลักษณะของมาตรการทางกฎหมายที่แตกต่างไปจากแนวทางที่ได้กล่าวมาในข้างต้น

อย่างไรก็ดีการพัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศก็เป็นความริเริ่มที่ก่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการคุ้มครองบุคคลจากภัยที่จะเกิดจากการใช้อาวุธไม่ว่าในกรณีใดๆ ได้เป็นอย่างดี โดยในส่วนของวิวัฒนาการอาวุธในช่วงแรก ๆ นั้นอาจอธิบายได้ดังนี้

ปฏิญญาเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กว่าด้วยการห้ามใช้เครื่องยิงกระสุนระเบิดซึ่งมีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัมในยามสงคราม ค.ศ.1868 (1868 St. Petersburg Declaration Renouncing the Use, in time of War, Explosive Projectiles Under 400 grammes weight)

ปฏิญญาเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กว่าด้วยการห้ามใช้เครื่องยิงกระสุนระเบิดซึ่งมีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัมในยามสงคราม ค.ศ.1868 ถือว่าเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศหลักฉบับแรกว่าด้วยเรื่องการห้ามใช้อาวุธเฉพาะอย่างในยามสงคราม ทั้งนี้เนื่องจากพัฒนาการในการพัฒนากระสุนระเบิดในช่วงนั้นมีความก้าวหน้าขึ้นโดยพัฒนาลูกกระสุนระเบิดให้สามารถที่จะมีขนาดเล็กและมีน้ำหนักน้อยลงได้แต่ยังคงประสิทธิภาพในการทำลายล้างสูงเช่นเดิม ซึ่งเป็นการสร้างความ

บาดเจ็บเกินขนาดและความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นแก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นเหตุให้พระเจ้าซาร์ อเล็กซานเดอร์ที่ 2 แห่งสหภาพโซเวียตได้ทำการเชิญรัฐต่างๆ เข้าร่วมในการประชุมคณะกรรมการทหารระหว่างประเทศที่นครเซนต์ปีเตอ์สเบิร์กเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว โดยการประชุมที่เซนต์ปีเตอ์สเบิร์กแบ่งเป็น 3 ส่วน คือประชุมครั้งแรกวันที่ 9 ครั้งที่ 2 วันที่ 13 และครั้งที่ 3 วันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ.1868 โดยมีตัวแทนจากรัฐต่างๆ 16 รัฐเข้าร่วมและลงนามในปฏิญญาในวันที่ 11 ธันวาคมปีเดียวกันนี้¹⁶⁷ โดยส่วนใหญ่แล้วตามปฏิญญานี้เป็นการห้ามในเรื่องการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดไฟ ซึ่งสามารถสร้างความบาดเจ็บเกินขนาดและความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นต่อบุคคลในยามสงคราม อันจะเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

ปฏิญญากรุงเฮก ฉบับที่ 3 ว่าด้วยกระสุนระเบิด ค.ศ. 1899 (1899 Hague Declaration 3 concerning Expanding Bullets)

ปฏิญญากรุงเฮกว่าด้วยกระสุนระเบิด ค.ศ.1899 ซึ่งเป็นปฏิญญาฉบับที่ 3 ได้มีการนำมาใช้โดยการประชุมเพื่อสันติภาพแห่งกรุงเฮกครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ.1899 ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อการห้ามใช้กระสุนระเบิด ซึ่งมีการผลิตครั้งแรกในคลังแสงของอังกฤษในประเทศอินเดียใกล้เมืองกัลกัตตา โดยกระสุนที่ผลิตเป็นกระสุนหัวบาก ซึ่งเมื่อมีการยิงทะลุเข้าไปในร่างกายมนุษย์แล้วจะมีการระเบิดและกระจายเป็นชิ้นเล็ก โดยหลายฝ่ายต้องการที่จะห้ามการใช้กระสุนประเภทนี้เนื่องจากการก่อให้เกิดผลที่รุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาอ้างการห้ามใช้เนื่องจากกระสุนดังกล่าวอาจถูกพัฒนามาใช้กับปืนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นมาได้ ประการที่สองการที่กระสุนสามารถระเบิดได้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำลายของกระสุนและประการที่สามคือกระสุนชนิดดังกล่าวนี้มักจะถูกนำมาใช้โดยกองทัพอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ เมื่อวัตถุประสงค์ในการห้ามใช้อาวุธดังกล่าวของทุกประเทศเริ่มตรงกันจึงเกิดการใช้ปฏิญญานี้ขึ้น โดยปฏิญญานี้เป็นการรวบรวมเอากฎเกณฑ์ทางจารีตในการห้ามใช้อาวุธซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความบาดเจ็บเกินขนาดและความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นมาใช้¹⁶⁸

อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 (1949 Geneva Convention) เพื่อให้ผู้บาดเจ็บและป่วยไว้ในกองทัพในสนามรบ มีสภาวะที่ดีขึ้น (ฉบับที่ 1), อนุสัญญาเจนีวาเพื่อให้ผู้สังกัดในกองทัพขณะอยู่ในทะเลซึ่งบาดเจ็บ ป่วยไข้และเรือต้องอับปาง มีสภาวะดีขึ้น (ฉบับที่ 2), อนุสัญญาเจนีวา

¹⁶⁷ Adam Roberts and Richard Guelff, *Documents on the Laws of War* (Oxford: Clarendon Press, 1982), pp. 29-31.

¹⁶⁸ Ibid. , 39.

เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก (ฉบับที่ 3), อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลพลเรือนใน
เวลาสงคราม (ฉบับที่ 4)

ในส่วนของอนุสัญญาเจนีวานั้นถือว่าเป็นการสร้างหลักเกณฑ์การปฏิบัติในยาม
สงครามหรือเมื่อมีความขัดแย้งทางอาวุธเกิดขึ้น โดยในตัวของอนุสัญญาเจนีวาทั้ง 4 ฉบับที่สร้างขึ้น
ในปี ค.ศ.1949 เองนั้นมิได้กล่าวถึงเรื่องการห้ามใช้อาวุธประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง
เอาไว้ คงกำหนดเพียงการปฏิบัติต่อบุคคลเพื่อคุ้มครองบุคคลในยามสงครามเท่านั้น โดยบุคคลที่อยู่ใน
ในข่ายที่จะได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาเจนีวานั้นได้แก่ผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ในกองทัพใน
สนามรบ¹⁶⁹ ผู้สังกัดในกองทัพขณะอยู่ในทะเลซึ่งบาดเจ็บ ป่วยไข้ และเรือต้องอับปาง¹⁷⁰ การปฏิบัติ
ต่อเชลยศึก¹⁷¹ และการคุ้มครองพลเรือนในยามสงคราม¹⁷² แต่ต่อมาเมื่อมีการสร้างพิธีสารเพิ่มเติม
อนุสัญญาเจนีวา ขึ้นสองฉบับเมื่อปี ค.ศ.1977 คือ พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ 12
สิงหาคม ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาทระหว่างประเทศทางอาวุธ ค.ศ.
1977 (พิธีสารฉบับที่1) และพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 เกี่ยวกับการ
คุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาททางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977 (พิธีสาร
ฉบับที่ 2) ซึ่งก่อให้เกิดหลักเกณฑ์ใหม่ที่ปรากฏในพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ 12
สิงหาคม ค.ศ.1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาทระหว่างประเทศทางอาวุธ
ค.ศ.1977 ในข้อ 35 อนุ 2 ว่า “2. ห้ามมิให้ใช้อาวุธ กระสุน และวัตถุ และวิธีการทำสงครามใน

¹⁶⁹ สภาาชาชาติไทย, อนุสัญญาเจนีวาเพื่อให้ผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ในกองทัพในสนามรบมี
สภาวะดีขึ้น (ฉบับที่ 1) ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ.1949 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด,
ม.ป.ป.), หน้า 11.

¹⁷⁰ สภาาชาชาติไทย, อนุสัญญาเจนีวาเพื่อให้ผู้สังกัดในกองทัพขณะอยู่ในทะเลซึ่งบาดเจ็บ
ป่วยไข้ และเรือต้องอับปาง มีสภาวะดีขึ้น (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ.1949
(กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า 48.

¹⁷¹ สภาาชาชาติไทย, อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 12
สิงหาคม ค.ศ.1949 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า 78.

¹⁷² สภาาชาชาติไทย, อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลพลเรือนในเวลาสงคราม
(ฉบับที่ 4) ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ.1949 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, ม.ป.ป.),
หน้า 176.

ลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บเกินสมควร หรือความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น”¹⁷³ ซึ่งหลักการที่ปรากฏในพิธีสารฉบับนี้เป็นการสร้างหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับการทำสงครามเพื่อคุ้มครองบุคคลในยามสงครามไม่ให้ต้องรับผลร้ายจากการใช้อาวุธและวิธีการในการทำสงครามที่อาจก่อให้เกิดผลร้ายดังที่กล่าวมา ซึ่งเป็นหลักในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศต่อมาและเป็นแนวทางก่อให้เกิดการสร้างกฎหมายในการควบคุมอาวุธหลายประเภทต่อมาในภายหลังซึ่งรวมถึงแนวทางในการสร้างกฎหมายที่ควบคุมการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาด้วย

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ออกมาเพื่อควบคุมการใช้อาวุธที่มีลักษณะก่อความเสียหายร้ายแรงโดยไม่จำกัดกลุ่มเป้าหมาย ค.ศ.1981 (1981 United Nations Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which may be Deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects) และพิธีสารอีก 4 ฉบับ

หลักการในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศตามอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ส่งผลประการต่อมาให้เกิดการสร้างกฎหมายระหว่างประเทศโดยองค์การสหประชาชาติซึ่งเริ่มมีบทบาทในการควบคุมอาวุธในช่วงหลังนี้ ก่อให้เกิดอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ปี ค.ศ.1981 โดยการริเริ่มในการสร้างอนุสัญญาฉบับนี้เกิดขึ้นในระหว่างการประชุมทางการทูตเพื่อยืนยันและพัฒนากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ใช้ในกรณีเมื่อมีข้อพิพาททางอาวุธเกิดขึ้นในปี ค.ศ.1974 ในการพิจารณาร่างพิธีสารเพื่อเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 โดยที่ประชุมคาดหวังว่าจะมีการจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการใช้อาวุธตามแบบเฉพาะอย่าง โดยในช่วงการประชุมทั้ง สี่ส่วน จากปี ค.ศ.1974 ถึง ปี ค.ศ.1977 ประเด็นเรื่องการห้ามการใช้อาวุธตามแบบเฉพาะอย่าง ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงในคณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยอาวุธตามแบบในการประชุมครั้งนี้ อย่างไรก็ตามประเด็นเรื่องอาวุธตามแบบนี้ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาในการประชุมของคณะผู้เชี่ยวชาญอาวุธตามแบบของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศในปี ค.ศ.1974 และ ปี ค.ศ.1976 เช่นเดียวกัน ต่อมาในปี ค.ศ.1979 สหประชาชาติจึงได้มีการจัดการประชุมโดยมีตัวแทนรัฐ 85 รัฐ เข้าร่วมการประชุมในวันที่ 10-28 กันยายน ค.ศ.1979 ซึ่งเป็นการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้อาวุธตามแบบซึ่งอาจก่อให้เกิดความบาดเจ็บ

¹⁷³ สภากาชาดไทย, พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ.1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาทระหว่างประเทศทางอาวุธ ค.ศ.1977 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า 30.

ขนาดหรือผลกระทบโดยไม่จำกัดเป้าหมาย โดยหลังจากการประชุมครั้งแรก 1 ปี กับอีก 1 เดือนก็ได้มีการประชุมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ปี ค.ศ.1980 โดยมีรัฐเข้าร่วมประชุม 76 รัฐ และมีการยอมรับในอนุสัญญาฉบับนี้พร้อมกับพิธีสารซึ่งออกตามมาตามอนุสัญญาอีก 4 ฉบับ คือ¹⁷⁴

1) **พิธีสารว่าด้วยอาวุธที่ทำอันตรายต่อร่างกายมนุษย์และไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยรังสีเอกซ์ หรือโดยการเอกซ์เรย์ (Protocol 1 on Fragmentation Weapons 1981)**

พิธีสารฉบับนี้เป็นการห้ามการใช้อาวุธที่มีผลโดยสภาพทำให้ร่างกายมนุษย์ได้รับความบาดเจ็บจากการแตกกระจายของอาวุธ โดยที่ไม่สามารถเอกซ์เรย์เพื่อทำการรักษาได้¹⁷⁵ โดยแนวคิดในการสร้างกฎหมายเช่นนี้ขึ้นมาก็เนื่องจากประสบการณ์ในการทำสงครามสอนให้รู้ว่าอาวุธบางชนิดมีลักษณะพิเศษกว่าที่จะใช้กฎหมายทั่วไปควบคุมได้ เช่นอาวุธระเบิดพลาสติก ที่โดยสภาพแล้วเมื่อมีการระเบิดเข้าไปในร่างกายมนุษย์แล้วไม่สามารถที่จะใช้รังสีเอกซ์หรือการเอกซ์เรย์ซึ่งเป็นการตรวจจับโลหะในร่างกายมนุษย์ได้เนื่องจากระเบิดดังกล่าวมิได้มีส่วนประกอบของโลหะ¹⁷⁶

2) **พิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้กับระเบิด กับดักระเบิดลวงตา และอุปกรณ์อื่นๆ (Protocol 2 on Prohibition or Restrictions on the Use of Mines, Booby Traps and Other Devices 1981)**

พิธีสารฉบับที่ 2 นี้ค่อนข้างจะเกี่ยวข้องกับกับระเบิดซึ่งถือว่าเป็นอาวุธบางอย่างหนึ่งเพราะสามารถที่จะนำพกพาดิตตัวไปเพื่อทำการใช้ในสนามรบได้ ซึ่งตามพิธีสารฉบับนี้ก็ได้ออกขึ้นเพื่อห้ามการใช้ทุ่นระเบิดระเบิดสังหารบุคคลซึ่งเป็นอาวุธที่สร้างความเสียหายเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อพลเรือน โดยประชาชนในหลายประเทศดังเช่นกัมพูชา มีคนต้องสูญเสียอวัยวะดังเช่นขาไปประมาณถึง 35,500 คน และบาดเจ็บราว 250-300 คนต่อเดือน (สถิติปี 1991) หรือในแองโกล่าที่มีผู้พิการราว 20,000 คนต่อเดือนเพราะทุ่นระเบิดสังหารบุคคล¹⁷⁷ พิธีสารฉบับนี้มีทั้งการกำหนดห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและการใช้วิธีการเพื่อลวงตาในการทำ

¹⁷⁴ Adam Roberts and Richard Guelff, Documants on the Laws of War (Oxford: Clarendon Press, 1982), p. 467.

¹⁷⁵ Ibid. , p. 475.

¹⁷⁶ Geoffrey Best, War and Law since 1945 (Oxford: Clarendon Press, 1994), p. 298.

¹⁷⁷ Ibid. , p. 299.

สงคราม และการกำหนดให้มีการบันทึกและทำแผนที่เขตที่มีการวางทุ่นระเบิดและกับดักลวงตา¹⁷⁸ การคุ้มครองกองกำลังของสหประชาชาติในการปฏิบัติการเพื่อเก็บกู้ทุ่นระเบิดและกับดักลวงตา¹⁷⁹ รวมถึงการการสร้างความร่วมมือในทางระหว่างประเทศเพื่อเก็บกู้ทุ่นระเบิดและกับดักลวงตาออกจากพื้นที่ด้วย¹⁸⁰

3) **พิธีสารฉบับที่ 3 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดไฟ (Protocol 3 on Prohibition or Restrictions on the Use of Incendiary Weapons 1981)**

หากลองย้อนกลับไปดูปฏิญญาเซนตปีเตอร์สเบอร์ก ปี ค.ศ.1868 จะพบว่าพื้นฐานโดยแท้จริงของปฏิญญานี้มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอยู่ประการหนึ่งคือ ต้องการห้ามการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดไฟ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลที่ได้รับผลกระทบจะต้องได้รับความบาดเจ็บเกินขนาดและความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น ซึ่งพิธีสารฉบับนี้ได้ให้นิยามของอาวุธที่ก่อให้เกิดไฟว่าหมายถึง “อาวุธใดๆก็ตามหรือเครื่องกระสุนซึ่ง โดยการออกแบบพื้นฐานมีวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดไฟหรือก่อให้เกิดการบาดเจ็บจากการเผาไหม้บุคคลโดยเปลวไฟ ความร้อนหรือทั้งสองประการรวมกันซึ่งการเกิดไฟดังกล่าวเป็นผลจากปฏิกิริยาทางเคมีต่อสารที่เป็นเป้าหมายของการทำลาย”¹⁸¹ ซึ่งมีผลบังคับที่กว้างกว่าปฏิญญาเซนตปีเตอร์สเบอร์ก ปี ค.ศ.1868 ในการควบคุมอาวุธที่ก่อให้เกิดไฟ ซึ่งตามปฏิญญาเซนตปีเตอร์สเบอร์ก ปี ค.ศ.1868 กำหนดเฉพาะกระสุนระเบิดที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 400 กรัมเท่านั้น

4) **พิธีสารว่าด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้คนตาบอด**

(Protocol 4 on Laser Blinding Weapons 1995)

พิธีสารฉบับนี้ต้องถือว่าเป็นเรื่องที่กำลังก้าวหน้าขึ้นมาจากอาวุธรูปแบบเดิมเป็นอย่างมากจนถือได้ว่าเป็นเรื่องของอนาคตอาวุธที่อาจมีการนำมาใช้ในสงครามหรือข้อพิพาททางอาวุธใน

¹⁷⁸ 1981 Protocol 2 on Prohibition or Restrictions on the Use of Mines, Booby Traps and Other Devices, Article 7

¹⁷⁹ 1981 Protocol 2 on Prohibition or Restrictions on the Use of Mines, Booby Traps and Other Devices, Article 8.

¹⁸⁰ 1981 Protocol 2 on Prohibition or Restrictions on the Use of Mines, Booby Traps and Other Devices, Article 9

¹⁸¹ 1981 Protocol 3 on Prohibitions or Restrictions on the Use of Incendiary Weapons, Article 1

อนาคตได้ โดยทั่วไปแล้วเลเซอร์ในปัจจุบันได้มีการนำมาใช้ในหลายรูปแบบหนึ่งในนั้นคือการนำมาใช้ในการรักษาพยาบาลซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญในวงการแพทย์ทีเดียว แต่โดยสภาพของเลเซอร์นั้นเมื่อมีการควบคุมปริมาณความเข้มข้นของแสงก็สามารถที่จะนำมาใช้ในการตัดหรือทำลายได้เช่นกัน ซึ่งความเข้มข้นของแสงเลเซอร์นั้นเมื่อเข้าสู่ดวงตาของมนุษย์ย่อมทำให้เกิดการบาดเจ็บได้ และการที่จะนำมาใช้ในยามสงครามย่อมก่อให้เกิดความบาดเจ็บเกินขนาดและความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นเช่นกัน ซึ่งจะเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหรือแม้กระทั่งในปัจจุบันก็ตามจึงจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างพิธีสารฉบับนี้ขึ้นมาเพื่อจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

5) พิธีสารว่าด้วยระเบิดที่หลงเหลือจากการใช้ในสงคราม

(Protocol 5 on Explosive Remnants of War 2003)

พัฒนาการในช่วงต่อมาของอนุสัญญาว่าด้วยกาห้าม หรือการจำกัด การใช้อาวุธตามแบบซึ่งอาจสร้างความบาดเจ็บเกินขนาดหรือไม่จำกัดผลกระทบ คือการมุ่งถึงการคุ้มครองบุคคลจากวัตถุระเบิดซึ่งหลงเหลือจากการใช้ในสงคราม (Explosive remnants of war: ERW) ซึ่งเป็นที่สนใจในช่วงปี ค.ศ. 2001 โดยมีการประชุมทบทวนของอนุสัญญาว่าด้วยอาวุธตามแบบครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 ถึง 21 ธันวาคม ค.ศ. 2001 เพื่อจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญของทางรัฐบาลในการตรวจสอบปัญหาของวัตถุระเบิดในยามสงครามและพิจารณาโครงสร้างเพื่อลดผลกระทบต่อพลเรือนของวัตถุระเบิดดังกล่าว รัฐสมาชิกที่ได้รับผลกระทบได้ยอมรับคำแนะนำและมีการประชุมในส่วนการเจรจาในช่วงเดือนมีนาคมและมิถุนายน ปี ค.ศ. 2003 ซึ่งตารางการประชุมในส่วนสุดท้ายถูกกำหนดให้เป็นเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2003 โดยการเจรจามุ่งเน้นไปที่ 3 ประเด็น คือ

1. ความต้องการให้รัฐสมาชิกที่มีข้อพิพาท ได้กำหนดมาตรการในการกำจัดวัตถุระเบิดซึ่งหลงเหลือจากการใช้ในยามสงคราม
2. กำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับข้อมูลทางเทคนิคว่าด้วยเรื่ององค์การที่เกี่ยวกับการเก็บกู้วัตถุระเบิดและ
3. ประเด็นเรื่องการเตือนภัยเกี่ยวกับอันตรายของอาวุธดังกล่าวแก่พลเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตที่ได้รับผลกระทบจากวัตถุระเบิด

โดยแรกทีเดียวนั้นรัฐภาคีและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งหลายเชื่อว่ากฎเกณฑ์ใหม่นี้จะถูกนำมาใช้ในปลายปี ค.ศ. 2003 ซึ่งรัฐภาคีได้มีการประชุมทบทวนการทำงานของคณะผู้เชี่ยวชาญของทางรัฐบาลในวันที่ 27 ถึง 28 พฤศจิกายน ค.ศ. 2003 เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้กฎเกณฑ์ใหม่นี้ในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามการเจรจาดังกล่าวมิได้เสร็จสิ้นลงอย่างสมบูรณ์จึงจำเป็นที่จะต้องให้คณะผู้เชี่ยวชาญของรัฐบาลดำเนินการปฏิบัติงานต่อไปในปี ค.ศ.2004 นี้ ซึ่งคณะ

ผู้เชี่ยวชาญของทางรัฐบาลกำลังดำเนินมาตรการทางเทคนิคเพื่อป้องกันระเบิดชนิดพิเศษเช่น ระเบิดที่มีลักษณะการแตกกระจายเป็นกลุ่มหรือ Cluster Bomb และจัดทำโครงการทำให้กฎหมายเรื่องทุ่นระเบิดทำลายยานพาหนะมีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

โครงการสำหรับพิธีสารใหม่นี้ถูกร่างขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ.2001 และมีการทบทวนในการประชุมแต่ไม่มีข้อตกลงใดที่ต้องการพัฒนาโครงการดังกล่าว นอกเหนือจากส่วนหลักของตัวการเจรจาหลักแล้วทางคณะผู้เชี่ยวชาญยังมีการถกเถียงกันถึงมาตรการในการลดผลกระทบจากระเบิดที่แตกกระจายเป็นกลุ่มหรือ Cluster Bomb และวัตถุระเบิดอื่นๆในระยะเวลาที่มีข้อพิพาทด้วยซึ่งรวมถึงโครงการของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้ระเบิดขนาดย่อยต่อกลุ่มเป้าหมายทางทหารที่มีที่ตั้งในเขตของพลเรือนด้วย ซึ่งอาจเป็นเหตุให้พลเรือนได้รับความเสียหาย และหลักการนี้ย่อมได้รับการรองรับโดยข้อ 51 แห่งพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ฉบับที่ 1 ว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาทระหว่างประเทศทางอาวุธ ค.ศ.1977 ซึ่งแม้การเจรจาในส่วนนี้จะไม่ใช่เรื่องหลักแต่ก็มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะเป็นเครื่องมือใหม่ในการคุ้มครองพลเรือนจากภัยของวัตถุระเบิดดังกล่าว¹⁸²

นอกเหนือจากในส่วนที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นคณะทำงานในการประชุมทบทวนครั้งที่สองว่าด้วยเรื่องอนุสัญญาอาวุธตามแบบยังมีความต้องการที่จะผลักดันให้ตัวของอนุสัญญาว่าด้วยอาวุธตามแบบขยายขอบเขตไปถึงกรณีข้อพิพาททางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศด้วยเนื่องจากในปัจจุบันตามอนุสัญญานี้พิธีสารฉบับที่ 1 ว่าด้วยเรื่องห้ามใช้อาวุธที่แตกกระจายในร่างกายมนุษย์ พิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยการจำกัดการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดไฟ และพิธีสารฉบับที่ 4 ว่าด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด คงมีผลใช้เฉพาะกับข้อพิพาททางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศเท่านั้น จะมีก็แต่เพียงพิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยทุ่นระเบิดและการใช้กับดักลวงตาเท่านั้นที่มีการนำมาใช้กับข้อพิพาททางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ดังนั้นการที่ขยายขอบเขตของตัวอนุสัญญาแม่บทให้มีความครอบคลุมมากขึ้นย่อมจะส่งผลดีต่อการคุ้มครองพลเรือนในยามที่มีข้อพิพาททางอาวุธได้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงการพัฒนาในเชิงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่สำคัญอีกด้วย การแก้ไขแนวทางดังกล่าวสามารถทำได้โดยที่รัฐภาคี 20 รัฐต้องให้

¹⁸² Explosive Remnants of the War and the Movement Strategy on Landmines, Document prepared by the International Committee of the Red Cross in consultation with the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (Geneva: June 2003) Present in Council of Delegates Conference at Geneva on 30 November- 2 December 2003. , p. 5.

สัตยาบันในการแก้ไขมาตรา 1 ของอนุสัญญาว่าด้วยอาวุธตามแบบเพื่อกำหนดขอบเขตใหม่ในการนำมาบังคับใช้ ซึ่งในปัจจุบัน(ล่าสุด 15 พฤษภาคม 2003) มีรัฐภาคี 11 รัฐได้พยายามที่จะดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว ถือได้ว่าทุกๆส่วนของการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขอนุสัญญามีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความมั่นใจในการขยายขอบเขตของรัฐผู้ที่จะร่วมให้สัตยาบันเพื่อขยายขอบเขตของอนุสัญญาให้มีความเหมาะสมกับชนิดของข้อพิพาทที่มีมากในปัจจุบัน

ในปัจจุบันพิธีสารฉบับที่ 5 นี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2546 แล้ว ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตรหมายที่ดีสำหรับการควบคุมอาวุธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุระเบิดที่เป็นส่วนหนึ่งของอาวุธเบา

อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ. 1997

(1997 Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and their Destruction)

อนุสัญญานี้เป็นความริเริ่มที่สองหลังจากที่มีการสร้างพิธีสารว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับดักลวงตา หรืออุปกรณ์อื่นใด ปี ค.ศ. 1996 โดยอนุสัญญาฉบับนี้เป็นอนุสัญญาที่ห้ามการใช้อาวุธภายใต้กรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศฉบับแรกที่สามารถบังคับใช้เป็นกฎหมายได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ภายใต้วัตถุประสงค์ที่มุ่งยุติความทุกข์ทรมานและความสูญเสียที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งทำให้ประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์ได้รับความเสียหายและบาดเจ็บต่อชีวิตและร่างกาย อีกทั้งยังเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้ทุ่นระเบิดที่เป็นการขัดขวางต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการบูรณาการของประเทศ โดยอนุสัญญาฉบับนี้ได้ห้ามการใช้ทุ่นระเบิดอย่างกว้างขวาง กล่าวคือไม่เพียงแต่ห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตามเท่านั้น แต่หากยังห้ามการพัฒนาทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ห้ามการผลิต การสะสมและการโอนทุ่นระเบิดเหล่านี้อีกด้วย ซึ่งนับว่าเป็นก้าวสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมทุ่นระเบิดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิยามคำว่า “อาวุธเบา” ที่สำคัญทีเดียว

การควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปัจจุบัน ตามมาตรการในการปราบปรามอาชญากรรม

ส่วนช่วงแรกที่ยังอธิบายไปนั้นจะเห็นว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างกฎหมายคือคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ เนื่องจากในยุคก่อนนั้นข้อพิพาททางอาวุธที่มีลักษณะ

ระหว่างประเทศยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนในปัจจุบันเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ยากและไม่พบเท่าไรนัก การใช้อาวุธในปัจจุบันคงเป็นในเรื่องของการนำอาวุธมาใช้สร้างความเสียหายและเดือดร้อนในภาวะสันติโดยการประกอบอาชญากรรมมากกว่า กฎหมายที่เกิดขึ้นในช่วงหลังจึงเป็นจุดพลิกผันของแนวทางในการสร้างกฎหมายเพื่อการคุ้มครองบุคคลจากในยามที่มีข้อพิพาททางอาวุธให้ครอบคลุมถึงการคุ้มครองบุคคลยามสันติโดยการมุ่งเน้นการลดอาวุธเพื่อลดความรุนแรงทางสังคมด้วย ซึ่งมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในระดับโลกในช่วงหลังที่มีบทบาทมากคือมาตรการจากแผนปฏิบัติการจากการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกมิติ (Plan of Action of 2001 United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects) และพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบของอาวุธปืนและเครื่องกระสุน ปี 2001 เพื่อขยายความตามอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ ปี 2000 (2001 Protocol against the Illicit Manufacture of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the 2000 United Nations Convention against Transnational Organized Crime) โดยมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ถูกสร้างขึ้นใหม่นี้ มุ่งเน้นที่จะลดปัญหาอันเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในทางที่ผิด โดยแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุของการใช้อาวุธ นั่นคือการซื้อขายอาวุธมาเพื่อการใช้ และจากการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญพบว่าปัญหาของอาวุธขนาดเล็กที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ นั้นมาจากอาวุธที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นมาตรการของกฎหมายทั้งสองประการตามที่กล่าวมาในข้างต้นจึงเป็นสิ่งที่จะเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาการแพร่กระจายและการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในทางที่ผิดได้เป็นอย่างดี สำหรับมาตรการที่เกิดขึ้นจากแนวทางทั้งสองเป็นอย่างไรนั้นในบทต่อไปจะได้อธิบายถึงหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปัจจุบันต่อไป

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เกิดขึ้นในโลกเป็นสิ่งที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค โดยกลุ่มโลกที่พัฒนาแล้วก็มักจะมีบทบาทเป็นผู้ผลิตอาวุธมากกว่าเป็นผู้บริโภค โดยมีต้องคำนึงถึงปริมาณการใช้ที่ย่อมมีมากกว่า เนื่องจากปริมาณประชากรที่มากกว่ากลุ่มประเทศเล็กๆ เช่นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาซึ่งมีบทบาทเป็นผู้บริโภคมากกว่าแม้ว่าประชากรที่มีอาวุธจะมีน้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ไรก็ตามการรองรับตลาดอาวุธในส่วนที่ถูกกฎหมายยังเป็นเรื่องที่ไม่น่าวิตกเท่ากับปริมาณอาวุธที่หลั่งไหลมาจากภาคการผลิตที่ผิดกฎหมายซึ่งไม่สามารถระบุที่ทำการผลิตและแม้กระทั่งช่องทางในการซื้อขายได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องมีการแก้ไขกันต่อไป ในส่วนของอาวุธที่มีความเกี่ยวข้องกับอาวุธที่ผิดกฎหมายบ้างดังเช่นการรั่วไหลของอาวุธจากกองกำลังต่างๆ ที่ดำเนินการค้าอาวุธสงคราม

โดยผิดกฎหมายถือว่าเป็นสิ่งที่น่าจะจัดการได้โดยเร็วในลักษณะความร่วมมือประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านระบบการดูแลและตรวจตราอาวุธตามแนวชายแดน ซึ่งหากมีการดำเนินการที่เข้มงวดมากขึ้น เชื่อว่าจะสามารถดำเนินการกับอาวุธที่ผิดกฎหมายที่มีการซื้อขายกันตามแนวชายแดนได้อย่างแน่นอน ส่วนปัญหาที่น่าวิตกไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการจัดการกับปัญหาการผลิตและค้าอาวุธเถื่อนคือ ปัญหาการจัดการกับอาวุธเถื่อนที่อยู่ในกลุ่มกองกำลังที่ไม่ใช่รัฐ กลุ่มองค์กรอาชญากรรมและกลุ่มก่อการร้ายซึ่งเป็นกลุ่มที่จะต้องกำหนดนโยบายหรือมาตรการทางกฎหมายเป็นพิเศษเพื่อจัดการกับกลุ่มดังกล่าว เนื่องจากการดำเนินงานที่ซับซ้อนประกอบกับการเข้าถึงตัวองค์กรเป็นเรื่องที่ยาก ยิ่งทำให้การดำเนินการตามกฎหมายเพื่อจัดการกับกลุ่มดังกล่าวเป็นเรื่องที่ยากขึ้นไปอีก อย่างไรก็ตาม หนทางในทางกฎหมายเพื่อดำเนินการกับกลุ่มดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องความริเริ่มที่จะเป็นประโยชน์มากแก่การจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในอีกมิติหนึ่ง

อีกส่วนหนึ่งคือในส่วนของการพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศที่ออกมาและควบคุมเรื่องอาวุธซึ่งอาจเทียบเคียงกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาได้ ตามที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น จะพบว่าวิวัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศค่อนข้างจะเน้นไปในทางที่จะคุ้มครองบุคคลผู้มีส่วนร่วมในข้อพิพาททางอาวุธไม่ให้ได้รับความทุกข์ทรมานจากการได้รับความบาดเจ็บจนเกินไป แต่หากพิจารณาให้ดีจะพบว่าอนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ปรากฏนั้นมุ่งเน้นเฉพาะในยามสงครามเท่านั้น ซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าการใช้อาวุธแต่เดิมนั้นมักมีการใช้เพื่อการต่อสู้ในสถานการณ์ข้อพิพาททางอาวุธเท่านั้นซึ่งเป็นส่วนของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยามสงครามนั่นเอง แต่กลับไม่คลุมถึงสิทธิมนุษยชนในยามปกติคือในยามสันติซึ่งข้อสรุปน่าจะอยู่ตรงที่ว่า เพราะการใช้อาวุธนั้นแต่เดิมใช้เพื่อกรณีข้อพิพาททางอาวุธเท่านั้น แต่ปัจจุบันสถานการณ์จากที่เคยปรากฏแต่เดิมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีการนำอาวุธมาใช้ในยามสันติมากขึ้นดังนั้นจึงเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ มากขึ้นทั้งต่อบุคคลและสังคม ทำให้พัฒนาการในช่วงต่อมาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมกล่าวคือเริ่มมีความสนใจที่จะมาศึกษาถึงการใช้อาวุธในยามสันติมากขึ้น ซึ่งการใช้อาวุธในยามสันติที่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมนี้ก็ไม่พ้นเรื่องการค้าอาวุธ การก่อการร้าย การใช้อาวุธของกลุ่มความคิดรุนแรงและกลุ่มความเชื่อทางศาสนา รวมถึงเรื่องการใช้อาวุธเพื่อก่อความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการใช้อาวุธในช่วงนี้เป็นการใช้ในทางที่ผิดมากขึ้น กระแสการตรากฎหมายในช่วงต่อมาจึงเน้นเรื่องอาชญากรรมแทนเรื่องข้อพิพาททางอาวุธ โดยแรงผลักดันของสหประชาชาติ (นิวยอร์ก)

อย่างไรก็ดีจากความมุ่งประสงค์ของกฎหมายที่มีลักษณะแตกต่างกันทำให้เกิดมาตรการในการควบคุมอาชุนขนาดเล็กและอาชุนเบาในลักษณะที่ต่างกัน แต่จุดบรรจบกันของทุกมาตรการคือการที่ทุกมาตรการทางกฎหมายต้องการมุ่งควบคุมอาชุนขนาดเล็กและอาชุนเบาไม่ว่าโดยวิธีการใดก็ตามเพื่อป้องกันบุคคล สังคมและประเทศชาติมิให้ได้รับความเสียหายจากอันตรายของอาชุนดังกล่าว โดยในบทต่อไปผู้เขียนจะได้นำเสนอให้เห็นถึงมาตรการทางกฎหมายในแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาชุนว่ามีอยู่อย่างไร แต่ละมาตรการมีความมุ่งประสงค์อย่างไร และมีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรในการดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมายหรือไม่ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย